

Biblioteca Bucureștilor

8
August
2000

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

ZOE DUMITRESCU-BUŞULEAGA

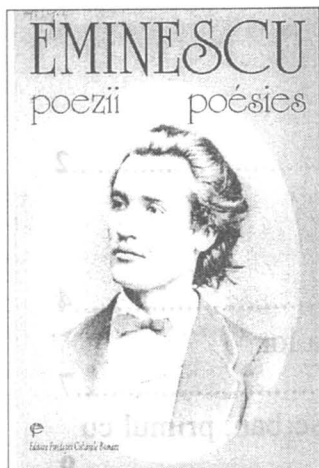
80 de ani de la naștere

"Este probabil, în acest zbor frânt, exprimată năzuința enormă a acelor spirite eliberate de toate jugurile și care au urmărit, icaric, reintegrarea în perfecțiunea marelui tot, în lumina arzătoare a absolutului. Căci prețul pe care l-au plătit acești astronauți ai spiritului modern pentru temerara lor aventură de rătăciți în contingent a unor aborigeni uranici a fost același, fie că ei s-au numit Eminescu, Novalis, Hölderlin sau Kleist: insanitatea sau moartea. Adică, semnul suferinței și al măreției".

Eminescu și romantismul german

Sumar

Anul Eminescu	2
Bucureștii de altădată	
<i>Victor CRĂCIUN</i> – Eminescu și Bucureștii. 1866	4
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Vechi zidiri bucureștene – Creatori și opera lor Cristofi Cerchez.....	7
<i>Hugo von GAUDI</i> – Schiță biografică a Principelui Valahiei, Radu Șerban, primul cu acest nume din neamul Basarabilor	9
Istoria cărții	
<i>Ion Heliade RĂDULESCU</i> – Librăria națională română	13
Centenar Friedrich Nietzsche	20
Autografe contemporane	
<i>Horia BĂDESCU</i> – Portret al Artistului – Poezii	22
Itinerar francofon	
<i>Teofil BĂLAJ</i> – O zi din viața Premiului “Goncourt” (II)	24
Puncte de vedere	
Forumul Civic Național Român <i>Daniela BUȘĂ</i> – State și naționalități din sud-estul Europei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	25
Meridian biblioteconomic	
<i>Paul IOAN</i> – <i>Florin ROTARU</i> : Mai avem nevoie de biblioteci publice ?	28
Conferința INTAMEL , St. Louis, SUA	29
EBLIDA – Orizonturi, programe, inițiative	30
Agenda culturală	
Omagiu Poetului Național	36
Correspondență José Augusto Seabra / euroart	36
Festivalul “Eminescu 2000”	37
Lansarea programului INFO București	37
Noutăți editoriale	38
Calendarul evenimentelor culturale – august 2000	39

[...] Cum se știe, poemele lui Eminescu au fost traduse în germană încă în timpul vieții poetului; încercările de transpunere în franceză n-au întârziat; ele au continuat până astăzi și sperăm că vor continua să trezească interesul. Cercetători, chiar studenți, s-au aplecat asupra versiunilor în limbi străine ale poeziilor lui Eminescu.

Marea problemă este dacă se poate, în principiu, să ajungem la o transpunere în limba franceză care să fie în același timp fidelă față de original și turnată în structuri prozodice echivalente fără să dea impresia unei imitații, să zicem, a unui Lamartine sau Vigny. [...]

Pornim de la postulatul că poezia trebuie tradusă întotdeauna în poezie și nu în proză, după o anumită tradiție, mai ales în Franța. În această

privință, primul aspect ce trebuie luat în considerare este corespondența tipurilor de vers dintre originalul românesc și traducerea franceză. Oricum, ar fi absurd să transpui în vers liber un poem precum *Călin*. Ce masacru ar fi redarea, în franceză în versuri libere a următoarelor două distihuri, celebre între altele:

De trei codri de aramă, de departe vezi albind

Ș-azi mândra glăsuire a pădurii de argint.

Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt.

Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet.

Peisajul pădurii, descris prin metafore precum “codri de aramă”, “glăsuire a pădurii de argint”, “iarba de omăt”, “văzduhul tămâiet”, este marcat în plus prin ritmul trohaic, prin ansamblul prozodic care sugerează relieful respectiv, mireasma însăși, frăgezimea tactilă a decorului. Pe de altă parte, în istoria versificației, versul liber apare când cariera poetică a lui Eminescu este încheiată, el este o trăsătură a modernității, posterioară genului de poezie cultivat de Eminescu.

O altă soluție ar fi transpunerea în versuri regulate ca ritm și ca număr de silabe, dar renunțându-se la rimă. La ea se recurge destul de des în cadrul traducerii în franceză a textelor poetice străine. Referitor la Eminescu, menționăm doar versiunea în franceză a poemului *Împărat și proletar*, publicată de Hubert Juin, în urmă cu patru decenii, în antologia sa *Poèmes roumains* (Editura Hautefeuille, Paris, 1958) și interesanta antologie făcută și tradusă de Jean-Louis Courriol, *Poezii/Poésies* (Editura Cartea Românească, București, 1987). La acesta, rima apare întâmplător, chiar un fel de monorimă.

Unele încercări, câteodată reușite, în cadrul transpunerii în versuri cu rimă se întâlnesc în antologia plurilingvă: Mihai Eminescu, *Poezii, Poems, Poésies, Gedichte, Stih, Poésias* (Editura Albatros, București, 1971). De pildă, în traducerea poemului *Sara pe deal*, Michel Steriade introduce rima, dar sacrifică numărul silabelor, și uneori ritmul. Mai reușite, dar și cele mai libere sunt cele câteva traduceri ale lui D.I. Suchianu ca, de exemplu, *Crăiasa din povești – Conte de fées*, unde *Sfânta Miercuri* devine *Notre-Dame-du-Lundi*, în timp ce *Sfânta Vineri* este *Notre-Dame-des-Dimanches*.

Transpunerea poeziilor lui Eminescu în franceză se rezumă în general la două tipuri de versuri de bază: octosilabilul și alexandrinul. În mare, am respectat structura strofelor octosilabice cu rime, în general, încrucișate. Dar poezia română folosește aproape întotdeauna alternanța dintre rima masculină și cea feminină, ceea ce duce la alternanța dintre octosilabe cu rimă masculină și heptasilabe cu rimă feminină. Așa se întâmplă în celebrul poem *Luceafărul*, care nu face nici o excepție de la regulă în cele 98 de strofe. Preocupat de fidelitatea față de textul original, am făcut o primă versiune doar în octosilabe, fără respectarea alternanței dintre rimele feminine și cele masculine. Dar la o analiză mai adâncă, se constată că există un izomorfism între ritmul prozodic și cel semantic al poemului: versurile 1 și 3 sunt octosilabice, cu rimă masculină, și capătă prin aceasta o tonalitate mai gravă, mai amplă, ca premise din care decurge consecința versurilor 2 și 4 – heptasilabe cu rimă feminină; de fapt, cum în acestea accentul cade pe silaba a șasea, apare un decalaj de două silabe accentuate între cele două tipuri de versuri. [...]

(Paul Miclău, Prefața la *Mihai Eminescu, Poezii/Poésies*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999)

Ediția lui I. Scurtu din 1908

La mijloc de codru des

*La mijloc de codru des
Toate păsările ies
Din huceag de aluniș
La voiosul luminiș,
Luminiș de lângă baltă,
Care-n trestia înaltă
Legănându-se din unde
În adâncu-i se pătrunde
Și de lună și de soare
Și de pasări călătoare,
Și de lună și de stele
Și de zbor de rândunele
Și de chipul dragei mele.*

Au milieu de la forêt

*Tout au milieu de la forêt
Tous les oiseaux viennent sans arrêt
De la coudraie fort ombrageuse,
À la clairière si joyeuse,
Clairière au bord d'un bel étang
Aux grands roseaux tout ondoyants,
Qui se balance dans les ondes,
Pénétré dans ses eaux profondes
Par la lune, par le soleil,
Par les oiseaux comme merveilles,
Par les étoiles éternelles,
Par les volées des hirondelles
Par le visage de ma belle.*

Version française par Paul Miclău

Eu nu pot înțelege cum poate să-i impună cuiva un om așa-numit mare, o așa-numită excelență. Acelor timizi pe care-i orbește o stea, o trăsură or un blazon, le sfătuim ca să și-i închipuiască pe acești în goliciunea lor trupeză și sufletească. Corpul fără stele, spiritul fără a adăuga lîngă el epitetul prejudicios a unui post mare și atunci va vedea fiecare ce idioți, ce urîți, ce corupți pot să fie și aceste ființe, vor vedea cum că acele corpuri putrede de desfrînări ce conțin suflete și mai putrede, sunt tot așa cuiburi ale morții ca și corpul cerșitorului din pragul unei biserici. (*Fragmentarium*)

Eminescu este un poet *profet*, un *vizionar* în înțelesul romantic; după unele afirmații de dată recentă, ar fi un vizionar în sens modern, adică un Rimbaud al nostru, potrivit teoretizărilor lui Hugo Friedrich din cartea *Structura liricii moderne*. Vizionarismul lui Eminescu poate fi, desigur, pus în relație cu acela al lui Novalis, unul dintre marii precursori ai poeziei moderne europene, sau cu atitudinile altor creatori romantici. Poetul român, se știe, a avut un contact direct, adînc și critic în același timp, cu literatura germană, engleză, franceză, și nu numai cu acestea. Între romantismul lui Eminescu, romantism structural, și romanticii apuseni, există o înrudire ce poate fi explicată nu atît prin împrumuturi și influențe, pe care s-au pus și se mai pun încă mare preț, cît mai ales printr-o asemănare de structură și printr-o adîncă afinitate intelectuală, cînd nu sunt cumva coincidențe absolut întîmplătoare.

Ca romantic vizionar, creatorul *Luceafărului* se așează însă, chiar în privința vederilor sale asupra poeziei, pe linia tradiției naționale, realizînd, în epoca sa, din perspectiva geniului, o sinteză originală și profundă a principalelor atitudini privitoare la statutul poetului, existente în literatura română de pînă atunci. Cele dintîi spații în interiorul cărora se mișcă și se formează poetul sunt ale literaturii autohtone, și nu ale literaturilor străine. Este normal ca Eminescu să plece de la poezia noastră pașoptistă în care exista un adevărat *mit* al creatorului inspirat și profet, conducător al națiunii spre viitor.

Cel puțin în adolescență și în prima tinerețe, perioadă de peregrinări în lungul și în lătul țării, de cunoaștere profundă a spiritului creator românesc, Eminescu a avut cîteva "modele" în domeniul poeziei. Cel mai important, în sensul că a putut exercita un timp asupra lui, ca element catalitic, o adevărată fascinație, a fost Heliade, în care tînărul Eminescu, încă în oda publicată în 1867, își recunoștea propria sa structură romantică vizionară. [...]

Dar mult mai semnificativ și important pentru înțelegerea, din interior, a vizionarismului eminescian, deosebit, probabil, de al tuturor romanticilor europeni, este nu atît raportarea la înaintașii săi autohtoni, la Heliade sau la Mureșanu, cît un alt fapt, și anume: în chip predestinat, sufletul și viziunea lui Eminescu s-au fixat, de la începuturi, fără cunoașterea unor repere livrești, în spațiul experiențelor originare, în care trăsăturile patriei eterne, ale simțirii și gîndirii oamenilor ei, thraco-dacii, deveniseră o simbioză de neclintit a sufletului colectiv. Nu ne gîndim numai la cea mai elocventă concepție poetică izvorîtă din inconștientul colectiv thracic și cristalizată în *Mai am un singur dor*, ci la însăși viziunea eminesciană asupra poeziei și a rosturilor ei.

Poporul thrac a fost un popor de vizionari, de eroi, de cîntăreți și de poeți. Eminescu așează misiunea poeziei, în *Epigonii*, sub semnul "miticului poet" Orfeu, fiul lui Oiaeros și al muzei Calliope, thracul cu puteri civilizatoare, poetul și cîntărețul care simboliza, prin cîntecul lirei sale, vraja dionisiacă, născătoare de viață, puterea magică de a-i iniția pe greci, prin "rostiri tainice", în misterele existenței, ale lumii și universului însuși. Orfeu nu este altceva, în viziunea romantică a lui Eminescu, decît simbolul poetului adevărat, al poetului vizionar, inițierea în istorie, în civilizația originară a patriei, în vederea renașterii, la o nouă existență, a poporului, făcîndu-se în ritmul muzicii, al *lirei*, simbolul poeziei orfice. În acest fel ritmul misterios al poeziei se armonizează cu ritmul sacru al naturii și al cosmosului însuși, creația căpătîndu-și, în acest fel, funcția ei originară, aceea de inițiere, prin cuvînt, în tainele vieții și ale naturii, ale universului însuși. [...]

Aspirația lui Eminescu ca ființă istorică și creatoare totodată era depășirea, prin cunoaștere, a limitelor impuse de însăși relativitatea cunoașterii. Dar un absolut al cunoașterii și al idealului este o utopie în viața practică și poetul, pentru a diminua sensul tragic al oricărui efort de cunoaștere, pe care el l-a resimțit de timpuriu la dimensiuni cosmice, se salvează ieșind, așa-zicînd, din istorie, părăsind adică tentația speculației filosofice (către care era atras tot mai mult odată cu începutul studiilor la Viena), spre a evada în *vis*, în imaginarul poeziei. [...]

(Mihai Drăgan, *Mihai Eminescu. Interpretări*, Editura Junimea, 1982)

"Dorința" – desen de
Ligia Macovei

Noi amândoi avem aceiași dascăl

*Noi amândoi avem același dascăl,
Școlari suntem aceiași păreri...
Unitul gînd oricine recunoască-l.
Ce știi tu azi, eu am știut de eri.
De-aceiași lucruri plîngem noi și rîdem...
Non idem est si duo dicunt idem.*

*Tu zici că patria e 'n decădere,
De răs și de ocară c'am ajuns;
Cînd cineva opinia mi-ar cere
El ar primi tot astfel de rîspuns
Ca de rușine ochii să-i închidem:
Non idem est si duo dicunt idem.*

*Căci din adîncul gîndurilor tale
Răsare ură, din al meu amor.
Tu ai vrea tot să meargă pe-a sa cale,
Eu celui slab îi sunt în ajutor.
Cu-aceiași gînd, noi totuși ne desfidem:
Non idem est si duo dicunt idem.*

*Pe mine răul, deși rîd, mă doare,
Mă ține liniștea vieții 'ntregi;
Iar tu uiți tot la raza de splendoare
Ce-o varsă-asupra ta a lumii regi...
Ș'ai vrea cu proprii mâni să ne ucidem:
Non idem est si duo dicunt idem.*

*E greu a spune ce deosebire
Ne-a despărțit, de nu mergem de-a valma.
Și s'ar vedea atunci fără 'ndoială
Cînd noi ne-am scoate sufletele 'n palmă
Ca 'ntregul lor cuprins noi să-l deschidem:
Non idem est si duo dicunt idem.*

Bucureștii de altădată

Eminescu și Bucureștii

1866

Prof. dr. Victor CRĂCIUN

La 16 ani Mihai Eminescu era o personalitate. Nu este nimic exagerat în această afirmație. Cazul nu este unic: Mozart, Goethe, Tolstoi întăresc afirmația.

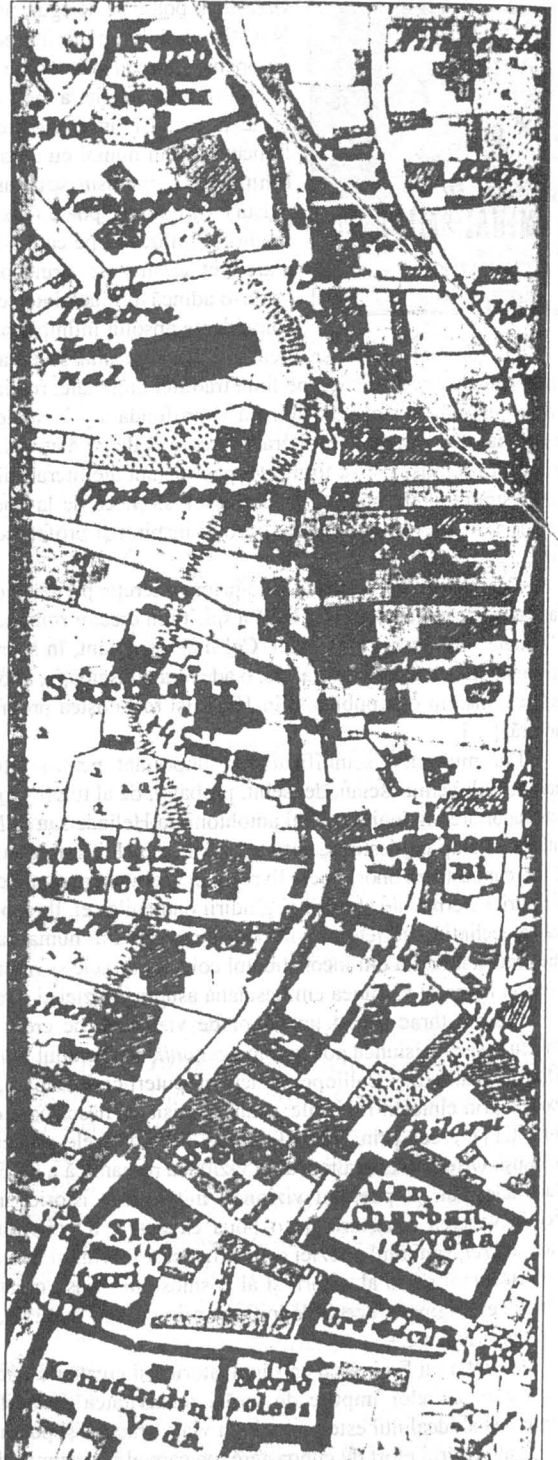
Nu era un elev strălucit. Nici nu trebuia. Cunoștințele sale erau propriile dorințe, dincolo de programele școlare. Dincolo de tipicul, oricât de organizat al Gimnaziului din Cernăuți sau din Blaj. Cunoștințele sale erau cerute de nevoia formării propriei personalități, de urmărirea țelului poate încă nedefinit, dar existent, al eului care-și cerea devenirea. Așadar nu notele din catalog îl definesc. Unde sunt calificativele lui Platon. Homer ori Shakespeare? Cine mai întreabă de ele?

Câte știa Eminescu nu sunt dovedite în patale-male. Opera sa unică demonstrează că a fost mintea luminată a vremii, superioară contemporanilor. Poate doar B.P. Hasdeu să fi știut mai mult, dar a comunicat ca esență filosofico-culturală mai puțin!

Cert este că la 16 ani Eminescu își avea deja sistemul său național-istoric și cunoștințele culturale așezate temeinic, pe baza lecturilor peste care putea veni influența hotărâtoare a Universităților de la Viena și Berlin. Și mai avea Eminescu în chip hotărât un lucru: acumularea tuturor informațiilor despre neamul românesc. Și nu numai pe baza lecturilor, pe care nimeni, niciodată nu le va putea stabili cu exactitate, ci în mod direct, din văzute și aflate, în drumurile sale spre inima simbolică a tuturor românilor. Își acumula deci cunoștințele în întâlnirile cu fiecare individ pe care l-a cunoscut.

Trecuse adesea, și în 1864 și în 1865, și în 1866 în Transilvania. Cine va ști vreodată ce destin i-a urnit pașii în mod special spre acele meleaguri. El, botoșăneanul prin naștere, nu ajunsese încă la Iașii lui Cuza, adorat pentru Unirea din 1859. În schimb, nepăsător de examenele de la Blaj, "într-o ureche" ar zice poporul, vede cu ochii Alba Iulia și biserica încununării lui Mihai Viteazul, bântuie prin Sibiu, află minunea umbrei meșterului Manole și a Domnitorului Neagoe Basarab, Curtea de Argeș, trece prin Târgoviște, prima capitală a Țării Românești și vine la București. În capitala României. Întâmplare? Cum pot fi întâmplătoare aceste drumuri, toate urmând setea de cunoaștere a temeliiilor istorice naționale?

Că a ajuns în București în plină vară a anului

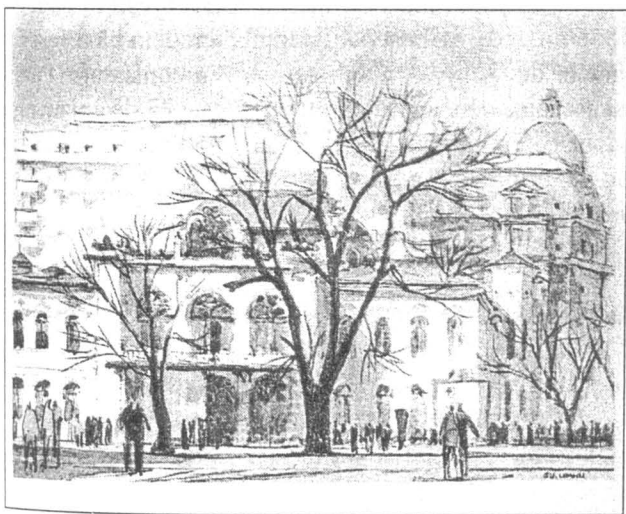

Schița Podului Mogoșoaiei după planul Borroczyn (1852)
Reproducere după Emanoil Hagi-Moscu

1866 avem însăși mărturia celui pe care colegii din Blaj îl numeau deja “poet” în urma debutului în “Familia” din Pesta la 9 martie cu poema *De-aș avea*, încurajat de redactorul publicației, Iosif Vulcan. Au urmat, până la sosirea la București, alte poezii apărute în același loc, semnate M. Eminescu, nume stabilit de marele animator al “Familiei”: *O călărire în zori*, *Din străinătate*, *La Bucovina*. Dar caietele sale conțineau și altele, trimise spre publicare: *Speranțe*, *Misterele nopții* sau rămase pentru mai târziu, *Spre suvenir*, *Horia*, *Frumoasă-i, Lida*, *Ondina*.

Ce putea visa un tânăr poet la 16 ani? O iubită, frumoasă, grațioasă, căreia să-i mângâie măcar cu privirea pieptul svelt și cu vârful degetelor părul mătăsos. Urmărise un posibil amor juvenil și în călătoriile cu trupa Fani Tardini, fascinat deopotrivă de teatru și de misterul feminin, căutând să uite cea dintâi iubire copilărească de la Ipotești, pe Casandra, care l-a urmărit până la 20 de ani. O asemenea tresărire se regăsește în caietele sale, consemnând o dovadă a sosirii în București.

În manuscrisul 2257 se destăinuie, lucru extrem de rar: “*urmărirea din partea mea a acelei fete de boieri în Cișmigiu – când am venit din Blasiul*”. Deci este cert că Eminescu a sosit în București în vara anului 1866, după ce trecuse prin “Vama Cucului”, doritor a cunoaște Capitala României. Având această certitudine, noi credem că acum și aici, în București, după ce înconjurase țara, s-au născut versurile *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, publicate de “Familia” în 2/14 aprilie 1867, scrisă paralel cu *La Heliade*, încă din 1866, dar

Palatul Șuțu, azi sediul Muzeului de Istorie și Artă al Municipiului București. Acuarela de Gh. Leahu

apărută la 18/30 iunie 1867. Căci la 6 ianuarie 1867 era ziua lui Heliade Rădulescu, împlinind vârsta de 65 de ani. Această poezie, aflată în manuscrisul *Marta*, poartă în final, deasupra datei apariției în “Familia” corectura făcută de Eminescu: 66. Deci nu 1867. Știm exact, din celebrul *Consemnăciunariul* bibliotecii gimnaziștilor din Cernăuți că poetul se afla în acest oraș la 6 ianuarie

1866. Celebrul document a dispărut în 1940 și cine știe dacă va mai apărea vreodată. Avem însă dovada acestui fapt în studiul lui Aurel Vasiliu, apărut în *Eminescu și Bucovina*.

Corelând problemele, cele două poeme, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* și *La Heliade* au o puternică legătură între ele, fiind vorba de promovarea României de mâine, unul dintre bărbații militanți ai ideii fiind Ion Heliade Rădulescu. Ele au fost concepute în același timp, chiar dacă au apărut peste un an.

Perpessicius ar înclina să creadă că *La Heliade* ar fi cunoscut prima versiune în decembrie 1866 întrucât expresia *Plăcută-i à ghirlandă* din manuscrisul eminescian este o formă din Heliade, care scrisese *trăi-vom o viață* într-o poezie din cele apărute în “Ateneul Român” din noiembrie – decembrie 1866, fiind o influență de aici. Dar poate fi mai degrabă o coincidență, pentru simplul motiv că publicația bucureșteană nu putea ajunge la Cernăuți, unde se afla, atât de repede ca să-l influențeze, iar data scrisă de Eminescu trebuie respectată.

Credem, mai degrabă, că ambele poeme au fost concepute în atmosferă bucureșteană, căci aici se afla Heliade, cel pe care îl încorona cu “ghirlanda” – “falnică cunună a bardului bătrân”, idee pe care o va prelua în 1902 și B.P. Hasdeu când a rostit alocuțiunea la Centenarul lui Heliade. Și tot aici s-a scris *Ce-ți doresc eu ție...*, în București, în Capitala României pe care o dorea a tuturor românilor, cum a dovedit-o în întreaga operă, deci și a Bucovinei, Basarabiei, Transilvaniei, căci asta rezultă din finalul poemei:

“Viața în vecie, glorii, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc”.

“Dulce Românie” scrisese la Cernăuți, în Capitala acelei provincii. “Dulce Românie” era normal să dorească și în Capitala Țării.

Dar mai este un motiv care leagă între ele cele două poeme, *Ce-ți doresc...* și *La Heliade*. Este atmosfera de *Casă Comună*, de protectorat al românilor de oriunde s-ar afla ei. Cuvântul care dă cheia ideii și care este folosit de Eminescu pentru prima dată în aceste poeme, concomitent, este *Vesta*. Adică numele unei divinități romane: fiică a lui *Saturnus* – Zeul rodirii agricole, al bunăstării. *Vesta* reprezintă căldura, focul, căminul ca loc al traiului, prielnic, în ambele poeme, asigurând strădania liniștii prielnice devenirii românești.

În linia contemporanilor, dar și ca sferă lirică a comparațiilor, Eminescu folosește mitologia, inclusiv sfera tulburătoare a personalităților și locurilor expresive pentru expunerea ideilor sale: Elizeu, Eol, Ecó, Valhala, Eros, Olimp.

Pentru ca, pentru prima dată, să apară *Vesta*:

“Îngerul iubirii, îngerul de pace
Pe altarul Vestei, tainic surâzând
.....
Dulce Românie, asta ți-o doresc”.
(*Ce-ți doresc...*)

“Ci cea care falnic îmi cântă de mărire
Ca focul albei Vestei aprinzând al meu sân”.
(*La Heliade*)

Conceptul este același: nevoia de cămin unic al românilor – de pretutindeni, casa cum preconizase mentorul Heliade. Și așa cum o va demonstra de aici înainte mereu Eminescu. Din 1866 și din București sau imediat după ce s-a adăpat la conștiința românității în Capitala neamului, acolo unde avea de fapt să-și petreacă cei mai mulți ani ai vieții. Și unde a scris cea mai reprezentativă parte a operei, marile poeme *Luceafărul*, *Scrisorile*, versurile de necuprinsă iubire pentru Veronica precum și mai toată publicistica. Aici, în mod normal, în capitala României a conceput sau a izvorât idealul din *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, unde desigur nu se citează Bucureștii – nici Iașii, Cernăuții, Alba Iulia nu sunt titluri de poeme – dar atotcuprinsul românesc se simte că iradiază de aici. Și oriunde va fi fost scrisă sau cizelată poema, faptul artistic s-a petrecut după ce va fi văzut Bucureștiul.

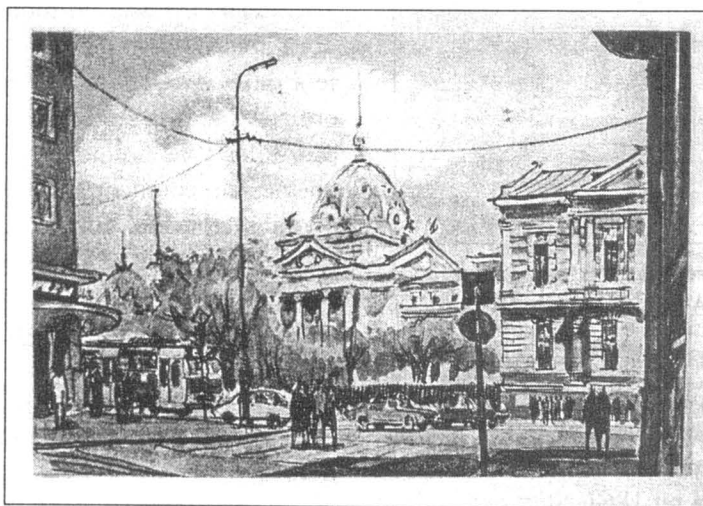
Cum arăta orașul-capitală la șapte ani de la Unirea lui Vodă Cuza și în timpul de după detronarea lui? Ce va fi vrut tânărul Eminescu să vadă și a văzut? Desigur, mai întâi Curtea Domnească în care a stat Cuza-Vodă față de care avea o totală admirație, cum o va scrie și și-o va manifesta vizitându-l la Döbling de Anul Nou 1870. Buricul târgului era Ulița Mogoșoaiei – devenită după 1877 Calea Victoriei – cea paralelă, Ulița Colței, unde se aflau așezămintele cu același nume și Turnul Colței (dărâmat în 1888), vis-à-vis Palatul Șuțu (actualul Muzeu de Istorie al orașului) iar în spatele lui Biserica Rusă, vechea Primărie a urbei de

pe Ulița Colței (dărâmată în 1912), apoi, în continuare, Biserica Sf. Gheorghe Nou (unde mai târziu i se va așeza corpul neînsuflăit), Cofetăria Ionescu și Hanul Neculescu dinspre Calea Moșilor, unde nu este exclus să fi și stat, conform obiceiului deprins de la trupele teatrale pe care le însoțea. În acea zonă, mai departe, se afla Hanul lui Manuc, vechea biserică Domnița Bălașa (dărâmată în 1881); cea nouă a fost înălțată între 1881–1885, așezământul Brâncovenesc (cu școală, azil, spital) și biserica din Dealul Mitropoliei, unde va începe mai târziu construcția Parlamentului, descrisă în romanul *Marin Gelea* în care și Eminescu se află personaj în ultima parte a vieții.

În partea “de sus” – spre Piața Romană de astăzi – va fi putut vedea, pe Podul de sus, clădirea Teatrului Național, unde peste puțini ani avea să fie și sufler, Casa Marghiloman (astăzi – se înalță Cinematograful Patria), pe strada Mercur, din față clădirea în stil clasic, ce va deveni mai târziu Muzeul Simu, în apropiere de casa în care avea să locuiască Titu Maiorescu, așa cum se va vedea mai departe. Îl vor fi minunat și alte case împreunătoare ale unirii: Bellu, Grădișteanu, Darvari, Cerkez (care, mai târziu, avea să se afle în aceeași vreme cu Eminescu la Ober Döbling), Simu etc.

Bucureștii de atunci nu mai pot fi regăsiți de interesatul iubitor al lui Eminescu de astăzi. Cine poate ști ce a văzut Eminescu atunci? Singura punctare memorialistică este Cișmigiul, care știm cum arăta, atunci. Mai târziu, aici va fi amenajată o *rotondă* a scriitorilor români în care tronează bustul lui Eminescu de Ion Jalea.

Cât va fi rămas Eminescu la București în vara lui 1866 nu avem știință. Mai degrabă credem că a fost un meteor de o clipă, un extraterestru în constatare. Parcă își pregătea destinul bucureștean. Peste 23 de ani aici își va găsi sfârșitul. La 16 ani era un copil genial și călătoria în Capitala României devenea prima treaptă din urcușul lui național.

Cupola Așezământului Colței. Acuarelă de Gh. Leahu

Vechi zidiri bucureștene – Creatori și opera lor

Cristofi Cerchez (1872 – 1955)

Ana Maria ORĂȘANU

“La noi încă arta se continuă până în zilele noastre fondată pe aceleași principii, cu același suflet, cu aceleași forme, păstrată cu zgârcenie de paznicii ei devotați (...) așa cum de veacuri îndepărtate strălucește în lumea Cucutenilor”.

Cristofi Cerchez

Cu toate că opera lor are un impact social apreciabil, arhitecții rămân în general autori necunoscuți publicului larg. Comunitatea este mai interesată să afle ce autoritate a dispus construirea unui edificiu (citor sau comanditar) decât să perceapă lucrarea ca pe o creație de autor răspunzând cerințelor de program în modul propriu celui care a proiectat-o.

Arh. Cristofi Cerchez, reprezentant de frunte al Școlii românești de arhitectură, este un asemenea exemplu. S-a remarcat prin interesante compoziții în manieră neoromânească, realizate în primele decenii ale secolului al XX-lea, în Capitală și în alte orașe din țară. Cea mai cunoscută și apreciată lucrare bucureșteană este **Vila Dr. N. Minovici** de pe Șoseaua Băneasa, construcție care și-a cucerit celebritatea și un loc aparte în ierarhia valorilor arhitecturale românești, fără însă ca interesul sau curiozitatea publicului să se îndrepte și spre autor.

Cristofi Cerchez

Cristofi Cerchez s-a născut la 5 iulie 1872 într-un sat din apropierea Bucureștilor. A terminat școala primară la Turnu Severin și gimnaziul la Alexandria, după cum au fost drumurile familiei sale înainte să se stabilească în Capitală, unde a terminat liceul. A urmat cursurile de inginerie, dar, fiind dotat cu o sensibilitate deosebită, nu profesează și se simte atras de universul artelor și al istoriei. În perioada 1895 – 1899 studiază

arhitectura în Italia, la Milano, pentru ca revenit în țară să se dedice cunoașterii meleagurilor românești. Colinda țara atent la tot ce întâlnește; arta veche populară, arhitectura tradițională, meșteșugurile și obiceiurile străvechi erau meticolos consemnate în caietele de călătorie. Studia și desena acest tezaur de valori autohtone acumulând astfel un bagaj documentar ce-i va fi fundamental în activitatea de proiectare.

Arhivele Statului

În 1900 a fost cooptat în colectivul format pentru **Arhivele Statului**, alături de arh. P. Antonescu, Alex. Băicoianu, N. Gabrielescu și J. Nănescu. După cum se știe, lucrările se desfășurau în jurul bisericii citorite în 1594 de Mihai Viteazul, pe locul ruinelor mănăstirii domnești. Cristofi Cerchez a proiectat noul turn al intrării de pe latura de sud și corpurile cu două niveluri adiacente lui. A plăsmuit o imagine arhitecturală romantică reeditând forme specifice ansamblurilor monahale muntenești din secolul al XVII-lea, stăpânind perfect forme, proporții și detalii. Aceasta a fost cea mai interesantă comandă publică și a configurat-o urmându-și crezul profesional și pilda marelui înaintaș, arh. I. Mincu. Vastul ansamblu de construcții menit să ocrotească fondul de mărturie documentare al Arhivelor Statului a fost terminat în 1916, dar în anii '80 a fost demolat odată cu toate construcțiile din zonă, terenul fiind pregătit pentru construirea Casei Poporului.

Celelalte comenzi pe care Cristofi Cerchez le-a onorat, au fost rezolvate plastic conform condițiilor cerute prin temă. Sunt câteva construcții de factură eclectică, dintre care amintim **Banca Franco-Română**, din str. Bursei (azi, Ambasada Republicii Cehe), **Maternitatea Polizu**, **Laboratoarele Institutului medico-legal** (dispărute), **Spitalul Salvării** de pe Splaiul Dâmboviței (dispărut), **Imobil de raport** din Bulevardul Carol I.

Programul locuinței urbane l-a atras în mod deosebit, preocupat să găsească o expresie plastică cât mai adecvată timpului, dar inspirându-se din vechea arhitectură românească. Apelează la un repertoriu de forme preluate din arta brâncovenească, precum și la alte tipologii. Prelucrează creativ motive balcanice și otomane din secolul al XVIII-lea, a căror valoare estetică o apreciază în mod deosebit. Casele proiectate de el sunt tipice pentru ce ar fi trebuit să fie locuința bucureșteanului de clasă medie, ancorat în tradiții dar receptiv și la confortul noului. Au fațade albe, parter scund și etaj înalt, ritmat de cadența pilaștrilor și împodobit cu elemente florale din stuc dispuse în jurul ferestrelor (asemeni Casei Mavrogheni de la Hanul lui Manuc și Casei Melik din str. Spătarului).

Casa Mătășaru

Casa Candiano (1911) din Alea Modrogan, **Casa Zentler** din str. Mântuleasa, **Casa Stanovici** (1912) din str. Remus, **Casa parohială Sfinții Apostoli** din str. Sfinții Apostoli, **Casa Cristofi Cerchez** (1914) din str. Sfânta Vineri, **Casa Mătășaru** (1927) din str. Porumbaru (azi Câmpia Turzii) ne întâmpină privirea cu volume liniștite, acoperișuri din olane, streșini largi și cerdace umbroase. Fațadele, discret decorate cu profile din stuc, închid locuințe unifamiliale confortabile, cu interioare bine alcătuite și decorate în stilul vechilor ambianțe românești.

Vila Dr. N. Minovici, construită în 1910, rămâne lucrarea care l-a afirmat. Era comanda unui mare contemporan, somitate în medicină, de care-l apropia o

pasiune comună: prețuirea artei vechi românești, dublată de preocuparea de a o integra vieții cotidiene a concitadinilor. Dr. N. Minovici (1868 – 1941) a fost unul din pionierii organizării vieții sanitare din țara noastră. A avut inițiativa înființării Salvării și Spitalului de urgență (1906). A fost, de asemenea, un recunoscut colecționar de artă populară care adunase prețioase obiecte din toate zonele țării pe unde a lucrat. Locuința proiectată de Cristofi Cerchez se dorea un cadru adecvat acestor obiecte, compuse în ansambluri de mobilier pentru toate încăperile, mai puțin camera de lucru a cercetătorului. Spațiile casei se organizează într-o compoziție volumetrică dinamică, cu decroșuri de plan și variații de înălțime, dominant fiind turnul cu foisor. Detalii sculptate în piatră și lemn subliniază părțile principale și se detașează pe albul suprafețelor zidite.

Cunoscută și sub numele de **Vila cu Clopoței**, **Vila Dr. N. Minovici** s-a impus prin pitorescul său, prin calitatea arhitecturii și prin funcțiune, devenită muzeu public ca urmare a donației proprietarului către stat, în 1936. Vila a intrat deja în tradiția locului și este un veritabil reper estetic, cu toate că vechimea constructivă nu o așează în rândul valorilor imobiliare impuse de trecerea timpului.

Micul edificiu a devenit semnul urban de "Bun venit" în capitala României, emblema bucureșteană și românească ce marchează principalul acces în oraș.

În formele sale armonioase persistă și spiritul creatorului arh. Cristofi Cerchez, artist rafinat, sensibil față de valorile autohtone, retras cu discreție în umbra operei, căci discreția a fost una dintre caracteristicile ce i-au însoțit viața și cariera.

Sperăm ca într-o bună zi edilii bucureșteni să-și onoreze datoria față de mării înaintași. Atunci se vor găsi modalități de inscripționare adecvată a unor case și locuri, așa încât istoria orașului să poată fi citită și parcursându-l. Sperăm că atunci vor fi inscripționate și casele proiectate de arhitecții cu care ar trebui să ne mândrim, inclusiv Cristofi Cerchez.

Vila Minovici

Schiță biografică a Principelui Valahiei, Radu Șerban, primul cu acest nume din neamul Basarabilor

Domnește ca succesor al vestitului Mihai Voievod Viteazul între anii 1602 și 1611

Hugo von GAUDI

Folosind situația neajutorată, în care s-a aflat Valahia în acea zi fatală de 18 august 1601, în care unicul ei apărător și protector, curajosul Mihai Voievod Viteazul, și-a sfârșit viața plină de fapte mari, sub mâinile ucigașilor, ca victimă a unei trădări infame, Simion Movilă, fratele și succesorul principelui Moldovei, Ieremia Movilă, alungat de Mihai, s-a grăbit nu numai să-și așeze domnia în acest principat ci să încerce și cucerirea Valahiei.

Numeroase cete moldovenești au adus foc și sabie în țară dar spiritul lui Mihai trăia în frații Buzești (locuitori și comandanți ai acestuia) care la Craiova s-au aruncat de îndată asupra dușmanului și l-au silit, după o bătălie sângeroasă dincoace de Focșani, la râul Milcov, să se întoarcă din nou acasă în fugă rușinoasă, lăsând în urmă o mulțime de morți, toate bagajele lor și toată prada jefuită din țară. Movilă însuși a fost salvat ca printr-o minune și a scăpat fericit că învingătorii săi au renunțat să-l urmărească. Între timp s-au întors în patria lor și boierii loiali care, împreună cu trupele lor, îl însoțiseră pe Mihai în Transilvania și și-au așezat tabăra într-un sat, nu departe de Argeș, unde li s-au alăturat și frații Buzești învingători.

În consiliul demnitarilor țării s-a simțit nevoia de a da țării un nou domnitor și protector împotriva tuturor pericolelor previzibile și, în unanimitate, a fost ales ca domnitor Radu Șerban, din renumitul neam al Basarabilor și nepot al ultimului principe Basarab, care a fost condus imediat triumfal la Târgoviște, unde a primit jurământul de credință și omagiul tuturor vasalilor lui.

Deși blând din fire, drept, iubitor de oameni și pașnic, milostiv și religios, lui Radu Șerban îi lipseau totuși acele însușiri și defecte care trebuiau să reprezinte, în secolul în care a trăit, însușirile stăpânitorului unei țări așa cum era atunci Valahia, o jucărie a dorinței de dominare a tuturor vecinilor săi și scena necontenitelor intrigi ale dușmanilor ei dinăuntru și din afară. Din păcate, Șerban nu a știut să folosească întotdeauna cu succes împotriva acestor dușmani aceleași arme și nici nu a știut să lupte împotriva lor și să-i învingă cu mână tare, cu încrederea în sine și curajul pe care le-au avut predecesorii săi. Cu părere de rău îl vedem astfel la sfârșitul acestei schițe silit să facă loc unui succesor mai puțin dotat, dar mai energic în momentele decisive și mai mult favorizat de noroc.

Urmând îndemnul inimii sale, imediat ce s-a urcat pe tron, și-a îndreptat toată atenția asupra introducerii – prin măsuri înțelepte și dreptate nepărtinitoare – multor îmbunătățiri în administrația țării și, în același timp, s-a străduit cu deosebire să încheie tratate de pace cu toate statele vecine. Foarte curând, a reușit să aducă liniștea și ordinea dorită cu ardoare de toți, sub a căror influență plină de nădejde locuitorii (refugiați din fața suferințelor războiului în codrii neprimitori și în ținuturile muntoase) s-au întors din nou la căminele lor, satele distruse au fost din nou ridicate și poporul și țara au început să înflorească.

Dar starea aceasta fericită, de liniște și pace nu a durat mult; chiar în anul 1603 perfidul Simion Movilă a pătruns din nou în Valahia și l-a silit pe Șerban să-i opună rezistență. Sprijinit fiind de trupele generalului imperial G. Basta din Transilvania, Șerban obține un așa de mare succes încât Movilă își pierde pentru totdeauna curajul de a nutri planuri dominate asupra Valahiei. Ca răspuns la ajutorul dat de Basta, Șerban a trebuit să-l sprijine de asemenea pe acesta împotriva lui Moses Szekely care amenința să subjuge întreaga Transilvanie și s-o scoată de sub sceptrul imperial.

Wolf Kiss și Johann Csonka, împreună cu 1.500 de ostași, au fost trimiși la Brașov ca să se unească cu Basta; dar atacată de Szekely cu putere covârșitoare și aproape măcelărită, înainte ca să se realizeze această fuziune, trupa aceasta nu i-a folosit deloc lui Basta, iar pașnicului Șerban i-a adus jertfe și un nou dușman în persoana furiosului Szekely.

Cu resursele financiare de război epuizate, Șerban se găsea într-o situație și mai dificilă atunci când Basta i-a cerut din nou alte trupe în ajutor pentru evitarea dizgrației împărătești. Incapabil să respingă această nechibzuintă și să plătească cheltuielile acestei noi expediții militare și hotărât în sine să dea păstra pacea cu Szekely, i-a fost binevenit când doi din generalii săi, D. Marko și G. Ratz, însetați după luptă și pradă, i-au cerut permisiunea să meargă la război pe cont propriu împotriva lui Szekely și când, pe de altă parte, Szekely, informat în secret despre gândurile lui Șerban, i-a făcut, printr-o delegație, propuneri de pace. Toate aceste tratative au eșuat însă din cauza vicleniei lui Szekely, pe de o parte, și din cauza nehotărârii lui Șerban, pe de altă parte, până când el, în final, prin avertismentele Curții vieneze, prin unirea lui Szekely

cu Movilă, vechiul său dușman, și comportamentul ostil al acestuia contra trupelor valahe, în ciuda armistițiului încheiat în timpul tratativelor prin care s-a dezvoltat intenția, mult timp tănuțită, a lui Szekely de a-l răsturna pe Șerban de pe tron, precum și prin stăruința propriilor săi comandanți și a trupelor dornice de luptă, ca urmare a îndelungatei inactivități în care au fost ținute de către Șerban, a fost silit să se pregătească în mod serios de război. Toți bărbații în stare de a purta armele au fost chemați printr-un apel general, la Târgoviște și după înălțarea rugăciunilor publice organizate festiv, Șerban pornește, în fruntea oastei sale, în marș spre Transilvania, trecându-i granița în a treia zi. Mândru de victoriile obținute până acum și orb de mânie împotriva lui Șerban din cauza dezavantajelor poziției sale, Szekely a primit vestea despre apropierea trupelor valahe cu cuvintele: "Veți vedea în curând cum o să-l satur pe valahul gras neajutorat; îmi voi întinde împotriva lui numai flancul meu drept pentru a-l doborî și am să-l pun cu botul pe labe". Șerban însă a întărit curajul ostașilor săi prin cântece de război care le aminteau de faptele strămoșilor lor, a poruncit ordinea de bătaie și a năvălit asupra dușmanului său cu un curaj de leu, astfel încât trupele lui Szekely au fost repede puse pe fugă, împresurate și măcelărite în cea mai mare parte.

Grav rănit, Szekely a plătit cu viața pentru trufia sa și din impunătoarea sa oaste au scăpat prin fugă rușinoasă numai 4.000 de luptători. Șerban a trimis Curții împărătești de la Praga 32 de steaguri cucerite, ca trofee ale acestei victorii și, prin solii care s-au întors, el a primit un lanț greu de aur cu portretul împăratului și un document care acorda familiei sale dreptul de succesiune la tronul principatului valah. Șerban a lăsat în grija generalului Basta liniștirea completă a Transilvaniei și supunerea din nou sub sceptrul împărătesc și s-a întors la Târgoviște pentru a oferi Domnului tributul recunoștinței sale și pentru a lăsa țara să se bucure de binefacerile păcii.

Înainte ca Basta să părăsească Transilvania, după primirea poruncii curții sale, pentru a prelua comanda trupelor împărătești din Ungaria, l-a convocat pe Șerban, în februarie 1604, la o întrunire la Brașov, unde i-a promis ajutor împotriva moldoveanului Movilă în schimbul asigurării de către Șerban a unei loialități statornice față de Casa împărătească de Austria. Diferite cadouri au pecetluit acest pact, dintre care istoria amintește mai ales de o șa neobișnuit de frumoasă și prețioasă, împreună cu tot harnașamentul, oferite de Șerban lui Basta.

În timp ce Șerban se străduia astfel să-și asigure stăpânirea, Stephan Prodika, doritor să ocupe tronul principatului valah, a folosit absența lui Șerban din țară pentru a provoca o rebeliune cu ajutorul mitropolitului din Târgoviște, însuflețit de aceleași convingeri; el a știut să facă un adept printre patrioți și să întoarcă inimile de la Șerban publicând un firman în care îl declară

pe Șerban trădător din cauza atașamentului său față de Curtea austriacă și îi anulează domnia iar el, Stephan Prodika, este numit principele Valahiei.

Abia a ajuns vestea acestei revolte la Brașov și Șerban a și plecat în marș forțat, i-a prins pe rebeli și pe mitropolit și i-a pedepsit în modul cel mai crunt. Liniștea stabilită va fi însă curând nimicită de un nou război. Botskai a apărut ca un nou uzurpator în Transilvania; pentru învingerea sa Curtea imperială cere din nou ajutorul lui Șerban. Deși lipsit de trupe, dar loial acordurilor încheiate cu Basta, Șerban a trimis imediat în Transilvania un detașament de ostași sub conducerea lui Georg Ratz. După mai multe lupte norocoase și după ce și-a întărit oastea cu 600 de soldați, acesta a reușit să-l slăbească la extrem pe Botskai prin înfrângeri însemnate și a reușit să-l facă incapabil să acorde moldovenilor Simion și Ieremia Movilă ajutorul împotriva lui Șerban. Din cauza poziției izolate și fără apărare în care se afla Șerban, ei sperau să-l alunge de pe tron și să se ridice ca domni ai Valahiei. Urmărind neobosit acest scop și respinși de Botskai, cei doi Movilă s-au întors spre hanul tătarilor, care, ademenit de promisiunile lor, nu a pregetat mult să se alăture trupelor lor cu numeroasele sale hoarde și să pătrundă în Valahia. Dar și Șerban și-a adunat în grabă puținii dar vitejii luptători și i-a condus la luptă decisivă. Dușmanii îndârjiți s-au întâlnit la râul Teleajen și au început lupta, care a durat trei zile, neîntrerupt, având succes când o tabără când alta, dar mica ceată a valahilor luptând cu mereu aceeași perseverență împotriva dușmanului numericește superior.

În fine, în seara zilei a treia viteazul Preda Buzescu a observat momentul când nepotul hanului, care era conducătorul tătarilor, se retrăsese pentru odihnă; și adunând o mică ceată din ostașii săi fideli înarmați numai cu buzdugan, s-a aruncat cu o așa furie asupra dușmanului său, încât acesta, pus pe fugă, atacat și urmărit de trupele valahe rămase în viață și însuflețite de un nou curaj, a suferit o înfrângere totală care l-a costat chiar viața pe nepotul hanului. Cu inima arzând de dorința de răzbunare împotriva celor doi Movilă pe care îi considera vinovați de această nenorocire rușinoasă, hanul, împreună cu tătarii săi scăpați din măcel, a fugit până la Dunăre și a poruncit să fie prins Simion Movilă, care se afla în apropiere, să fie legat de un cal și târât toată noaptea în goana calului.

După această victorie strălucitoare Șerban s-a bucurat în țara sa mai mulți ani de liniștea mult dorită. Era acum eliberat de Movilă, dușmanul său cel mai îndârjit, dar în același timp îl pierduse (alături de numeroase alte victime) pe acela căruia îi datora această victorie precum și păstrarea țării sale în fața pericolului acelui dușman, îl pierduse pe cel care fusese comandantul, sfătuitorul și prietenul său cel mai viteaz și cel mai devotat. Preda Buzescu fusese lovit la cap cu toată puterea de un buzdugan al dușmanilor în acea noapte

memorabilă la râul Teleajen, când el l-a răpus pe principele tătarilor cu ghioaga. Adus la Brașov pentru a se vindeca, el moare, în ciuda eforturilor depuse pentru salvarea sa, o moarte frumoasă pentru principe și patrie.

În timpul acestei frumoase perioade de liniște, Gabriel Bathori a fost ales, în anul 1608, principe al Transilvaniei și a fost confirmat de Poartă prin obișnuitul firman în care era însărcinat, ba chiar împuternicit să acorde ajutor celor doi principii ai Valahiei și Moldovei împotriva oricărui dușman; dacă însă unul din acești principii îndrăznește să intre în Transilvania pentru a obține moșii, atunci Bathori trebuia să-l aresteze imediat și să-l trimită la Constantinopol. O astfel de împuternicire, cum i se acordase lui Bathori cel lacom și cel dornic de a-și extinde stăpânirea, a fost acordată bineînțeles pentru ca, în lipsa motivelor juridice, să i se permită să caute pretexte pentru răsturnarea celor doi principii vecini menționați și pentru a pune stăpânire pe tronurile lor.

Împotriva Moldovei, cearta câtorva boieri polonezi pe care Bathori a declarat-o periculoasă pentru țara sa trebuia să furnizeze un astfel de pretext mult căutat, împotriva Valahiei însă exista vechiul pretext, anume că Șerban ar fi fost devotat cu trup și suflet Casei imperiale austriece; la aceste pretexte Bathori a adăugat și învinuirea împotriva celor doi principii, anume că fugarul din Transilvania, Kendi, ar fi găsit protecție în Moldova și că de acolo ar întreține legături secrete cu Șerban. Astfel a fost făurit planul trădător care era destinat să smulgă Valahia din starea fericită de pace și s-o arunce în suferințe timp de mai mulți ani deoarece, din păcate, în momentele decisive și spre nenorocirea sa proprie și a țării, lui Șerban i-au lipsit consilierii viteji și devotați, cum au fost Ratz și Buzeștii, și i-au mai lipsit din nefericire curajul și încrederea în sine necesare a zădărnici intențiile nelegiuite ale adversarului său și a-l sili să plătească pentru planurile sale nechibzuite, așa cum s-a întâmplat odată cu Szekely și cei doi Movilă.

Precum vulturul lacom de pradă se năpustește de pe înălțimile înzăpezite ale cuibului său, ca o săgeată, asupra mielului nevinovat din vale, așa s-a năpustit și Bathori în ziua de Crăciun a anului 1610, din munții acoperiți cu gheață ai Transilvaniei în câmpiile Valahiei marcând fiecare din pașii săi cu jaf și crimă. Incapabil să se gândească la un astfel de atac prin surprindere și în perioada acestui anotimp, vestea aceasta îngrozitoare l-a lovit pe Șerban ca un fulger din cer și i-a răpit liniștea și judecata rece. Nu a crezut în posibilitatea ca în scurt timp să poată pune în fața dușmanului o armată la fel de puternică și la fel de puțin s-a încumetat să se expună, cu mica ceată a ostașilor săi devotați, care îl înconjurau, la soarta îndoielnică a luptei împotriva puterii superioare a dușmanului. Apucat de o frică de neînving, i s-a părut că fuga este singura cale de scăpare și, incapabil de a mai gândi, în acest moment funest, a uitat să se mai sfătuiască cu marii boieri ai țării, și-a

strâns în grabă tezaurul și a fugit în Moldova însoțit de câțiva slujbași.

Bathori a înaintat, fără oprire, până la Târgoviște unde a rămas trei luni, comportându-se în modul cel mai teribil. La porunca lui, trupele sale colindau în toată țara jefuind și dedându-se la cele mai nemaiauzite desfrânări. Niciodată nu mai fusese pustiită Valahia așa de crunt. Nici un locaș sfânt și nici un azil nu a rămas cruțat; toate categoriile de vârstă și sex au suferit prigoana acestor hoarde ale lui Bathori care cutreierau țara pustiind și prădând, necinstind și ucigând.

În timp ce Șerban (care își regreta fuga nefastă) se străduia pe de o parte, prin intermediul unui francez, să informeze Poarta despre atrocitățile lui Bathori și să ceară ajutorul sultanului împotriva acestui om sângeros detestat în egală măsură în Transilvania și Valahia, iar pe de altă parte, se străduia să angajeze trupe din Polonia pentru ca, prin forță proprie, să-și salveze țara strâmtorată, demnitarii principatului, profund indignați că Șerban, într-un astfel de pericol, fără să asculte sfatul lor, a părăsit țara în mod neloial prin fugă rușinoasă, l-au ales ca domnitor pe Radu, fiul fostului voievod Mihnea și, prin jurământul de credință dat acestuia, au decis în mod anticipat soarta lui Șerban.

În starea vlăguită în care se afla țara, acești boieri nu doreau totuși să se afle prin Stanciu Keierul că Șerban este pregătit cu 800 de ostași de cavalerie și 400 de pedestri să pornească război împotriva lui Bathori și că el dorea să se unească cu elita trupelor valahe, acei ostași numiți "roșii". În același timp, Poarta, după ce s-a convins de adevărul despre faptele odioase ale lui Bathori (așa cum reclamase Șerban), i-a poruncit pașei din Timișoara să facă o diversiune împotriva comitatului Bihor și a orașelor haiducești prin care haiducii aflați în solda lui Bathori și chiar el însuși să fie siliți să se retragă din Valahia pentru a-și apăra țara.

Dar Șerban ardea de dorința de a-și spăla vechea ocară și a se răzbuna pe Bathori în numele său și al țării. Astfel că s-a grăbit să realizeze unirea trupelor sale recrutate în Polonia cu trupele din țară și să-l atace pe dușman în propria sa țară. Procedând mai nobil decât a procedat Bathori cu el, Șerban l-a înștiințat pe acesta, în mod formal, înainte de începerea luptei, astfel că Bathori a mai câștigat timp ca să adune în jurul său această mare de haiduci și secui. Aflat în fruntea acestei cete, Bathori aștepta apropierea dușmanului (cum făcuse Szekely odinioară râzând disprețuitor) care, după o trecere rapidă peste Carpați, și-a așezat tabăra în câmpia de lângă Brașov, fiind întâmpinat de locuitorii Brașovului cu mare bucurie și s-a întremat din belșug cu mâncare și băutură.

Armata lui Bathori cuprindea 12.000 de soldați pe cai și 3.000 de soldați pedestri, în timp ce Șerban avea numai 7.000 de călăreți și 1.500 de ostași pedestri. Bathori și-a așezat armata în două flancuri preluând conducerea flancului drept alcătuit din haiduci; flancul

stâng, alcătuit în cea mai mare parte din secui, a fost incredințat viteazului căpitan Georg Trakler. Bathori a mai promis un premiu de 100 de țărani robi aceluia care îi va aduce capul lui Șerban și astfel, convins dinainte de un oarecare succes, aștepta atacul lui Șerban, care (după ce a îngăduit trupelor sale odihna necesară) se apropia în două coloane. Rezervându-și comanda supremă peste toate trupele sale, Șerban i-a așezat în flancul stâng pe luptătorii fugiți odinioară din Transilvania împreună cu Kendi și strânși acum din nou; pe polonezii, moldovenii și tătarii angajați i-a așezat în flancul drept, iar pe vitejii săi valahi, împreună cu trei tunuri, i-a așezat la mijloc. Cu ei a început Șerban atacul. Bătălia făcea prăpăd în ambele părți. Atunci Șerban s-a hotărât să se folosească de un șiretlic și a poruncit cavaleriei să se retragă simulând fuga. În felul acesta el a reușit să-l înșele pe dușman și, în timp ce cavaleria dușmană și-a părăsit rândurile pentru urmărirea presupușilor fugari, el s-a aruncat cu o așa forță și în mod neașteptat asupra trupelor lui Bathori, încât acestea, complet dezordonate, nu au mai fost capabile să opună nici o rezistență.

Cavaleria a ghicit imediat, totuși prea târziu, capcana care i s-a întins și, când zorile dimineții au luminat câmpul de bătaie, pe o distanță de o milă se vedeau numai cadavre. Bathori a pierdut aici 6.000 de ostași, și anume întreaga sa pedestrimă. El însuși și-a smuls podoaba de egretă de Kalpak de la chipiu, pentru a nu fi recunoscut și s-a salvat cu greutate prin iuțimea calului.

Șerban a plătit și el destul de scump această victorie prin pierderea a 4.000 de ostași. O pradă însemnată constând din arme și 120 de steaguri a căzut în mâinile învingătorilor; dar au fost luați mulți prizonieri, printre aceștia fiind și nerecunoscătorul Georg Ratz, odinioară unul din primii comandanți ai lui Șerban, care a răsplătit iubirea domnului său prin ridicarea armelor împotriva lui. Ca pedeapsă binemeritată pentru trădarea sa, el a fost executat în piața din Brașov și Șerban a poruncit să se ridice o cruce suflată cu aur pe care era scris în limba valahă că Bathori este răspunzător pentru baia de sânge din acea bătălie. Șerban a îngăduit trupelor sale numai puțină odihnă după această victorie, pe care o considera incompletă atât timp cât trăia Bathori. Acesta fugise la Sibiu și Șerban alerga după el. Poarta nu dorea însă căderea favoritului ei și o armată considerabilă de turci plecaser din Timișoara pentru a-i veni în ajutor. Incapabil să se opună unei astfel de puteri și încă și mai puțin dispus să provoace direct Poarta, Șerban a renunțat la planul său de răzbunare și s-a retras iarăși la Brașov, nutrinnd speranța de a prelua din nou stăpânirea asupra principatului său.

Dar soarta hotărâse irevocabil asupra vieții lui și el nu a mai intrat niciodată în țara sa ca principe. După

fuga funestă a lui Șerban din țară, Radu Mihnea, ales de către boieri principe al Valahiei și confirmat de Poartă în această funcție înaltă, nu era dispus să renunțe de bună voie la drepturile dobândite. Întrezărind intenția lui Șerban de a lua din nou tronul principatului, Radu s-a folosit de toate mijloacele ca, sprijinit de Poartă, să se împotrivescă lui Șerban în timp ce acesta își risca viața și averea pentru a asigura liniștea viitoare a țării.

Pentru a împiedica, înainte de toate, întoarcerea lui Șerban în Valahia, Radu a înaintat, împreună cu o armată considerabilă de turci și tătari, până la graniță și a ocupat trecerea peste râul Teleajen. Fiind totuși superior dușmanului în ceea ce privește previziunea, Șerban a ocolit poziția acestuia și, trecând Carpații printr-un alt punct, a știut să pătrundă în câmpiile țării. Dar ceata sa de ostași loiali era din păcate prea mică și prea slabă (împuținată prin victoriile obținute în Transilvania și obosită de marșurile continue) pentru a putea opune rezistență armatei tătarilor, superioară numeric și ca forță. Arzând de furie că a fost înșelată în acest fel, armata loială lui Radu și-a părăsit pozițiile de la râul Teleajen și a pornit pe urmele lui Șerban. Profund afectat de impresia pe care i-au lăsat-o în suflet răurile de sânge vărsat cu puțin înainte, Șerban nu a mai cutezat în conștiința sa să sacrifice viața ostașilor săi devotați printr-o luptă inutilă. El a simțit întreaga deznădejde a situației sale și neputința de a-și redobândi tronul.

Resemnat în privința sorții sale, dă drumul micii cete formată din ostașii săi apropiați și, renunțând pentru totdeauna la toate pretențiile ambițioase (1611), se întoarce în Moldova de unde apoi pleacă la Viena, prin Polonia, împreună cu familia sa. Aici a avut parte de extraordinara ospitalitate a împăratului Mathias, la curtea căruia s-a bucurat până la moarte de considerație și confort, de mulțumire sufletească și liniște care până atunci i-au lipsit așa de mult. El a căsătorit-o pe fiica sa Elena cu eminentul Constantin Cantacuzino iar fiul său Constantin, primul cu acest nume din neamul Basarabilor, numit și "cârnu", a ocupat în anul 1654 fostul tron al tatălui său din principatul Valahiei.

(Din *Gemeinnützig und unterhaltender Bukurester Hans – Kalendar für Katholiken, Protestanten und Walachen, auf das Schaltjahr von 366 Tagen, 1848,*

București, tipărit în editura lui Joseph Kopainig, Villara Gasse nr. 2155, pag. 27 – 31)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Istoria cărții

Librăria națională română

Ion Heliade RĂDULESCU

Are România librărie? Multe sînt întrînsa și nici-una a ei. Ele sînt străine de limba ei, de cultura acestei limbi, de literatura ei, de științele și artele ei. Așadar, străină e și România la interesele ostrogote și matrapazoice ale acestor librării. Să ne explicăm. Cînd eram copil, școlile și liceele, în ambele Principate, erau grecești. Dascălii, prin casele particulare, erau greci sau grecizați. Copiii aveau necesități de la filade pînă la Demostene și Platon, pînă la Eschil, Homer și Hesiod, de cărți grecești. Era, așadar, stabilită în București, Iași și Craiova o **Bibliopolie** și comerțianții acestor cărți își ziceau, foarte natural, **bibliopoli**. Mai erau în București, la Sfîntul Gheorghe Vechi și în Colțea, două școli publice, care duceau pe copil dintr-o clasă în alta, de la *Bucoavnă* pînă la *Ceaslov* și *Psaltire*, pînă într-o a spune pe carte și a citi *Cazania* și *Mineele*, și a cînta de la *Aghios o Fteos*, pînă la *Heruvic*, trecînd prin tot *Octoihul*, adică cele 8 glasuri ale lui Damaschin. Din acele școli ieșeau fonseci, condicari, Tirci, Bonarești, Stanci, Mumuleni, Antoni Panni, pînă la Vladimirești și Villara, Rădulești și Racoti, unul ca să încingă sabia cu Vladimirescul și să zdrobească capul Balaurului, și cel din urmă ca să intre în studiile clasice.

Școlile din Sfîntul Gheorghe, din Colțea și de la toate bisericile din urbe și sate (eu am învățat românește în tinda bisericii din satul Gîrbovi sau Slujitori, din județul Ialomița, din plasa Grindului de Făgăraș), aceste școli mai rămăseseră din academiile basiliene și de la Hotin de unde se instruiau Petrii Rusiei și toți apostolii ortodoxiei și civilizării ei. Socrul meu, român din Macedonia, nepot al matematicianului arhipăstor Theotoke¹, colonelul Alexandru, elev al școlilor Basiliene, a fost mentor și instructor sub Pavel al răposaților împărați Alexandru I și Nicolae I. Trecînd din aceste paranteze, vreau să arăt că pentru restul acelor școli din sînul bisericilor se aflau firește și comercianți de cărți românești, de *Bucoavne*, *Ceasloave*, *Psaltiri*, *Minee*, *Cazanii*, *Viețile sfinților*, *Molitvelnice*, *Liturghii*, *Apostoli*, *Evanghelii*, *Floarea darurilor*, *Esopii*, *Alexandrii* (ce nu se zicea *Alesandrii*), Alexe, omul lui Dumnezeu, *Pogorîrea Maicii Domnului* la iad (care fu de la început tipul și motivul *Divinei Comedii* a lui Dante), *Arghir* cel prea frumos, cu *Elena* cea prea frumoasă (alegorie a lui *Traian* cu *Dacia*). Acești comercianți nu-și ziceau pe grecește **bibliopoli**, ci pe scurt **cărturari**, și magazinele lor, **cărturării**, în care se aflau și potire, cruci, cădelnițe, cățui, icoane, epitafe, sfinite, clopote, toace de fier, etc. Nu e unul din acei cărturari

care să fi murit sărac sau vicios, sau mofluz. Se știe familia lui Hagi Gheorghe² (pentru că acei oameni erau și hagi, de la Mormîntul Domnului, iar nu din lupanarele Parisului), ca Hagi Anastase și alții, familii oneste, pioase, ctitori de biserici ca Sfîntul Nicolae³ din Șelari, din care avem astăzi descendenți între cei mai eminenti cetățeni și reprezentanți ai comerțului. Care este cauza că acele familii înfloreau și prosperau în comerțul local? Cauza era, că fiind **cărturari** se țineau exclusiv de comerțul lor. Nu numai că nu se amestecau în politică ca să devină demagogi, și nici în contracte de concesiuni, spre a nu-și risca capitalul său și averile

Ion Heliade Rădulescu –
desen de Strixner

văduvelor și orfanilor. De la 1822 încoace, începură, pe lîngă *Esopii* și *Arghirii* și *Floarea Darurilor*, a ieși și opere ca ale lui Maior, Șincai, Samuil Clain, Molnar, Țichindeal, Mumuleanu, Văcărescu, Beldiman, Asachi, Săulescu, Heliade, Poteca, Marcovici, Poenaru, Negruzzi, Bolliac, Alexandrescu, etc. **Carte** în limba română cam vine de la **hîrtie**, de unde și hărțile (cartele) geografice, și însăși scrisorile, și însăși cărțile de joc și de ghicit. Cu începutul studiului limbii și cu cercetarea vorbelor, vrură unii a da nume propriu fiecărui obiect, să nu mai zică adică **vîntrei** sau **inimă** (pe unii încă îi doare la inimă cînd de fapt suferă cu mult mai jos). Se puseră unii bunăoară de a traduce vorba greacă **biblion** în **Biblie**, **librer** (**livre** în franceză înseamnă **carte**), și **Cărturăriilor** le ziseră **librării**. Pietoșii **cărturari** nu prea cutezară a se încurca cu cărți profane d-ale birzoilor și logofeților. Ei nu-și puneau fondurile unde nu

vedeau nume de Filaret⁴, de Grigore⁵, de Veniamin⁶, de Văcărești⁷. Pe atunci eram un flăcăiantru ce debuta și aveam un amic cunoscut cu coșnița din târg de la Bărăție unde cumpăra pîine de Babic și legume pentru cuhnia Domnului sau vreunuia dintre **cărturari**. Acesta se numea Iosif și îi plăcea să citească pe Petru Maior și pe Țichindeal, care stăteau uitați și prăfuiți prin rafturile din dos ale magazinelor.

– Iosife dragă, îi zisei într-o zi cînd mă dusei să cumpăr o cădelniță, de ce nu te faci tu librar?

– Nu știu ce este librar, dar mă trage inima să ies cu masa în Piața Pușcării, să scot la vînzare *Luarea Ierusalimului*⁸, *Istoria Românilor*⁹, *Fabulele*¹⁰ lui Țichindeal, ce mi le-ai dat dumneata, și să întind cîte o gravură ca *Bătaia lui Alexandru cu Por* și *Arderea Moscovei*. N-are cine a-mi face pe *Mihai Viteazul*, că

И Р Е Ф А Ц Ъ.

Е! алр че фел' де карте е аста?!!! Вигате минднер!!! ачи ліпсіск' о грѣмлат' де слове! а пріа кор' съ не ласе събрачі! ачи фѣлосѣл' ші нѣрѣтѣгорѣл' де Орѣографіе и, ліпсіеце; мѣрѣцѣл' ші анѣмѣфатѣл' ш, асеменеа: оу чел' богат' жи лок' нѣ се-маі вѣде! жи лок' де ф, вѣде ші вѣде се вѣде елі; жи лок' де ю, із! вѣі де мѣні че грѣсіме ші можачіе!!! іа те вѣгѣ кѣ ыпріа ші не деліка:вѣл' ші плінѣл' де ачѣчѣцѣ Ѡ' лав' скос! нѣ зѣлѣ ыпріа сѣнт' іѣмані гроші вѣдѣрані де-ла цѣрѣ, нѣ кор' съ аіѣлѣ рѣт' де нѣцінт' Ѡу-геніе пѣлжнші! алр че вѣз! еі жи лок' де зѣ нѣн кс; жи лок' де ѣ, пс! сѣнтѣ вреднічі де рѣс' анѣрѣл' адеѣтѣр! вѣдеці лѣкрѣрѣи попѣлѣрѣрѣи! вѣдеці грѣсѣл' вѣдеці несокотінічі! толатѣ лѣмѣл' се-сілеце дїн-че мѣі зре съ маі азнот' ші съ се-маі анѣорѣчеаскѣ, алр еі! іа вѣчѣцѣл' кѣ ші дїн че маі аѣем' кор' съ маі левѣде! . . . Дїт! сѣл' стрїкат'!!! сѣла-лѣлѣс' акѣж ші лім-ѣл' еі аѣ лѣнѣлат' ші оксііал' ші неіал! ші ші дасіа!!!, о, дрѣлѣцѣл, ка де ел' де німік' нѣ мї паре аша де рѣлѣ, кѣ пар' кѣ ра ніце флорічѣл'! оаменілор' фѣрѣл' гѣст, фѣрѣл' лѣк' де Орѣографіе! алр, ? чїне вѣл-пѣс' не боі съ вѣл' арѣгаці маі іскѣсіці дѣ кѣт' аѣаѣел' ащѣрѣнці вѣтрѣні; ? боі вѣці гѣсіт' съ стрїкаці ачѣл' че аѣ гѣсіт' кѣ калѣ аѣаѣел' іпїлї, ші нѣ кѣ кої, чї алт' фел' де анѣѣаці! ші лѣої, ? нѣ цїцц' бої кѣ овїчѣл' есте вѣтрѣн, ші кѣ трѣлѣсѣл' нѣс.

Prefață la "Gramatica" lui I. H. Rădulescu

Laș vinde ca pîinea caldă.

– Pînă să-ți faci cineva pe *Mihai Viteazul*, uite *Numa Pompiliu*¹¹, *Oreste*¹² de Beldiman, *Plîngerea Patriei*¹³ de Mumuleanu, am făcut și eu *Gramatica limbii române*¹⁴, am *Aritmetica*¹⁵ lui Francoeur și am să mai pun și alte cărți în tipar. Mai tîrziu, dacă te vei face

tu librar, am să te îndemn să te faci și editor.

– Editor! Nu știu ce va să zică editor.

– Iaca. Jupîn Anastase și Hagi Gheorghe, cînd ajung de nu se mai află cîte o carte, ca *Ceaslov*, *Psaltire*, *Molitulvelnic*, *Minee*, sau *Alexandria*, *Esopia*, *Arghir*, *Floarea darurilor* sau *Calendare* pe o sută de ani, ori *Zodiac*, ori *Arderea Moscovei* (cînd francezii spînzurau cai morți prin biserici în loc de policandre), pun de le tipăresc din nou. Cîteodată, se învoiesc cu cîte un cărturar ca Anton Pann să facă *Visul Maicii Precista* sau *Cîntări de Vicleim* în stihuri sau *Colinde de Crăciun*¹⁶ și le dau ei în tipar. Atunci se numesc editori. Și am de gînd, cînd te vei face tu librar, să-ți dau *Fabulele* lui Țichindeal să le tipărești cu cheltuiala ta, că nu mai trăiește autorul și de-ar trăi, n-aș crede că l-ar mai lăsa cenzura să le tipărească. A pățit bietul om multe, pînă a și murit din cauza cărții acesteia. Cînd o vei tipări, am să-ți fac biografia Bărbatului s-o pui în capul cărții.

– Ce va să zică biografie?

– Istoria vieții unui om, iaca cum este în *Esopia* scrisă viața lui Esop.

– Ca și *Alexandria*?

– Ba nu. Aceasta nu este o biografie, ci o mitologie. Adică adevăruri sau istorie amestecată cu minciuni sau cu basme.

– A! Domnule, să știi că de astăzi nu mai stau la stăpîn. Mă socotesc cu Jupînul, să ies cu cinste și mă fac și eu om cu capul meu.

– Dar, ai bani ca să-ți plătești chiria prăvăliei?

– Mi se face și mie din simbria mea să iau vreo trei sute de lei.

– Haide, dar. Te împrumut și eu cu vreo patru sute. Nu cred, însă, să-ți ajungă că prăvăliile pe aici, prin Marchitani și pe la Sfîntul Gheorghe, se suie pînă la o mie de lei pe an. Începe mai întîi cu masa în piață, cum ziceam, și voi scrie boierului Beldiman să-ți trimită pe *Numa Pompiliu* și pe *Oreste*, îți voi face cunoștință cu nenea Paris Mumuleanu și chiar cu Părintele Mitropolit Grigorie. Din ziua aceea, Iosif se făcu librar român și fiindcă pe atunci erau la modă terminațiile în ici și în of, vru să-și dea și un supranume tipic românesc, zicîndu-și **Romanovici** sau **Romanov**. Eu îi zisei să-și spună mai bine curat românește **Iosif Românul**, că nu-mi prea plăceau atunci -ici. El rămase cam pe gînduri și îmi spuse că pentru un librar nu se prea potrivește să fii așa simplu **Român**, adică un opin-car care nu știe carte. Cam avea mare dreptate pe atunci și îi zisei:

– Hai, bine, fă-te dar **Romanov**¹⁷. Dar vezi să nu te alegi cu vreo judecată din partea Consulatului rusesc.

– Dar, de ce?

– Fiindcă împăratul Rusiei este din familia Romanovilor.

– Dar ce? Nu este iertat să aibă cineva același nume cu altul? Ar fi vai de noi cînd sfinții s-ar lega de

noi pentru că nașii ne dau numele lor. Eu aș avea de-a face cu Sfântul Iosif, dumneata cu Sfântul Ioan, Măria sa Vodă¹⁸ cu Sfântul Grigore.

– Bine zici, haide! Fii, dar, Romanov și eu îți voi fi nașul. Împăratul Rusiei, ca un pravoslavnic creștin, va fi mulțumit când librării se vor onora cu numele familiei lui care a civilizat Rusia. Cît pentru mine, librării cam seamănă cu Apostolii, mai virtos cînd se fac și editori. Și crede-mă că mai mare plăcere îmi face Gorjan cînd îl văd cu coșnița cu cărți în poarta Bărăției, decît un călugăr grec cu oase de morți în cutii de argint.

Nu trecu mult și Iosif Romanov se stabili într-o magazioară în colț la Sfântul Gheorghe, spre Bărăție. Pe atunci, ieșiră din *Meditațiile* lui Lamartine, *Luarea Corintului*¹⁹, *Corsarul*²⁰, *Lara*, *Parisina*, *Logodnica din Abydos*, *Beppo*, *Marino – Faliero*²¹, *Ambii Foscari*, *Cerul și Pămîntul* de Lord Byron. Din fiecare cite 1.000 exemplare, se adună vreo 16 mii cărți împreună cu *Gramatica*²² și cu *Aritmetica*²³ și niște lecții despre stil, etc. Rafturile magazinului lui Romanov gemeau de marfă nouă, cum zicea el, fără să depună un capital și din cite cărți desfăcea, la lună îmi dădea beneficiul și-și reținea a zecea parte. În al doilea an, s-au desfăcut cărți pînă la 2.000 galbeni și lui Romanov i-au rămas folos 200 galbeni.

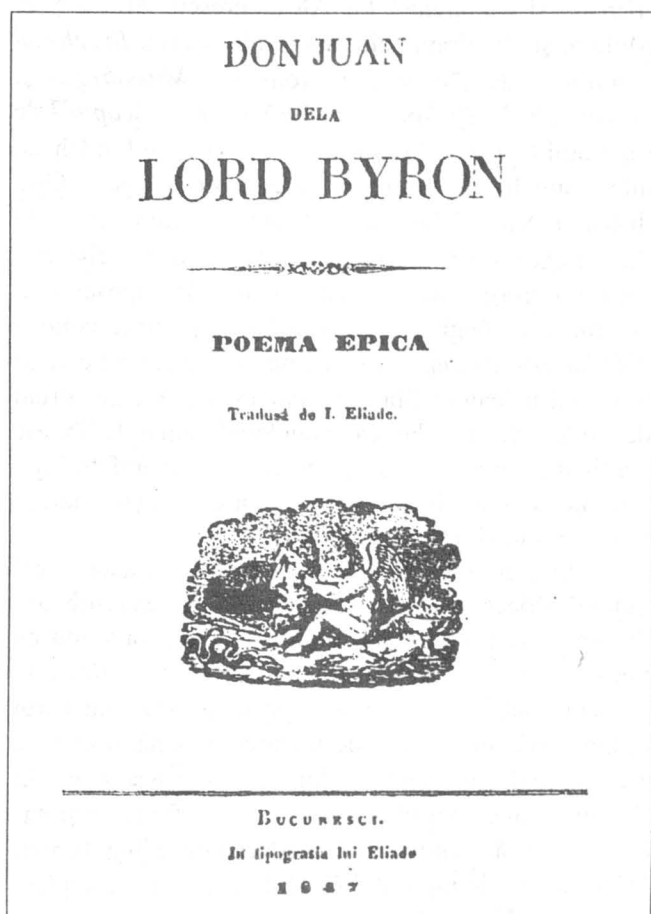
Nu tîrziu după aceasta, un fel de buchunist, răposatul Gheorghe, mai tînăr decît Romanov, veni a-mi cere nu numai cărți în consignație, ci și sfatul pentru viitorul lui. Îl sfătui să învețe carte, îl recomandai la răposatul Ioan Pop și la ceilalți profesori, urmă clasele vreo cinci ani și deveni librar și profesor. Iosif Romanov și Gheorghe, în puțini ani, deveniră capitaliști cu onoare și credit în piață, pentru că, apucîndu-se de librărie, se ținură numai de dînsa și deveniră și editori. De două ori fură arși pînă în cămașă, cînd arseră Bucureștii, dimpreună și cu cărțile mele și niciodată nu s-au înjosit de a se da falți. Cu librăria și numai cu librăria se puseră iar drept în picioare. Romanov deveni proprietar de mai multe case, a crescut copii și a înzestrat fetele cu demnitate. Gheorghe își refăcu de două ori capitalul pierdut. Cînd l-a ars focul din urmă, avea depuși la mine 6.000 lei și cu starea lui i-a ars și înscrisul ce-l avea de la mine. A doua zi după foc vine la mine numai cu ce se aflase pe el, nu avea nici cu ce să se primenească. I-am dat ce-i trebuia, i-am dat ospitalitate în casa mea, și din zi în zi tot mai trist îl vedeam și-l auzeam suspinînd.

– Ce ai, domnule Gheorghe? Ce tot oftezi? Dumnezeu e bun. Ai mai ars o dată și iar ți-ai făcut stare dacă ai fost sănătos.

– Hei, Domnule, dar mi-a ars și înscrisul cu proba că am la dumneata 6.000 lei.

– Registrele mele, însă, n-au ars, nici memoria mea. Hîrtia nu e scumpă, a scrie cîteva rînduri nu e, nicidecum, greu. Iată, să-ți dau alt înscris și să-ți dau, dacă vrei, și bani ca să te apuci din nou de ceea ce știi.

– Să-mi dai, doar o mie de lei, căci la început m-am apucat de librărie numai cu 400 de lei. Ceilalți bani mai bine stau la dumneata, căci înscrisurile dumi-

Din publicațiile lui I.H. Rădulescu. Pagină de titlu

tale nu pot fi distruse nici de foc. De trei ori, domnule Heliade, m-ai făcut om. Gheorghe a murit după evenimentele de la 1848. Am aflat că se afla un strănepot al lui în județul Argeș, în satul Brăiești și i-am dat de știre să vină să ia o moștenire. În momentul în care scriu aceste rînduri, am să fac și răspunsul la o scrisoare ce luai alaltăieri de la acest moștenitor.

Să-mi fie iertat a vorbi și de ai mei. Fratele mamei mele, Alexandru Danielopol²⁴, în junețea lui a debutat ca lipscan dimpreună cu fratele său mai mic, Nicolae. După cîteva ani, însurîndu-se, se lăsă de lipscănie și, apucîndu-se de un comerț ce nu-l cunoștea, își pierdu starea, rămînînd în dispozițiunea fratelui său căruia îi venea foarte greu.

– Cu amar îmi vine, nepoate, îmi zise într-o zi, să stau cu atîția copii pe spatele lui Nicolae. Nu știu ce să fac.

– De ce să nu faci și dumneata, nene Alexandre, ce a făcut Romanov, sau Gheorghe, sau Gorjan.

– De unde am eu mijloace ca dînșii?

– Ei au avut mai puțin decît dumneata. Nicolae poate să te împrumute cu vreo două, trei sute de galbeni, ca să-ți închiriezi și să-ți mobilezi un magazin ceva mai decorat decît al lor. Și eu am să ți-l umplu cu cărți. Fă-te librar și am să-ți dau și cărțile didactice.

Pe atunci, literatura română era mai bogată, grație avântului ce își luase junimea studiosă. Prin sezele mele ieșiseră pe lângă *Mahomed*, *Amfitrion*²⁵, *Alzira*²⁶ și *Fabulele*²⁷ lui Alexandrescu, *Avarul*²⁸ de Molière și alte drame ale răposatului Ruset, *Burghelul gentilom*²⁹ de răposatul I. Voinescu, *Misanropia și pocăința*³⁰, *D. Pursoniac*³¹, *Furberiele lui Scapin*³² de răposatul C. Rasti, *Prețioasele ridicole*³³ de Ion Ghica, alte comedii de Molière traduse de Grigore Grădișteanu, *Saul și Virginia*³⁴ de Alfieri, câteva rapsodii din *Iliada*³⁵ de C. Aristia, *Angelo*³⁶, *Maria Tudor*³⁷, *Lucreția Borgia* de la Victor Hugo de răposatul C. Negruzzi. Pe lângă acestea se adăugau și câteva volume din *Curierul de ambe sexe* și alte, asemenea, cu care fu mobilată îndeajuns librăria danielopoliană, peste drum de Colțea. Se știe, dar, că Danielopol numai de librărie s-a ținut și se ține. Și de contracte și de marafeturi n-a vrut nici să mai viseze. Și-a crescut copiii, și-a măritat fetele, a trăit și trăiește cu onoare.

Iată cum s-au început librăriile naționale, cel puțin dincoace de Milcov, pentru că nu putem vorbi așa de precis despre cele din Moldova. Cine s-a simțit cu vocația acestei profesii s-a consacrat dinsei, fără a se preocupa sau încurca cu alte speculații. De vom vorbi despre librăriile cu cărți de literatură străină, n-avem a zice nimic despre începutul lor. Primul care se stabili în București cu comerțul de cărți germane, franceze și italiene a fost răposatul Thyèri, cetățean din Sibiu, la anul 1823, invitat de răposatul C. Goleșcu, spre a completa casinul său literar. Acesta urmă cu onoare și folos pînă la anul 1835 și se trase la ale sale, lăsînd succesori pe Walbaum, ce urmă cu aceeași probitate și cunoștințe speciale pînă la anul 1846 sau 1847, fără a se amesteca niciunul în speculații ce le-ar fi putut paraliza comerțul lor inteligent și special.

După evenimentele de la 1848, a început parodiarea bunelor principii, parodianții aducînd confuzia și anarhia în cele politice și nu întîrzie a se simți aceeași cutezanță pînă la nerușinare și în mica noastră republică a literelor. Librăria Ioanide, fiind cea mai nouă din cele citate pînă aici și începută de oameni care n-au fost crescuți cu acest comerț, nici cu cunoașterea unei adevărate literaturi, își poate aplica zisa Apostolului rîvnitor: *Spiritul sau cugetul binedispus, iar corpul fără putință*, sau dacă a avut voință îi lipsiră mijloacele și cunoștințele pentru a realiza o librărie cu adevărat națională. Domnul G. Ioanide a fost primul librar român care a avut și voința și curajul de a deveni editor într-o sferă mai întinsă. Veteranii literaturii române, unii lipseau din țară, alții erau închiși sau urmăriți de poliție, alții, mai circumspecți, stăteau ca apostolii ascunși de frica jidovilor. Cum literatura română începuse de unde ne lăsasera părinții noștri cu principiile și frumusețile înaltei literaturi a Ecclesiei, cu autori clasici ca Homer, Herodot, Xenofon, Voltaire, Molière, Kant și Heineccius, Condillac, Schiller, Kotzebue, Byron,

Lamartine și prin autori ca Poteca, Asachi, Săulescu, Marcovici, Genilie, Aron, Laurian, Negruzzi, Bolliac, Alexandrescu, Negulici, Bolintineanu, Alecsandri, Sion, etc., totuși acum ieșiră niște juni care, precum se cerea a sări treptele ierarhiei în cele politice și a ocupa posturi înalte fără experiență, asemenea crezură că pot zbura fără aripi și în regiunile literare și fără cunoștință de limba Ecclesiei, de limba Dositeilor, Costinilor, Grecenilor, Văcăreștilor, Filareților, Veniaminilor, Grigoriilor, Maiorilor, Țichindealilor, fără nici o educație sau știință a limbilor clasice, fără gustul cel adevărat al geniului limbilor franceză și italiană. Sarsailii pe cît de politici pe atît de literari, Don Quijoți, aventurieri în aventuri foarte dizgrațioase, se puseră pe rele traduceri. Școala cea mai dezamățată a Parisului modern, cu tot ce provoca luarea minților spre batjocura vulgului sau a poporului, se numi școala română sau românească.

Domnul G. Ioanide, în zelul său lăudabil, a dat peste niște asemenea scriitori și prin mari spese inundă țara cu asemenea zise romane. De se mai aflau între juni cu merite, adevăratele talente sînt modeste și timide și nu cutezau a se amesteca în acea confuzie de limbă și de idei. Singur, domnul Baronsi, elev al școlii clasice, putea continua cu onoare cariera ce începuse. Persecutat, însă, de potențații lumii, nu putea fi gustat pentru că nimeni nu vroia să-l asculte, necum să-l citească. Eram în străinătate și-i admiram încercările și curajul său, dînd afară niște principii conform cu *Critica gramaticală* și distingînd idiomurile, dialectele, limba din toate jargoanele locale și individuale ale neștiinței și necunoașterii de sine. Cei ieșiți, mai în urmă, din diversele și succesivele cuptoare ale Parisului, scriind poate de toate, dar numai românește neștiind pînă astăzi, unii aflară limba în toată anarhia ei atît în școli cît și în seminare, cît și în cancelarie, cît și în comerțul care ajunsese un marțafoi, alții luară un drum exclusiv țuțuiesc și pedant. Cine putea citi traduceri anarhiștilor literari, editate de domnul Ioanide în așa naivă necunoștință de cauză? Cei deprinși cu limba bisericii lăsau cărțile din mîna de la prima pagină. Cei crescuți în școala clasică, cunoscători ai limbilor culte, ca greaca, latina, germana, oamenii științelor nu-și puteau pierde timpul cu cărți din școala dezamățată a Parisului, rău pricepute și rău traduse de Sarsailii literari. Cei cunoscători de limbă franceză și amatori de romane, cum puteau lăsa originalul spre a-și pierde timpul cu rele și neînțelese traduceri. Cărțile editate de domnul Ioanide rămaseră nevîndute și editorul lor în mari daune. Ca să-și repare daunele, domnul Ioanide abandonă, firește, cauza și se aruncă în alte afaceri, de contracte. Rămase cu numele de librar național și magazinul îi este plin de cărți franceze, iar comerțul său național numai din cărți românești nu consistă. Cînd îi propune cineva să editeze vreo carte, se scutură cu spaimă. S-a fript cu terci și suflă și în iaurt. Din școala

dumnealui ieșiră și alte librării și urmează tot asemenea. Toți spun că un librar cînd pune mîna pe cîte un contract cu guvernul, poți face cu un contract într-o lună, cît nu poți face cu librăria în mulți ani. De ce nu se lasă dar de librărie, să nu o mai discrediteze cît nu merită? Facă-se contractanți de hîrtie, de ciubote, de pînză, de lemne și să lase pe librării inteligenți ca Ulrich, Danielopol și Socec să-și dezvolte comerțul fără o concurență rău înțeleasă.

Acești ziși librari, departe de a semăna cu Hagi Gheorghe și Anastasi, cu Romanov, Gheorghe, Gorjan și Danielopol, departe de a semăna cu Thyèri, Walbaum, Ulrich, mai mult seamănă cu acei alergători după femei, schimbînd pe săptămînă și pe zile cîte una și avînd acasă cîte o biată modestă pe care, și de ar fi o femeie legitimă, pentru ochii oamenilor, o numesc **piesă de rezistență** sau, după limba lor, **marda**. Librăria o deschid pentru ochii oamenilor, ca să zică că sînt comercianți și, într-adevăr, numai librari nu sînt. Mintea le este la dracu, după speculațiuni și a însuși dulapuri. Aștia, ca niște aventurieri, sînt ciocoi comerciuului. În Franța, librării fac comerț cu cărți franceze și prea puțin din alte limbi. În Anglia și Statele Unite cu cărți engleze, în Germania cu cărți germane, în Italia cu cărți italiene, în Grecia cu cărți grecești. De vei intra în zisele librării din București și Iași, rafturile le vezi pline cu cărți mai mult franceze în plină țară română. De vei cerceta acele rafturi, poți să afli cărți nevîndute de la deschiderea prăvăliei. Acolo zace capital mare, în mardaoa de prăvălie. Afară, în speculații și marafeturi le trebuie alt capital și, iată, paralizați, cum periclitează și stările lor și străine și cum discreditează librăria. Unul dintre aceștia face un faliment de 25 de mii galbeni în cele din urmă. În ce a pus banii aceștia: în cărți naționale? în ediții de cărți folositoare? De unde. În marafeturi jidănești de contracte și nu se zice că cutare, ca contractant, a făcut faliment, ci un librar. Rușine pentru adevărații librari, rușine pentru profesorii și autorii români. Rușine pentru națiunea întregă care totdeauna și-a susținut librării săi adevărați și care și-a cumpărat cărțile sale naționale ca pe pîinea cea de toate zilele și încă mai mult, după cîte am zis și după convingerile intime pe care, din modestie, le lăsa mai la urmă. Dacă aș tăcea despre cele relative la mine ar fi o culpă modestia și în cele ce sînt dator a spune despre nația română. Cine nu vrea să frămînte, toată ziua cerne, zice proverbul. Cîți s-au făcut librari și toată ziua treieră cu gura căscată, zic că nu e nici o treabă librăria în țara română, că românii cheltuiesc cu toate secăturile, numai pe cărți nu fac cheltuieli; că românii sînt buni cumpărători la toate, numai pe cărți nu cheltuiesc; că românii le plac dezmierdările iar nu lectura, nu cărțile. Într-adevăr, românii nu le plac decît cărțile dumnealor. Rămas-au nevîndute cărțile Bisericii de la Matei Basarab pînă astăzi în zeci de ediții? Rămas-au nevîndute operele lui Petru Maior și Țichindeal în două

ediții? Rămas-au nevîndute toate dicționarele din toate limbile cu cea română? Revenind la mine, eu, ca scriitor, am căutat să devin și tipograf, căci în debutul meu încetase și tipografia Mitropoliei. Ca tipograf am căutat să devin și editor. Cine a cumpărat și citit *Curierul de ambe sexe* în cinci volume și în trei ediții de cîte 3.000 de exemplare, cinci volume din Lord Byron, alte 30 de volume din diverși autori și de la diverși traducători competenți, știe că s-au editat prin mine? Cine și-a deschis punga spre a cumpăra atîtea cărți și a da pîinea cea de toate zilele la atîția operatori tipografi, legători de cărți, librari? Cine a făcut să se înalțe pe cîmpul Moșilor, în locul colibeii de paie de unde a plecat Gheorghe Lazăr, un palat industrial, cu un parc princiar, curte cu trăsură și livrele, o grădină unde se dau banchete literare și de tipografi care întrec pe cele princiare? Cine, în fine, să umple magazinele acelor aule naționale de cărți și ateliere în valoare pînă la 100.000 galbeni, ca să aibă ce devasta și vandaliza străinii și ciocoi de la 1848 încoace? Cine decît poporul și numai poporul român dimpreună cu capii sau magnații săi?

Cînd m-am reîntors în țară, la 1859, n-am aflat piatră pe piatră, prădat și sărac ca Iov, cu datorii de 16.000 galbeni în 11 ani de exil. Nu m-am prezentat în fața națiunii decît cu două brațe și cu traducerea *Bibliei*. Prin contractarea unor împrumuturi noi, am tipărit a treia parte în număr de 10.000 de exemplare. Sau, oare, Nația a fost oarbă la fructul muncii mele sau, oare, a fost surdă la vocea mea? Toți au alergat să contribuie cu obolul lor și, dacă astăzi nu sînt desfăcute toate aceste 10.000 de exemplare, cauza este că nu s-au putut termina, avînd nevoie și de timp îndelungat și de cheltuieli mari. În zilele lui Matei Basarab pentru traducerea *Bibliei* s-a format o societate alcătuită din zeci de bărbați eminenți și pentru tipărirea ei au cheltuit trei Domni succesivi în 27 de ani. Pe lîngă *Biblie* s-au tipărit acele *Biblice*³⁸ sau *Echilibrul între antiteze*³⁹; patru volume din *Biblioteca portativă*; *Istoria Românilor* care s-a publicat în două ediții cîte 10.000 exemplare; *Curs de poezie*⁴⁰ în trei volume. Mai sînt sub tipar alte patru și așteaptă tiparul alte șapte. Dintre acestea a cumpărat *Nația* și m-a plătit pentru datoriile contractate în străinătate, în 11 ani, de 16.000 galbeni care, cu dobînzile lor pînă la amortizare, au trecut de 38.000 galbeni, m-a hrănit în 11 ani, avînd nevoie pînă la 2.500 galbeni pe an. În plus, m-a adus în stare să restaurez cu încetul acele ruine și a umple magazinele cu cărți mai multe și mai valoroase decît cele dinainte de 1848. Astăzi, în cărți tipărite deja și în cele care au să iasă pînă în septembrie viitor, în patru tipografii diferite, se află, dacă vorbim strict material, marfă în valoare ce depășește 10 milioane de franci. Timpul va demonstra că după 2 ani va fi nevoie de o a doua ediție, grație zelului și concursului acordate din toate părțile de către națiune. Astăzi, cititorii s-au înmulțit, iar școlile și tinerii au nevoie de cărți românești. Ministerul și con-

siliile județene cumpără, pentru premii la examene, cărți în valoare de zeci și zeci, de sute și sute de mii de lei. După experiența pe care o am, în fiecare județ se desfac cărți și gazete, într-un an întreg, pînă la 20.000 de galbeni, dar librarii noștri se ocupă cu cărți străine și cu toate drăciile și se plîng că națiunea nu-i încurajează.

Voi înființa o Librărie Națională Centrală în București, cu sucursale în celelalte orașe, cu trimiși speciali ce se numesc **comis voiajor** și am curajul să chem, cu speranțe și mai mari decît înainte de 1848, pe bărbații capabili să înțeleagă folosul public și pe al lor particular cu mai multă claritate. Am muncit 20 de ani. Astăzi este timpul recoltei și chem inteligența română a recolta gratis. Librarii sînt chemați a înființa librării fără capital. Am marfă a pune la dispoziția lor în valoare de aproape 2 milioane de franci. Devin Apostoli adevărați ai răspîndirii cărților naționale. Națiunea îi va înțelege și-i va aprecia, îi va ridica la înălțimea misiunii lor dîndu-le onoare și viață independentă.

Note:

1. Theotochis Nichifor, profesor la Academia din Iași și autor de manuale. Cunoștea limbile latină, greacă, franceză și italiană. Studiile le-a făcut în Italia, la Bologna și Padova. În învățămînt, a pus accentul pe filozofia modernă și științele pozitive, în primul rînd matematicile. Era un pedagog iluminist și, datorită concepțiilor sale, a fost acuzat de ateism.

2. Hagi Gheorghe este primul librar bucureștean menționat într-un document cu această titulatură. Comerțul de carte l-a condus spre editură, fiind primul librar-editor. Numele său și profesia sînt specificate în foaia de titlu a lucrării: *Abecedar greco-român, cu frumoase dialoguri, rugăciuni, legi moralicești, idei fizicești, geograficești și istoricești*. Acum întii pentru folosul copiilor, cules de un iubitor de nație și dat în tipar prin Grigore Pleșoianu și **Gheorghe librier**, București, 1825. Formatul abecedarului este in-8° și are 94 de pagini. În *Catagrafia București, Culoarea de galben*, 1838, regăsim pe Gheorghe numit "cărturar", locuitor în mahalaua Oțetari, "român, 40 de ani, căsătorit, negustor, **cărturar**, pămîntean; Marghioala, soția, 20 de ani; Neculae, fiu, 7 ani; Iancu, fiu, 4 ani; Zinca, fiică, 1 an; Sanda, mama lui, româncă, 70 de ani, văduvă și Maria, sora lui, 50 de ani, văduvă".

3. Biserica Sfîntul Nicolae – Șelari (Lipscani), str. Blănari, nr. 16, a fost construită din zid, iulie anii 1699 – 1700, pe locul unei biserici mai vechi de lemn, de către Șerban Cantacuzino, fost mare paharnic; Iorgu staroste; Apostol Lazăr; negustorii Apostol Lazo, Antiță și Iorga Stancostea. Biserica nu a fost a breslei șelarilor. Numele i-a revenit de la mahalaua unde era clădită. La mijlocul secolului al XIX-lea, biserica era a corporației lumînărilor și bumbăcarilor (de la care a rămas o icioană a Sfîntului Andrei, patronul breslei),

precum și a corporației bărbierilor.

4. **Filaret de Rîmnic**, cărturar și traducător grec de origine. A fost ucenicul episcopului de Tîrnovo, Partenie. Probabil că la venirea sa în Țara Românească s-a așezat la Căldărușani, în 1742, mînăstire de care s-a simțit atras o întreagă viață. La 27 noiembrie 1776 a ajuns arhimandrit, după ce, în 1770, făcuse parte, împreună cu episcopul Chesarie de Rîmnic, din delegația munteană primită de împărăteasa Ecaterina a II-a, iar în 1772, alături de mitropolitul Grigore, fost episcop al Mirelor, intervenise la Focșani, pe lîngă generalul rus G. Orlov, în favoarea neatîrnării țării. În 1780, după moartea episcopului Chesarie, a fost ales episcop al Rîmnicului. Devine mitropolitul Țării Românești în 1792 pînă în septembrie 1793, cînd demisionează din cauza sănătății. Bolnav, se retrage la mînăstirea Căldărușani, unde se sfîrșesc zilele sale în 1794.

5. **Grigore Dascălul** s-a născut în București, în anul 1765. A învățat la Sf. Sava și s-a călugărit în mînăstirea Neamț, de însuși Paisie Velicicovschi. În 1812 a fost la Muntele Athos, iar între anii 1814 – 1817 a stat la mînăstirea Neamț, după care vine în București și se stabilește la mînăstirea Căldărușani. A fost ales mitropolit al Țării Românești în anul 1823. A fost trimis în surghiun, în 10 februarie 1829, de ocupații ruși și revine în scaunul mitropolitan la 23 august 1833. Moare peste un an, în 22 iunie 1834.

6. Veniamin Costache (20.XII.1768, Roșiești, jud. Vaslui – 18.XII.1846, mînăstirea Slatina, jud. Suceava), cărturar și traducător. Încă elev la Academia domnească din Iași, se călugărește la mînăstirea din Huși. Este prețuit de episcopul Iacov Stamati, al cărui discipol devine. În 1789, este egumen al mînăstirii Sfîntul Spiridon din Iași și în 1792, episcop de Huși, iar în martie 1803 devine mitropolit al Moldovei. În timpul războiului ruso-turc, dintre anii 1806 – 1812, se retrage la mînăstirea Neamț, de unde este rechemat în 1812. Părăsește din nou scaunul mitropolitan în timpul răscoalei eteriștilor din 1821, dar revine în 1823. Rămîne mitropolit pînă în anul 1842, cînd demisionează și se stabilește la mînăstirea Slatina. Aici a locuit pînă în anul morții, 1846.

7. Iancu Văcărescu (1792, București – 3.III.1863, București), poet. Era fiul lui Alecu Văcărescu, răpit și omorît, în 1799, de arnăuții Domnului Alexandru Moruzi, și al Elenei Dudescu. În 1803, este trimis pentru studii la Viena, de unde ar fi trecut și în Italia, la Pisa. În Austria a învățat bine limba germană, dar și italiana, care era la modă datorită prezenței în Viena a scriitorului Metastasio. A scris versuri și se bucura în epocă de un mare prestigiu.

8. Torquato Tasso, *Ierusalimul liberat*. Poemă epică în două volume. București. Tipografia lui Iosif Copainig, 1852, 4 f + XXXIX + 209 p + 11 f. pl.

9. Florian Aaron, *Idee repede de Istoria Prințipatului Țării Românești*. Tom I-III. București.

Tipografia lui I. Eliad, 1835, 1837, 1838, XXIV+232 p. (I); 2 f+331 p. (II); 2 f+4 p.+1 f+149 p. (III).

10. Dimitrie Țichindeal, *Filosofice sau Politice prin Fabule învățături morale*. Ed. II. București. Tipografia lui I. Eliad, 1838, XIV+430 p.

11. *Istoria lui Numa Pompiliu, al doilea crai al Romii*. Trad. de Al. Beldiman, Iași [1820].

12. Voltaire, *Tragodia lui Orest*. Trad. de Al. Beldiman, Buda, Tipografia Universității, 1820.

13. Barbu Paris Mămuleanu, *Plîngerea și lînguirea Valahiei asupra nemulțemirii streinilor ce au dirăpănat-o*. Buda, Tipografia Universității, 1825.

14. Ion Heliade Rădulescu, *Gramatica românească*. Sibiu, 1828.

15. L.B. Francoeur, *Aritmetica*. Tradusă și pusă în lucrare la Școala Națională de la Sf. Sava de I. Eliad, București. Tipografia lui I. Eliad, 1832, 4 f+127 p.

16. Anton Pann, *Versuri ce se cîntă la nașterea Dommului Nostru Is. Hr.* [Ed. a III-a]. București. Tipografia A. Pann, 1846, 157 p.

17. Iosif Romanov, librar bucureștean, menționat în această calitate pentru prima dată în lucrarea *Începutul obiceiului de a se întrebuiința în zilele Sfințelor Paști oia*, scrisă de Constantin, preotul Patriarhiei Constantinopolului, București, 1827. Născut în 1803, la Bendorf, lângă Sighișoara, a murit în București, în anul 1863. În Capitala Țării Românești a venit în primăvara anului 1827, împreună cu Iosif Popovici, ambii însoțindu-l pe Dinicu Golescu.

18. Grigore Dimitrie Ghica, Domn al Țării Românești, între anii 1822 – 1828.

19. Byron, *Din scrierile lui lord Byron*, partea I-III, traduse de I. Eliad, București, 1834, cuprinde: *Luarea Corintului, Parisina, Logodnica din Abydos, Beppo*.

20. Idem, *Din scrierile lui lord Byron*, tomul I (fasc. 1-4), traduse de I. Eliad, București, 1837, cuprinde: *Corsarul, Lara, Fragmente, Strigoii, Luarea Corintului, Ghiaurul și Cerul, Pămîntul*.

21. Idem, *Din scrierile lui lord Byron*, tomul al II-lea, partea I, fasc. 1-2, traduse de I. Eliad, București, 1839, cuprinde: *Marino – Faliero, Ambii Foscarei, Profețiile lui Dante*.

22. Ion Heliade Rădulescu, *Gramatica românească*, Sibiu, 1828.

23. L.B. Francoeur, *Aritmetica*, tradusă și pusă în lucrare la Școala Națională de la Sfintul Sava de către I. Eliad, București, 1832.

24. Alexandru Danielopol, librar bucureștean cu magazin în strada Colțea.

25. Molière, *Amfitrion*, comedie în trei acte [...], tradusă de I. Eliad, București, 1835.

26. Voltaire, *Alzira sau Americanii*, tragedie în cinci acte, tradusă de Grigore Alexandrescu, București, 1834.

27. Grigore Alexandrescu, *Suvenire și impresii, epistole și fabule*, București. Tipografia Rosetti și Winterhalder, 1847.

28. Molière, *Sgîrcitul [L'Avare]*, comedie în cinci acte, tradusă din franțuzește de V. Russet, București. Tipografia lui I. Eliad, 1836, 168 p.

29. Idem, *Burghezul gentilom [Bourgeois gentil-homme]*, comedie în cinci acte, tradusă de I. Voinescu, București. Tipografia lui I. Eliad, 1835, 98 p.

30. Idem, *Mizantropul*, tradusă de G. Sion, Iasi, Tipografia Francesa-Româna, 1854, IV+92 p.+1 f+75 p.

31. Idem, *Domnu Pursoniac [Monsieur de Pourceaugnac]*, comedie în trei acte, tradusă din franțuzește de D. Greg. Grădișteanul fiul, București. Tipografia lui I. Eliad, 1836, 109 p.

32. Idem, *Vicleniile lui Scapin [Les fourberies de Scapin]*, comedie în trei acte, tradusă de C. Rasti, București. Tipografia lui I. Eliad, 1836, 122 p.

33. Idem, *Precioasele [Les Précieuses ridicules]*, comedie într-un act, tradusă de I.D. Ghica, București. Tipografia lui I. Eliad, 1835, 51 p.

34. Vittorio Alfieri, *Din operele lui Alfieri*, tomul I [pe copertă: *Saul*], traduse de C. Aristia. Tipografia lui I. Eliad, 1836, 3 f+79 p.+1 f. *Virginia*, tragedie în cinci acte, tradusă de C. Aristia, București. Tipografia lui I. Eliad, 1836, 2 f+78 p.

35. Homer, *Iliada*, tradusă de C. Aristia, București, 1837.

36. Victor Hugo, *Angelo tiranul Padovei*, tradusă de C. Negruzzi, București, 1837.

37. Idem, *Maria Tudor*, tradusă de C. Negruzzi, București, 1837.

38. Ion Heliade Rădulescu, *Biblicele sau notițe istorice, filosofice, religioase și politice asupra Bibliei*, Paris, 1858.

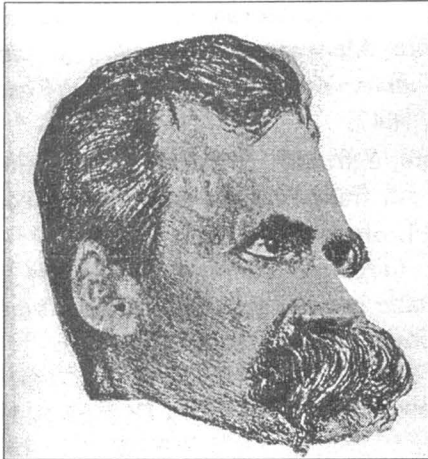
39. Idem, *Echilibrul între antiteze sau Spiritul și Materia*, București, 1869.

40. Idem, *Curs întreg de poezie generală*, vol. I-III, București, 1868 – 1878.

(Articol publicat în *Tipograful român*, I, nr. 11/30 martie 1870, p. 42 – 44).

Textul stabilit și Note de Florin ROTARU.

Centenar Friedrich Nietzsche

Nietzsche – portret de Hans Olde

C. Rădulescu-Motru

lata un cugetător contemporan, asupra căruia măsura obișnuită de oameni în aprețuirea cuiva nu pare a fi aplicabilă. Ce nu s-a zis asupra lui Nietzsche? Aibă cineva numai timpul ca să citească câteva din sutele de articole și broșuri ce au apărut asupra-i în ultimii ani, și are destul! Când e vorba de Nietzsche, nu ajung epitetele. După unii, e nebun; după alții, geniu; admiratorii-l numesc profetul secolului viitor, diletanții-l revendică pentru ei; germanii, fiindu-le compatriot, îl privesc cum se privește orice profet în țara sa. mai cu ironie, mai cu nepăsare; francezii, ca totdeauna amețiți la primul moment, își pierd cumpătul îndată ce aud de numele lui, măcar că nu-i cunosc scrierile; englezii însă, temperamenteci și spirite cu calcul, au trimis, înainte de a-și face o idee, pe un comis prudent, să facă un interviu omului cu atîta reclamă... În sfîrșit, școala lui Lombroso pretinde... dar ce nu pretinde școala lui Lombroso?

În mijlocul acestei diversități de păreri, un fapt totuși stă necontestat de nimeni. Scrierile lui Nietzsche se citesc din ce în ce mai mult și, ceea ce e mai semnificativ, lectura acestor scrieri nu se pierde așa ușor din memoria publicului, ba, observă mulți, ea a început să se resimtă în mișcarea literară a timpului. Dacă nu e un geniu și e un simplu nebun, trebuie să convenim totuși că, așa cum se prezintă, Nietzsche pare a fi un nebun de geniu. [...] Pentru a înțelege pe Nietzsche, se cere înainte de toate lipsă de prejudeții – lucru cam greu pentru prea obosiții intelectuali de astăzi. Literații-l reneagă pentru deseale inovațiuni aduse în stilul obișnuit și deseale abateri de la etimologie și sintaxă... Poate că au dreptate literații; dar nu mai puțin adevărat e că toți cei ce l-au citit pe Nietzsche au fost fermecați tocmai de acele abateri! Între unii și alții, noi, simpli cititori, cum am fi oare fără părtinire? [...]

(Din F.W. Nietzsche. *Viața și filosofia sa*, Biblioteca Apostrof, 1997)

Tudor Vianu

Filozofia culturii în veacul al XIX-lea este străbătută în asemenea măsură de înțelegerea progresistă a istoriei, încât alături de curentul nou, care își are obîrșiile în romantism și care prezintă viața omenirii ca realizîndu-se în serii independente, vechiul curent progresist continuă, parcă într-o albie subpămînteană și pînă aproape de zilele noastre, ideile preferate ale veacului al XVIII-lea. Friedrich Nietzsche este acela care rupe hotărît cu finalismul veacului anterior și care, cu o intuiție genială, găsește, chiar de la primele sale opere, elementele noii filozofii a culturii. Continuînd tendința romantică și perfecționînd-o, Nietzsche introduse în speculația modernă cîteva rezultate de care ea nu se mai poate lipsi. Distanța schilleriană dintre “naiv” și “sentimental”, aprofundată în sensul filozofiei culturii a lui Nietzsche, pune bazele problemei dualismului estetic pe care avem să o cercetăm aci.

Ceea ce deosebește pe Nietzsche de romantici este idealul de cultură pe care și-l propune. Pretențiunea romanticului de a se identifica cu toate formele de sensibilitate și inteligență, luînd în vremea noastră aspectul unei nesățioase curiozități istorice, își atrage judecata cea mai severă a lui Nietzsche. Această ușurință de a trece în forme deosebite de cultură îi apărui lui Nietzsche drept lipsa unei forme proprii; acest polimorfism virtual, scuza unui amorfism real. Și, de fapt, ceea ce se impută Nietzschei culturii moderne este lipsa unui stil personal decurgînd din lipsa unui contact adînc cu fundamentul metafizic al lucrurilor. “Cultura, scrie Nietzsche, este înainte de toate unitatea stilului artistic în toate manifestările de viață ale unui popor. A ști multe lucruri și a fi învățat mult nu e nici un mijloc necesar de cultură și nici o dovadă a acestei culturi”. Acesta este mai degrabă semnul barbariei, care poate fi astfel caracterizat drept “un amestec haotic al tuturor stilurilor” și pe care, în viața germanului actual, care își atrage în special severitatea lui Nietzsche, o confirmă “fiecare privire aruncată asupra vestmintelor, interiorului, casei sale, fiecare plimbare de-a lungul străzilor orașului în care locuiește, fiecare vizită în magazinele sale de artă și modă”. Acest german ar trebui, cu toate acestea, să-și dea seama de “originea tuturor moravurilor și mișcărilor sale, să aibă conștiința supraîncercărilor și juxtapunerilor grotești a tuturor stilurilor închipuibile în stabilimentele noastre de artă”. Dacă înțelegerea istorică a vieții poate conduce către formularea unui ideal de cultură, acesta nu poate consta în polimorfismul romantic, ci în găsirea și adîncirea unui stil propriu de viață.

Este însă cu puțință aceasta în faza actuală a civilizației noastre? Omul modern, față de care neumanismul german însemna prima reacțiune, este încă, în cea mai mare parte, ființa socratică, exclusiv intelectuală, care a rupt legăturile cu subconștientul metafizic al vieții. Pentru el realitatea și-a pierdut orice semnificație mai adîncă. Laicizarea omului modern a făcut imposibil orice stil, pentru că acesta nu este decît forma conștientă simbolică pe care o iau relațiunile noastre inefabile cu misterul existenței. Și aceasta se întîmplă ori de cîte ori “un popor începe a se concepe pe sine însuși în mod istoric și să răs-toarne în juru-i meterezele mistice”. În acest moment se constată “o laicizare hotărîtă, o ruptură cu metafizica inconștientă a vieții sale de mai înainte și cu toate consecințele etice de care aceasta era legată”. De aceea saluta Nietzsche în drama muzicală a lui Wagner semnalul înviorării sentimentului metafizic german și zorile unei noi culturi adevărate. [...]

“Vom fi cîștigat mult pentru știința esteticii – scrie Nietzsche – cînd vom fi ajuns nu numai la cunoștința logică, dar la imediata siguranță intuitivă că dezvoltarea artei este legată de duplicitatea apolinicului și dionisiacului”. Deschizînd cu aceste cuvinte lucrarea sa *Nașterea tragediei*, Nietzsche afirma utilitatea acelei cercetări diferențiale în artă pe care a inaugurat-o Schiller și care de la el va cuceri din ce în ce mai mult interesul esteticienilor. Cele două categorii artistice pe care Nietzsche le leagă de numele celor două zeități ale artei la greci, Apollo și Dionysos, reia, în adevăr, distincția pe care Schiller a stabilit-o mai întîi între starea de spirit naivă și sentimentală. Filozofia lui Schopenhauer a venit între timp pentru a da un fundament nou distincției schilleriene, și din combinația acestor două influențe, energia specifică a gîndirii lui Nietzsche a precipitat cercul de idei despre care va trebui să ne ocupăm acum. [...] (Din *Opere*, 7, *Studii de estetică*, Editura Minerva, 1978)

Mască de R. Saudek

Antichristul

Dacă centrul de greutate al vieții nu este în viață, ci este mutat "dincolo" – în nimic –, atunci vieții ca atare i s-a luat centrul de greutate. Marea minciună a nemuririi personale distruge orice rațiune, orice natură din instincte, – tot ceea ce este binefăcător, ce promovează viața, ce garantează viitorul în instincte, stârnește acum neîncrederea. A trăi *în așa fel* încît să nu mai existe nici un *sens* de-a trăi, *aceasta* devine acum "sensul" vieții... La ce bun spiritul colectiv, recunoștința pentru origine și predecesori, a promova și a avea în vedere colaborarea, încrederea, un oarecare bine comun? Tot atîtea "încercări", tot atîtea abateri de la "calea dreaptă". "Un singur lucru este necesar!"... Că fiecare "suflet nemuritor" este de rang egal cu celălalt, că în colectivitatea tuturor existențelor salvarea *fiecărui individ* poate să aibă pretenție la o importanță eternă, că nici ipocriții, pe trei sferturi nebuni, nu pot să-și imagineze că din cauza lor legile naturii vor fi permanent *sfărîmate* – o asemenea intensificare în infinit a oricărui fel de egoism, pînă la *neobrăzare*, nu poate fi stigmatizată cu destul dispreț. Și totuși, creștinismul își datorează *victoria acesteia* lingușirii, vrednice de milă, a vanității popoarelor – tocmai cu aceasta el a reușit să-i convingă pe toți ratații, pe cei cu gânduri revoluționare, pe cei aflați la strîmtoare, întregul gunoi și toate rebuturile omenirii. "Mîntuirea sufletului" – altfel zis: "lumea se învîrte în jurul meu"... Otrava învățaturii despre "*drepturi egale pentru toți*" este ceea ce creștinismul a împrăștiat în modul cel mai eficient; pornind din cel mai tainic colț al instinctelor rele, creștinismul a făcut un război pe viață și pe moarte împotriva oricărui sentiment de respect și de distanță dintre oameni, adică împotriva *premisei* oricărei înălțări, a oricărei creșteri prin cultură – el și-a făurit din *resentimentul* maselor *arma principală* împotriva noastră, împotriva a tot ceea ce-i nobil, vesel, mărinimos pe pămînt, împotriva fericirii noastre pe pămînt... "Nemurirea" acordată unui Petru și Pavel a fost cel mai mare și mai răuvoitor atentat de pînă acum la adresa omenirii nobile. Și să nu depreciez această facultate care, din creștinism, s-a infiltrat pînă și-n politică! Nimeni nu are astăzi curajul drepturilor speciale, al drepturilor de-a stăpîni, al sentimentului de respect față de sine și față de semenii săi... – *al patosului distanței*... Politica noastră este *bolnavă* din această lipsă de curaj!... Aristocratismul modului de-a gândi a fost subminat, în modul cel mai subpămîntean, prin minciuna egalității sufletelor; și, dacă credința în "drepturile celor mai mulți" face evoluție, și *va face*, – să nu ne îndoim de faptul că creștinismul este acela, că judecata de valoare *creștină* este aceea care transformă orice revoluție în sînge și crimă. Creștinismul este o revoltă a tuturor celor care se tîrăsc pe pămînt împotriva a ceea ce are *înălțime*: Evanghelia celor "mici" te face mic...

În românește de Vasile Muscă
(Biblioteca Apostrof, 1996)

Mormântul lui Nietzsche la Ræcken

Însinguratul

Țipînd amar,
Cu șuier ciori spre tîrg coboară:
Va ninge iar –
Ferice cine are astăzi țară!

Stai ca-mpietrit,
Privești în urma ta: lung drum e!
De ce-ai fugit
De iarnă, prostule, în lume?

Pustiu tăcut
La poarta lumii-ți va răspunde!
Cel ce-a pierdut,
Ce tu-ai pierdut, nu stă niciunde.

Stai pal acum,
Damnat să pribegești pe geruri,
Ca orice fum,
Rîvnind mereu geroase ceruri.

Zbori, păsărea,
Cîntînd ca-ntr-un pustiu! – Nebune,
la-ți inima
Și-n gheață și dispreț ți-o pune!

Țipînd amar,
Cu șuier ciori spre tîrg coboară:
– Va ninge iar.
E vai de cel ce n-are țară!

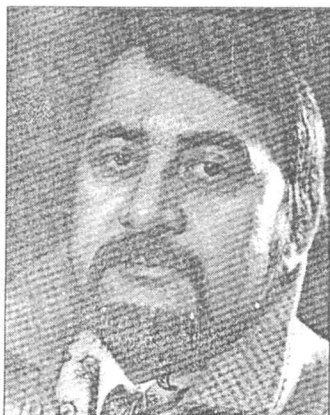
În românește de Simion Dănilă

Bibliografie selectivă în limba română:

- *Poezii*. Traducere și note de Simion Dănilă. Cuvînt înainte de Marian Popa. Editura Univers, București, 1980.
- *Dincolo de bine și de rău*. Preludiu la o filosofie a viitorului. Traducere de Francisc Grünberg. Editura Humanitas, București, 1991.
- *Nașterea filosofiei și epoca tragediei grecești*. Traducere și note de Mircea Ivănescu. Studiu introductiv de Vasile Muscă. Editura Dacia, Cluj Napoca, 1992.
- *Aforisme; Scrisori*. Traducere și prefață de Amelia Pavel. Editura Humanitas, București, 1992.
- *Amurgul idolilor*. Traducere de Vasile Frățeanu și Camelia Tudor. Editura ETA, Cluj Napoca, 1993.
- *Așa grăit-a Zarathustra*. Introducere, cronologie și traducere de Ștefan Aug. Doinaș. Receptarea lui Nietzsche în cultura germană. selecție și traducere de texte de Horia Stanca. Editura Humanitas, București, 1994.
- *Ecce Homo*. În românește de Mircea Ivănescu. Editura Dacia, Cluj Napoca, 1994.
- *Noi, filologii*. Traducere, studiu introductiv și note de Vasile Muscă. Editura Dacia, Cluj Napoca, 1994.
- *Antichristul*. Traducere de Vasile Muscă. Biblioteca Apostrof, Cluj Napoca, 1996.
- *Călătorul și umbra sa*. Omenesc, prea omenesc. Editura Antet, București, 2000.

Autografe contemporane

Horia BĂDESCU

În zori
trupul înnămolit în uitare,
în zori
măinile înecate în imponderabil
și ochii altcuiva îndărătul
pupilelor;
cine sângelui i-ar putea deștepta
orologiul?
Cu pielea ta jupuită
se-mbracă tăcerea;
pașii îți sângera
pe urmele zilei
ce va să vină.

*

Vine seara,
la picioare
ți se târăște,
vine să lingă asfințitul
zilelor tale,
vine...
De întuneric ți-e umbra,
de țărână chipul
zilei de mâine.

*

Cum să rezști?
Cum să-ți rezști
ție însuși?
Cum să rezști
până la stingerea lumii
prizonier unei veșnicii de oglinzi
în care același chip
se reflectă.

*

Zilele atâta de goale,
atât de lungă-așteptarea;
noaptea ți-a uitat demult
așternutul.
Numai tăcerea
te mai iubește,
numai uitarea
nu te-a uitat.

Notă bio-bibliografică

Născut la 24 februarie 1943 în comuna Aref, județul Argeș

Absolvent al liceului "Vlaicu Vodă" din Curtea de Argeș (1961) și al Facultății de Litere a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (1968)

Profesor de limbă și literatură română, redactor al Studioului de Radio Cluj (1968 – 1985) și director al Radioteleviziunii Cluj (22 decembrie 1989 – decembrie 1994); actualmente diplomat

Membru fondator al Cenaclului "Echinox" (1967)

Director al Teatrului Național din Cluj-Napoca (1987 – 1990)

Membru fondator (1990), vicepreședinte (1990 – 1992) și președinte (1992 – 1994) al Societății Culturale "Lucian Blaga"

Director adj. și din 1997 director al Centrului Cultural Român de la Paris (1994 – 1998)

Din 1993 membru al Consiliului de Administrație al *Maison Internationale de la Poésie*, Bruxelles, Belgia

Președinte de onoare al revistei *Europoésie*, Paris, Franța

Membru al Comitetului Științific al Institutului Internațional pentru Poezie și Operă al UNESCO, Verona, Italia

Membru al Centrului Internațional de Studii și Cercetări Transdisciplinare, Paris, Franța

Membru al Comitetului Internațional de Redacție al revistei *Mémoire de XXI-ème siècle*, Franța

Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști

Membru al Uniunii Scriitorilor din Franța

Doctor în litere; teorie literară, 1997, "Poezie și Sacru".

Premii

Premiul Academiei Române pe anul 1991 pentru volumul de poeme *Furcile caudine*

Premiul Asociației Scriitorilor Cluj în 1977 pentru *Anonimus* (poezie), în 1981 pentru *Parada Măștilor* (eseu) și în 1992 pentru *Lieduri* (poezie)

Premiul revistei "Argeș" pentru eseu *Meșterul Manole sau imanența tragicului*, 1986

Premiul revistei "Poesis" pe anul 1990, pentru traducerea poeziei lui Albert Ayguesparse

Premiul Salonului Național de Carte pe anul 1995 pentru *Ronsete* (poezie)

Diploma de Onoare a Uniunii Jurnaliștilor Profesioniști pentru întreaga activitate.

Lucrări publicate

Poezie

Marile Eleusii, Dacia, 1971; *Nevăzutele Urse*, Dacia, 1975; *Cântece de viscol*, Eminescu, 1976; *Anonimus*, Dacia, 1977; *Ascunsa trudă*, Eminescu, 1979; *Recurs la singurătate*, Eminescu, 1982; *Starea bizantină*, Dacia, 1983; *Apărarea lui Socrate*, Eminescu, 1985; *Anotimpurile*, Dacia, 1987; *Furcile caudine*, Eminescu, 1991; *Lieduri*, Dacia, 1992; *Fierul spinilor*, Mesagerul, 1995; *Ronsete*, Clusium, 1995.

Proză

Joia patimilor, roman, Cartea Românească, 1981, ed. I, Libra, 1993, ed. II; *Zborul găștei sălbatice*, roman, Eminescu, 1989.

Critică

Drumul spre Eleusis (Magda Isanos), eseu, Albatros, 1975; *Parada măștilor (Grigore Alexandrescu)*, eseu, Albatros, 1981; *Meșterul Manole sau imanența tragicului*, eseu, Cartea Românească, 1986; *Ferestre*, tablete, Albatros, 1990; *Ieșirea din Europa*, tablete, Ed. Didactică și Pedagogică, 1996.

Traduceri

Henri Cornelus, *Îmblânzitorul de himere*, poeme, Clusium, 1991; Marc Quaghebeur, *Tăceri și semne*, poeme, Clusium, 1992; Etienne de Sadeleer, *Vulnerat omnes ultima necat*, poeme, Clusium, 1993; Dominique Daguet, *La proba cuvântului*, poeme.

Dacia, 1993; Gérard Bayo, *Exod/ Exode, poeme/ poèmes*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1987; Huguette de Broqueville, *Strania voluptate a matematicii literare*, eseu, Ed. Eminescu, 1998; Francis Coffinet, *Marche sur le continent en veille/ Călătorie pe continentul veghind*, édition bilingue, traduction en langue roumaine par Horia Badescu, Préface de Slah Stétié, Cahier Bleus/ Librairie Bleue, Troyes, 1998.

Lucrări traduse în străinătate

Poplachite na Solomon, poeme, Makedonska Kniga, Skopje, 1988; *Ante portas*, poeme, Van Balberghe, Bruxelles, 1992; *Le visage du temps*, poeme, Librairie Bleue, Troyes, 1993; *Le fer des épines*, poeme, L'Arbre à paroles, Amay – Belgique, 1995; *Khuon mat thoi gian*, poeme, Trinh bay, Strasbourg, 1996; *Portraite apocryphe/ Portret apocrif*, poeme, Libra/ Humanitas, București/ Montréal, 1998; *Les syllogismes du chemin*, poeme, L'Arbre à paroles, Amay, 1999.

Poeme în antologii

Christian W. Schenk, *Streiflicht*, Eine Auswahl zeitgenössischer rumänischer Lyrik, Ed. Dionysos, Kastellaum, 1994; Georges Astalos, *Ethique et esthétique*, Maison de la Poésie, Nord/ Pas-de-Calais, 1996; Jean Poncet, *Voix de Roumanie*, Ed. Sud, Marseille, 1997; *International Poetry Review*, Spring, 1994; Eveline L. Kanes, Mihai Zaharia, *My country, my language*, The Romanian Cultural Foundation Publishing House, 1999.

Portret al Artistului

Când l-am cunoscut, n-am știut dacă mă află în fața unui zeu sau a unui diavol. Capul lui neptunic ar fi chemat, în dreapta, recea majestate a tridentului dacă de sub măturoiul bărbii nu s-ar fi zărit carnea unei legiuni de draci. Dacă i-ai pune mantie, ai avea dinainte un faun dus la liturghie sau un sfânt răstignit în pielea lui Dyonisos.

Bărbat dăruit, degustător de chiznovate și apelpisite picanterii și de umbrite căntece de pahar, acest bastard răsăritean al "derbedeu-lui" François Villon este, în fond, un senior al spiritului, un rafinat, pentru care existența nu are preț decât trăind sub zodia esteticului.

Descendent din cea mai veche casă regală din istoria umanității, cea care își are începuturile în peșterile de la Altamira, moștenește bogății fabuloase, pe care le risipește cu ironică dărnicie, bucurându-ne ochii și sufletele. Îl bănuiesc de mefistofelice desfătări când le împoașcă în fața unui veac refuzat cu ostentație oricărei plăceri lipsite de eficiență și funcționalitate. Sfidarea acestui artist, care face din perfecțiune o meserie, e reconfortantă și benefică.

Poet mai profund decât vor s-o recunoască cei pentru care cultura a devenit un obstacol în calea gângăvelii și improvizăției, refuzat de cotidiene și interesate ierarhii și clasamente, șlefuește, în aurării secrete, giuvaergicale după care jinduiesc ochii multora.

Numele lui pe pagina de gardă a unui op vestește o sărbătoare a spiritului și un petronian festin al privirii. Blestemat ca tot ce atinge să se facă floare otrăvită de carte, înfășat în pruncie în filigranuri și scăldat în vrăjitoarești cerneluri, Domnia Sa e o făptură de amurg subțire, într-o lume de mărlane zăpușeli.

Cuviincios în boierie și boier în necuviință, vine, într-un veac "apter și plebeu", dintr-o lume ce nu va mai fi niciodată. După știința mea, locuiește într-un cort de Buhara și doarme cu tâmpla pe o enciclopedie.

Rostirea lui poetică e o trambă de strălucite vedenii. Încât mă tem uneori să nu află că se va fi întors, din purpura asfințitului, Pașadia. Cum însă sunt pe de-a-ntregul pătruns de relativitatea timpului... Oricum, duh înalt și împătimită carne, stihar și bărdacă, înflorită stâlpare și sabațic festin, Romulus Vulpescu este o poveste fără de vârstă.

Unde ești?

Numai vânt în câmpiile
cărnii,
numai ploii înecate
în propriul sânge.

Unde ești?

Orbi, Magii se strigă
În subteranele oaselor.

Unde ești?

Secată e steaua
în ceruri,
o gaură neagră
se naște.

*

Doamne, întuneric e în mine!
Doamne, nu se vede nici un drum!
Nu mai e nici mâine, nici acum;
să mai vină nu mai are cine.

Crește-n carne numai mărăcine,
pielea vorbeii înflorește-n scrum;
să mai spună, cine știe cum?

Să mai vină nu mai are cine.
Pulberile ți-au rămas vecine,
gura zilei e de putregai,
nu mai știe nimeni cum erai,
să mai vină nu mai are cine.

Se răcește sângele în vine.

Doamne, întuneric e în mine!

*

Nu mai e o viață, doar un pas.
După stârvul clipei, clipa scurmă.
Se-ncâlcește sufletul de umbră.
Pentru tine ce ți-a mai rămas?

Nu-ți mai e duminica popas,
nu ți se mai vede nici-o urmă,
pulberile-n carne ți se curmă;
pentru tine ce ți-a mai rămas?

Unde ți s-a așezat de mas?
Nu mai are cine să te cheme.
Preatârziul s-a făcut devreme.
Pentru tine ce ți-a mai rămas?

Doar mușenia mai are glas.

Nu mai e o viață, doar un pas.

Itinerar francofon

O zi din viața Premiului "Goncourt" (II)

Teofil BĂLAJ

– ... Cum au devenit foarte mulți dintre laureații celorlalte 64 de "Goncourt"-uri.

– *Da, dar numai după cele 150.000 de exemplare pe care premiul le adaugă de obicei tirajului obișnuit, nu înainte de acestea. Pentru că, fără acest tiraj cu banderolă de laureat este greu de presupus, de pildă, că un Claude Farrère (premiul din 1905) ar fi putut marca atât de dominant "la belle époque", satisfăcând gustul pentru exotism al naivilor burghezi de atunci. Frații Tharaud (premiul din 1906) ar fi ajuns mai greu la onoarea supremă a Academiei Franceze, iar Georges Duhamel (1918, pentru "Civilisation") n-ar fi putut împămînteni decît, probabil, mai târziu, noul suflu, atât de necesar, după primul război mondial.*

– ... În ce-l privește pe Proust, laureat în 1919 cu toată opoziția lui Gide, cu sau fără "Goncourt", "*À l'ombre des jeunes filles en fleurs*"...

– *Nu trebuia să începeți cu Proust. În 1919, am întrebat public, referindu-mă la "cei zece" de atunci: "La ce vîrstă trebuie omoriți acești moșnegi?" Și aceasta numai pentru că, pus în cumpănă cu el, n-am izbutit să iau eu premiul...*

– Atunci Henri Fauconnier din anul 1930...

– *Da... Pentru generația lui, "Malaise" rămîne cartea aventurii exterioare, sprijinită pe substanța unui experiment generos. Un document cu multă poezie și atmosferă de cea mai bună calitate, deși, din altă lume. Fauconnier a murit prea tînr.*

– André Malraux, Premiul "Goncourt" din anul 1933, mai trăia însă și nu s-a oprit numai la "Condiția umană"...

– *Nu... Nu s-a oprit... "Calea Regală" ("La Voie Royale"), "Vocile tăcerii" ("Les voix du silence"), "Cuceritorii" ("Les Conquérants"), "Timpul disprețului" ("Le temps du mépris"), "Speranța" ("L'Espoir"), "Antimemoriile"...*

– Sînt destule nume însă cu care am impresia că ne întîlnim acum mai rar în librării...

– *Poate Joseph Peyré, premiul din 1935 pentru "Sînge și lumini", sau Maxence Van den Meersch ("Pecetea lui Dumnezeu" din 1936), Charles Plisnier ("Pașapoarte false" din 1937) sau Henri Troyat, cel din 1938 cu "Păianjenul"...*

– Nu știu... Și ei dar și Guy Mezeline, premiul "Goncourt" din 1932, pentru "*Lupii*", care a inaugurat după război întreaga serie "*Jan Bourr*", apoi Jean Jacques Gautier cu a sa "*Histoire d'un fait divers*" premiată în 1946, Henri Pourrat, premiul din 1941 pentru "*Vînt de martie*", sau Marc Bernard cu "*Asemenea copiilor*" în 1942...

– *Da... Lumea așteaptă și alte confirmări... Sînt însă predominante exemplele celor care după "Goncourt" au devenit ceea ce este astăzi un Robert Merle, premiul din 1949 pentru "Week-end à Zuydcoote" și a revenit apoi în actualitate cu "Moartea e meseria mea", sau Simone de Beauvoir premiata în 1954 pentru "Mandarinii", Elsa Triolet, laureata din 1944, pentru culegerea de nuvele "Le premier acroux coûte 200 francs", sau, dacă vreți, Armand Lanoux, laureatul din 1963 pentru volumul "Quand la mer se retire"...*

– ... André Pieyre de Mandiargues completează astfel o suită de certitudini, avînd singura vină de a nu se fi bucurat pînă în acest an de atenția Academiei?

– *Să nu exagerăm. El este o certitudine, este adevărat. Dar cartea cea mai bună a anului 1967 în Franța rămîne, după părerea mea, "L'Arbre de Noël" ("Pomul*

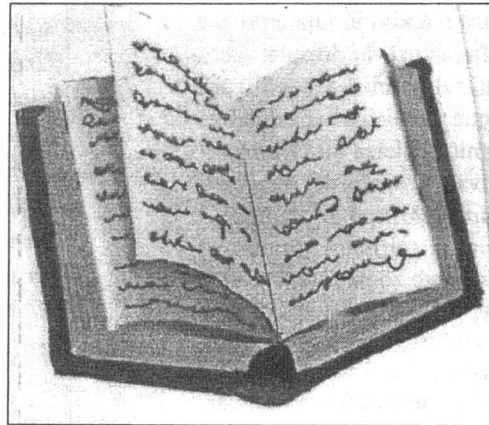
de Crăciun") a lui Michel Bataille. O carte gravă. O carte care ar fi cuprins mesajul neliniștilor noastre și din care s-ar fi desprins, pentru toată lumea, un gînd ca o invitație la veghea continuă a rațiunii... Un gînd necesar.

Mandiargues sondează într-un univers fără prioritate imediată, ca problematică.

O filozofie a lui, o filozofie a personajului său, o noapte fără liniști, mai multe fețe triste... Vezi... Fetele astea triste, și nopțile triste ale Barcelonei sau nopțile noastre triste, interioare, nopțile pe care nu le știm alunga, neliniștile noastre foarte personale nu pot rămîne în afara unicei spaima adevărate care ne duce cu gîndul la intimidarea sfidătoare a atomului pe care-l acuză Michel Bataille.

Aici m-am oprit atunci cînd am preferat paginilor lui Mandiargues pe cele din "L'Arbre de Noël". "L'Arbre de Noël" este o carte responsabilă, o carte bună.

Apar – din păcate – atât de puține cărți ade-

vărate, cărți cu adevărat bune, într-un an, încît este nedrept să nu le acordăm celor care apar, totuși, întreaga noastră recunoaștere.

– O recunoaștere pe care "La Motocyclette" – de pildă – n-a meritat-o, la timpul ei?

– O... Dar au rămas în afara "Goncourt"-ului atîtea alte nume prestigioase: Alain Fournier, André Gide, Roger Martin du Gard, Jean Giraudoux, Jules Romains, Henry de Montherlant, François Mauriac,

Georges Simenon, Joseph Kessel, Jean Paul Sartre, Albert Camus...

– Care vi se pare cea mai mare nedreptate patronată de Academia al cărei președinte sînteți și în care aveți drept de vot încă din anul 1929?

– Prefer să v-o amintesc pe cea mai recentă. Cea de astăzi: neacordarea premiului pentru "Pomul de Crăciun".

(va urma)

Puncte de vedere

State și naționalități din sud-estul Europei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea

Dr. Daniela BUȘĂ

Când un popor are sentimentul că alcătuiește un întreg, iar acesta coincide cu teritoriul unui stat, formează un stat național. Dacă el este parte a unui stat mai vast atunci este vorba despre o naționalitate care, după caz, se consideră integrată întregului sau se opune acestuia.

Înfăptuirea unității naționale a diminuat apetitul națiunilor pentru angrenarea în conflicte și le-a sporit disponibilitatea pentru rezolvarea diferendelor pe cale pașnică. Popoarele divizate sau supuse au continuat să recurgă la forța armelor pentru o libertate parțială sau totală. Formarea statelor naționale și prezența naționalităților, ce se considerau oprimate, constituiau o caracteristică a Europei sfârșitului de secol XIX. Zonele conflictuale, răspândite aproape pretutindeni, creșteau în intensitate de la vest la est, devenind chiar incendiare în sud-estul continentului.

Devenit putere europeană după căderea Constantinopolului pentru câteva secole, Imperiul Otoman a înglobat în granițele sale cea mai mare parte a zonei sud-est europene. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, harta etnografică a Turciei europene conținea o diversitate de elemente: turci, bulgari, greci, aromâni, sârbi, albanezi, evrei, ce locuiau zone mai mult sau mai puțin întinse. Aceștia nu trăiau etnic izolați, ci veneau în contact, se ciocneau sau trăiau în armonie, dispăreau dintr-un loc pentru a apare în altul, făcând dificilă delimitarea în spațiu. Iată de ce este aproape imposibil să avansăm ca sigură preponderența unui element, sub un anumit raport, chiar dacă, la o primă vedere, s-ar părea că preponderența numerică ar fi un argument indiscutabil. O analiză atentă ne dezvăluie însă diversi-

tatea criteriilor, de la idiom la religie, populație școlară, conștiință etnică liber exprimată, importante, desigur, fiecare în parte, dar relevante numai împreună. În toată perioada de ocupație, influența otomană s-a manifestat, mai mult sau mai puțin pregnant, în viața de fiecare zi a tuturor acestor elemente, abuzurile, nedreptățile, inechitățile dezvoltând în rândul acestora o atitudine de subminare a autorității statale. Iată de ce, din punct de vedere istoric sud-estul Europei a constituit o arie instabilă, de altercații și cuceriri, perioadele de acalmie fiind, dacă nu inexistente, cel mai adesea foarte scurte. Un lucru însă este cert: cu toate luptele interne, fragmentările, continuitatea ocupației străine și a intervențiilor marilor puteri, naționalitățile nu au dispărut, nu s-au asimilat unele pe altele, ci au reușit să coexiste, să-și păstreze fondul sufletesc viu, dar și propria individualitate, deși unele au cunoscut perioade extrem de dificile.

Încă de la creare, în componența Imperiului Otoman intrau creștini și musulmani. Teoretic, Poarta a avut o atitudine tolerantă față de religia creștină. Practic însă, musulmanii îi socoteau pe creștini inferiori, obligându-i la o serie de îndatoriri, la practicarea unor profesii considerate nedemne pentru un supus al lui Alah, lipsindu-i de drepturi civile și politice sau forțându-i să treacă la islamism. Nu se poate omite faptul că au existat și creștini ce au renunțat la religia lor în favoarea celei a ocupantului din dorința de a parveni în societate. Dar cei mai mulți dintre sârbii din Bosnia, grecii din Creta sau bogomilii din Bulgaria au adoptat islamismul, de multe ori din nevoia de supraviețuire. Apartenența confesională, în cadrul unei varietăți

etnice, a făcut ca pe tot parcursul secolului al XIX-lea și nu numai, religia, mai curând decât etnia, să funcționeze ca o linie de separație între supușii sultanului. Astfel, musulmanii, fie turci sau bulgari, bosniaci, albanezi, cretani, convertiți la islamism, alcătuiau clasa dominantă, în timp ce creștinii, exceptându-i pe catolici, erau socotiți împreună greci pentru că recunoșteau autoritatea spirituală a patriarhului ecumenic și alcătuiau restul populației.

După războiul din 1877 – 1878 Poarta a căutat să dezvolte curentul otomanismului bazat pe ideea egalității în drepturi a tuturor supușilor în cadrul unei patrii otomane. Urmărind integrarea naționalităților și crearea unei națiuni otomane se ieșea de fapt din sfera concepției otomaniste, așa cum fusese ea prefigurată prin Constituția din 1876 ce consfințea principiul egalității juridice, dar menținea deosebiri între grupările etnico-religioase. Nici gradul de evoluție social-economică și nici situația politică a Imperiului Otoman nu corespundeau însă ideii de națiune otomană, astfel încât toate tentativele de reformă în acest sens nu au dat rezultatele scontate, ideologia otomanistă dovedindu-se artificială. Ca atare, la începutul secolului XX, locul acesteia a fost luat de pan-islamism, ce preconiza unirea tuturor musulmanilor într-un califat sau într-o confederație islamică.

Încercările de reformă din Imperiul Otoman după 1878 vizau fie repunerea în vigoare a unor legi mai vechi, fie reactualizarea lor, fie elaborarea altora care să acorde drepturi civile și politice reale populației, indiferent de religie. Astfel, art. 23 al Tratatului de la Berlin prevedea, referitor la Creta, obligativitatea Porții de a-i aplica Regulamentul Organic din 1868, cu modificările de rigoare, restul provinciilor Turciei europene urmând să beneficieze de o organizare asemănătoare, detaliile fiind stabilite de comisii speciale în componența cărora intra și elementul autohton. Dacă în cazul insulei Creta, prin presiunea puterilor europene și prin concesiile din partea Porții în spiritul binecunoscutei politici a jumătăților de măsură, în problema drepturilor naționalităților, s-a reușit în 1899 promulgarea Constituției ce garanta tuturor cetățenilor libertatea religioasă, a opiniilor, învățământului, inviolabilitatea domiciliului, în celelalte provincii otomane europene stipulațiile articolului 23 au rămas literă moartă.

Fără a le nominaliza, Tratatul de la Berlin atinse prin articolul de mai sus, este adevărat foarte vag, situația albanezilor și macedonenilor. În ciuda protestelor albanezilor, nici una dintre puterile europene nu se arătase dispusă să aducă în discuție la Berlin problema acestora. De altfel, chiar gazda și marele artizan al acestei reuniuni, cancelarul Bismarck, socotea națiunea albaneză inexistentă. Potrivit opiniilor participanților, albanezi nu existau, ci, după religia practică, erau musulmani și ortodocși, adică turci și greci. Unirea, autonomia, recunoașterea limbii albaneze ca

limbă oficială folosită în administrație, justiție, învățământ au rămas până la începutul celui de-al doilea deceniu al secolului XX tot atâtea deziderate neatînse, dar cerute cu insistență.

Caracterizată printr-o mare diversitate etnică, Macedonia era locuită de turci, bulgari, greci, sârbi, albanezi, aromâni, evrei, țigani, fără ca vreunul din aceste elemente să dețină preponderență în toate criteriile de evaluare. Astfel, potrivit unor afirmații, la mijlocul secolului al XIX-lea, slavii ar fi reprezentat 3/5 din totalul celor două milioane de locuitori. După unii autori, aromânii, în 1894, constituiau a patra parte din întreaga populație. Cu toții erau supuși otomani de religie musulmană sau creștină. Datorită serviciului religios oficiat pentru cei din urmă în limba greacă, mulți dintre europeni erau convinși de naționalitatea greacă a locuitorilor acestui teritoriu, cu atât mai mult cu cât biserica greacă controla învățământul și influența în sfera culturală.

Ambiguitatea prevederilor Tratatului de la Berlin referitoare la statutul populației, neputința guvernului otoman de a impune reforme care să aducă schimbări radicale și de esență, amestecul marilor puteri europene au transformat Macedonia după 1878 “într-un măr al discordiei între statele balcanice”, religia, cultura și învățământul constituind terenurile preferențiale de confruntare. Astfel, în virtutea dreptului istoric și pornind de la ipoteza că oricine se afla sub autoritatea Patriarhatului Ecumenic era elen, Grecia îi considera pe toți locuitorii greci, deși zona cea mai bine reprezentată a acestui element era sudul Macedoniei. Obținerea Thesaliei și a unei părți din Epir și granița comună cu Macedonia îi îndreptăteau speranțele.

Socotindu-i pe locuitori bulgari, deci dependenți de exarhat, principatul bulgar a început, mai ales după 1878, o susținută propagandă religioasă în nordul, centrul și chiar sudul Macedoniei. Cum în zona de graniță populația era bilingvă, emisarii bulgari au intrat în conflict, de multe ori violent, cu unii slavofoni ce se considerau greci. De altfel, nici sultanul și nici unele dintre marile puteri (la început Rusia, dar mai apoi Marea Britanie și Austro-Ungaria) nu erau străine de ofensiva bulgară. Practicând politica concesiilor religioase către una sau alta dintre naționalități, Sublima Poartă spera să-și mențină teritoriile europene. Din păcate, în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea rivalitatea dintre Grecia, Bulgaria și Serbia s-a acutizat. Alături de campania de convertire lansată de agenții, profesorii, unii intelectuali bulgari, coroborată cu competiția dintre rivali, manifestată pe plan cultural, violența a constituit, la rândul ei, unul dintre aspecte.

Problema macedoneană și-a avut propriul rol cu prilejul crizei cretane și războiului greco-turc din 1897, constituind spațiul disputat cu arma în mână de țările balcanice în 1912 – 1913.

Fără a se opri direct și expres asupra problemei

recunoașterii naționalităților, Congresul de la Berlin a cuprins în textul Tratatului și câteva referiri la acest aspect. Astfel, articolele 44, 35 și 27, ce priveau România, Serbia și Muntenegru, garantau tuturor cetățenilor, indiferent de religie, "exercitarea drepturilor civile și politice, admiterea la demnități publice, funcțiuni și onoruri sau exercitarea diferitelor profesii și industrii în orice localitate ar fi. Libertatea și practica exterioară a tuturor cultelor vor fi asigurate tuturor locuitorilor, ca și străinilor și nu li se va putea pune nici o piedică atât la organizarea ierarhică a diferitelor comunități religioase, cât și la raporturile lor cu capii spirituali". În cazul României, textul de mai sus era completat cu următoarea precizare: "Naționalii tuturor puterilor, comercianți sau alții, vor fi tratați fără deosebire de religione, pe piciorul unei desăvârșite egalități".

Formularea articolelor Tratatului de la Berlin prin care se condiționa recunoașterea independenței României, Serbiei și Muntenegrului și autonomia Bulgariei nu implica probleme și nu da naștere la interpretări. Se cerea celor trei țări amendarea Constituției în spiritul celor convenite. Faptul în sine a generat reacții diferite din partea puterilor europene, în funcție de interesele lor în zonă. Astfel, dacă în cazul Muntenegrului și Serbiei simpla acceptare a prevederilor Congresului de la Berlin a fost suficientă pentru ca Marea Britanie, Franța, Austro-Ungaria, Rusia și Italia să le recunoască independența, în cel al României a fost nevoie de aproape 2 ani. În noua formulare articolul 7 din Constituția României abroga inegalitatea pe considerente religioase a locuitorilor ce solicitau naturalizarea.

În ceea ce privește respectarea legislației vizând drepturile naționalităților vă supunem atenției câteva exemple. Unul dintre acestea privește Dobrogea, intrată în componența statului român în 1878. Cunoscută pentru marea ei diversitate etnică, Dobrogea a rămas un pământ românesc în care românii dețineau ponderea numerică cea mai ridicată. Pe locul secund se aflau bulgarii, urmați de lipoveni, turci, tătari, greci, germani, evrei, țigani, armeni. Pentru ca teritoriul să intre în adevăratul sens al cuvântului în componența statului român, pe lângă alte probleme ridicate de preluarea administrației, cea a statutului populației, a drepturilor și libertăților locuitorilor era cea mai delicată și influența durată și calitatea întregului proces de integrare. De această realitate a ținut cont executivul de la București și suveranul român. La 14 noiembrie 1878, domnitorul Carol I lansa o proclamație către locuitorii Dobrogei prin care îi asigura că "viața, onoarea și proprietatea voastră sunt puse sub semnul scutului Constituțiunii", iar "dreptatea României nu cunoaște deosebire de neam și religione. Credința voastră, familia voastră vor fi apărate deopotrivă ca și ale creștinilor". Toate acestea au devenit realități în perioada imediat următoare prin legea de organizare a

Dobrogei din 1880, ce garanta libertatea de practicare a cultelor, fără excepție și egalitatea în drepturi civile și politice a tuturor locuitorilor, accesul la funcții politice și administrative. Astfel, în 1880, conform informațiilor furnizate de un ziar din Constanța, din totalul celor 37 de primari ai județului 22 erau musulmani.

Un alt exemplu privește statutul și drepturile populației românești din țările balcanice. În Serbia, de pildă, românii locuiau compact pe malul Dunării în dreptul județului Mehedinți, între Morava și Timoc și dispersat între Niș și Belgrad. Cifrele oferite de statistica sârbă, ca și cele avansate de diferiți istorici și cercetători pentru sfârșitul secolului al XIX-lea variază de la 122.429 la 150.000 – 200.000, sau chiar 300.000. Aparent tolerant, statul sârb ducea în realitate o politică de deznaționalizare, nu existau școli în limba română, învățătorilor de naționalitate română interzicându-le exprimarea în limba maternă, ca și elevilor, care erau pedepsiți dacă încălcau interdicția; în satele românești erau numiți notari dintre sârbii șovini. La graniță erau distruse toate publicațiile în limba română aduse de cei ce veneau din România. Aceași politică era practică și de biserică, mitropolitul interzicând prin circulară botezul cu nume românești, iar preoții din zona Craina ducând o adevărată cruciadă împotriva cărților românești.

În Bulgaria, românii trăiau în așezările situate de-a lungul Dunării, de la râul Timoc până la Silistra, dar și în câteva enclave din interior: Plevna, Vrața. Numeric, erau inferiori celor din Serbia: în 1887, conform recensământului, erau 71.699 români, 86.000 români la cumpăna dintre cele două secole și 95.000 în ajunul izbucnirii primului război balcanic. Material, situația acestora era mult mai bună decât a celor din Serbia. În școli predarea se făcea și în limba română.

Cât privește pe românii din posesiunile europene ale Imperiului Otoman, aceștia locuiau în grupuri compacte în Macedonia, Epir (vilaietele Monastir, Ianina și Salonic) și Albania (districtele Durax, Avlona, Berat) și purtau diferite denumiri: vlahi, cuțovlahi, aromâni, macedo-români. Se știe că recunoașterea unui ierarh religios, printr-un act semnat de sultan, echivala cu recunoașterea naționalității. În cazul de față acest lucru s-a întâmplat abia în 1905, când sultanul "luând în seamă rugile înălțate spre tronul imperial de supușii săi aromâni" a fost de acord "ca pe temeiul drepturilor civile de care ei se bucură ca și ceilalți supuși musulmani, comunitățile lor să-și poată alege muhtari (n.n. primari) în conformitate cu regulamentele în vigoare, așa cum e obiceiul pentru celelalte comunități, membrii români să fie primiți în consiliile administrative; autoritățile imperiale să înlesnească profesorilor numiți de aceste comunități inspectarea școlilor lor și îndeplinirea formalităților prevăzute de legile Imperiului pentru deschiderea de noi așezăminte școlare". În baza acestei legi, guvernul otoman cerea a doua zi patriarhu-

lui ecumenic ca aromânii "să nu mai fie împiedicați de a-și celebra slujba religioasă prin preoții lor proprii și în limba națională, nici de a se sluji de aceasta în învățământ".

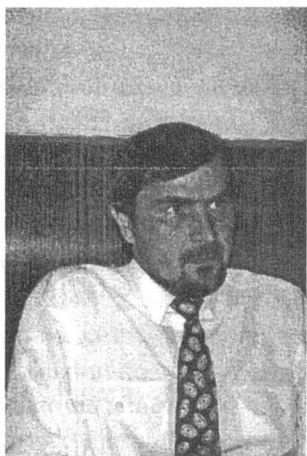
În concluzie, putem afirma că în ajunul declanșării primului război mondial problema naționalităților din sud-estul Europei era departe de a fi rezolvată. Continuau să existe naționalități lipsite de drepturi civile și politice, dornice să-și păstreze obiceiurile, limba, să-și exercite cultul religios. Din nefericire, drepturile minorităților naționale constituiau pentru guvernele puterilor europene, ca și pentru cele ale

statelor din sud-estul continentului fie un subiect de reflecție teoretică și de indignare a opiniei publice, fie concesiile dăunătoare menite a slăbi autoritatea statului. Cele din urmă s-au dovedit a fi reale, dar numai atunci când drepturile naționalităților au fost ignorate și încălcate sistematic.

(Comunicare susținută la Conferința Științifică Internațională "1600 – 1918 – 1920: Istorie și Actualitate", organizată de Forumul Civic Național Român, 12 – 13 mai 2000)

Meridian biblioteconomic

Mai avem nevoie de *biblioteci publice*?

Florin ROTARU

S-au năpustit asupra noastră fluviul telenovelelor, potopul bingoisterizant și alte produse comerciale care ne ținutiesc în fața televizoarelor, furându-ne aproape tot timpul liber. Cine-și mai face drum spre o bibliotecă publică? Ce atenție acordă statul acestui gen de așezământ de cultură? Cu aceste gânduri am demarat discuția cu domnul FLORIN ROTARU, directorul Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" din București.

– Ce efect au avut asupra apetitului pentru frecventarea unei biblioteci schimbările de după 1989?

– S-ar putea să-i surprindă pe unii, dar anul de vârf care a fost 1989 – când lectura nu avea un concurent pe măsură nici în presă, nici în radio și televiziune – este în prezent egalat și depășit ca număr de cititori. Anul trecut am avut 125 de mii de "utilizator" – termen specific economiei de piață. Cauzele principale sunt acum prețul prohibitiv al cărților și chiar al presei scrise.

– Care sunt segmentele sociale cele mai interesate?

– Statisticile noastre arată că 80 la sută din cititori sunt elevi și studenți, apoi urmează vârsta a treia cu 16 la sută. Sunt cele mai afectate categorii sociale și cele mai atașate de instituția bibliotecii publice. Tinerii cu greu își mai cumpără cărți, iar vârstnicii nici chiar ziare – 90 la sută din aceștia vin aici doar ca să citească presa. "Drama" se petrece cu populația lucrativă, să spunem 25 – 55 de ani, care reprezintă numai 4 la sută. Altădată, aceasta solicita cartea de literatură, dar acum... Greutățile și nesiguranța vieții apasă, timpul liber este și el dedicat producerii mijloacelor de subzistență.

– Ce solicită tinerii?

– Publicul tânăr de azi e mai pragmatic, adaptându-se modificărilor survenite. El ține pasul cu acest curent mondial al *ultraspecializării*. Sunt căutate cu preponderență informații de profil din domeniile studiate. Chiar și pe unicul nostru post de accesare Internet se interesează de specialitățile pentru care se pregătesc. *Biblioteca publică este suportul elitei de mâine a societății.*

– Cum sprijină statul tineretul studios (*scuzați așchia din limbajul de lemn*), din acest punct de vedere?

– Din 1997 este în vigoare o lege a bibliotecilor, la nivel european, prin care această instituție – care stochează, prelucrează și difuzează informație – intră în categoria celor strategice, alături de armată, servicii specializate etc. La noi nu se înțelege că prin reformă trebuie să se asigure și intrarea într-o societate informațională, și riscăm să rămânem izolați. *Suntem singura bibliotecă din țară membră a Asociației Europene a Bibliotecilor și a Asociației Mondiale a Bibliotecilor Metropolitane (care are 160 de membri).* Dar schimbul de informații se face mai

mult dinspre străinătate spre noi, din cauza unor lipsuri materiale incredibile pentru o țară europeană, mai ales la nivel de filiale. Un exemplu elocvent: în '89 puteam achiziționa 22 exemplare dintr-un titlu, iar azi numai 3 – 5. Statul nu ne subvenționează cu nimic, nu avem nici facilități vamale la schimburile culturale cu străinătatea, costându-ne mai mult taxele poștale decât însuși produsul nostru destinat altor unități culturale din lume.

– În aceste condiții, se mai resimte într-o bibliotecă publică românească concurența la care cartea – informație pe suport de hârtie – este supusă din partea calculatorului (CD-ROM, Internet)? Știi autoritățile că la bibliotecă nu vin aurolacii din reportajele occidentale, ci tânăra noastră intelectualitate?

– Indiferența autorităților nu poate opri dorința tinerilor de a se informa, după cum evidențiază fără dubii realitatea, dar le afectează randamentul accesului la informație de ultimă oră. Elita de mâine este în acest mod neglijată de politicienii de azi, adevăratele priorități nu sunt respectate.

(Interviu realizat de Paul IOAN – Revista "Magazin", nr. 27, 6 iulie 2000)

Conferința INTAMEL

St. Louis, SUA

17 – 22 septembrie 2000

Tema primei conferințe INTAMEL a acestui mileniu, organizată de Biblioteca districtuală St. Louis (St. Louis County Library) împreună cu Biblioteca publică St. Louis (St. Louis Public Library), va fi "Bibliotecile publice într-o societate globală".

Au fost primite deja numeroase cereri de participare de la bibliotecile membre INTAMEL din toată lumea, de la Singapore, Amman și Dresda până la Minsk, Brașov și Londra. Organizatorii au obținut prețuri foarte convenabile la hotel și recomandă ca înregistrările să fie făcute imediat, cât timp mai sunt încă accesibile aceste prețuri.

Președintele INTAMEL, Dan WILSON (director al Bibliotecii districtuale St. Louis) confirmă faptul că programul conferinței include și prezentarea comunicărilor participanților. Se oferă astfel prilej pentru discuții și schimb de experiență în probleme comune bibliotecilor din întreaga lume.

Co-organizatorul, dr. Glen HOLT, director executiv al Bibliotecii publice St. Louis, împreună cu dr. Leslie HOLT răspund de seriile de programe speciale ale conferinței. Ei examinează anumite probleme pentru a fi luate în considerare, și anume: un proiect de analiză a cheltuielilor și profitului pentru dezvoltarea unei metodologii (aplicabile pe plan național) de măsurare a beneficiilor investițiilor publice în serviciile biblioteconomice; metodele și evaluarea succesului utilizării metodologiilor biblioteconomice în ceea ce privește îndrumarea lecturii și cultivarea gustului de lectură la copiii aflați în dificultate și la părinții lor; proiecte noi de construire și de restaurare inovativă a bibliotecilor.

Prezentările aplicațiilor tehnologice (care se vor face cu ocazia vizitelor la diferite biblioteci) se vor dovedi interesante pentru acei participanți, pentru acele biblioteci care

sunt implicate în lucrări curente de inovare.

Cu prilejul vizitei la sediile DRA (Data Research Associates) din St. Louis va fi prezentat sistemul de operare, în timp ce în alte vizite vor fi prezentate noi produse ale interfeței inovative.

Potrivit dl. Dan WILSON, întrunirea de lucru de la St. Louis va aborda mai multe probleme importante din domeniul statutului INTAMEL. Modificările propuse vor fi trimise tuturor membrilor cel mai târziu cu o lună înainte de conferință. Ei vor analiza modificările făcute de-a lungul timpului în practica INTAMEL dar care nu sunt încă incluse în statut.

Website Biblioteca districtuală St. Louis: <http://www.slcl.lib.mo.us>

Website Biblioteca publică St. Louis: <http://www.slpl.lib.mo.us>

Website Biblioteca New Orleans: <http://www.gnofn.org/~nopl>

Program preliminar

Duminică, 17 septembrie 2000

- Înregistrarea și primirea participanților.
- Vorbitor: Sara Parker, bibliotecar, statul Missouri.

Luni, 18 septembrie 2000

- Deschiderea conferinței cu reprezentanți de la MLA, Metro St. Louis, biblioteci de stat și locale
- Vizita Bibliotecii districtuale St. Louis
- Vizită DRA
- Recepție oferită de conducerea Bibliotecii districtuale St. Louis

Marti, 19 septembrie 2000

- Program de lucru
- Vizita Bibliotecii publice St. Louis
- Vizită la grădina botanică St. Louis, la

colecția de carte rară a bibliotecii și la Herbarium
Miercuri, 20 septembrie 2000

- Program de lucru și vizită la sistemul de bibliotecă Lewis & Clark. Vorbitor: Jean Wilkins, directorul Bibliotecii statului Illinois
- Excursie la Kahokia Mounds

Joi, 21 septembrie 2000

- Adunare deschisă, filiala Bibliotecii districtuale St. Louis
- Întrunire de lucru INTAMEL
- Gală de rămas bun, Biblioteca publică St. Louis

Vineri, 22 septembrie 2000

- Vizită la Biblioteca publică St. Louis
- Orchestra simfonică St. Louis
- New Orleans – program opțional: zbor spre New Orleans; primire și recepție, filiala Latter, Biblioteca publică New Orleans, oferite de Prietenii Bibliotecii publice New Orleans

Sâmbătă, 23 septembrie 2000

- Vizite și întruniri la bibliotecă; Colecția Amistad și Colecția de jazz Tulane în campusul Tulane
- Recepție în cartierul francez

Duminică, 24 septembrie 2000

- Vizitarea Colecției istorice New Orleans (muzeu și arhive în cartierul francez).

Biblioteca districtuală St. Louis a pregătit o nouă broșură INTAMEL. Ea conține Declarația despre rolul INTAMEL care a fost afișată și pe paginile web INTAMEL de pe IFLANET.

Broșura cuprinde avantajele calității de membru, informații despre viitoarele conferințe și un formular pentru

membrii INTAMEL cu invitația de a mări cotizația pentru constituirea unui fond de burse.

Declarație privind rolul INTAMEL

- Este necesar un sistem solid de bibliotecă publică în viața și dezvoltarea orașelor metropolitane din toate părțile lumii.

- Organismele municipale, regionale și naționale au obligația de a înființa și a întreține sisteme de bibliotecă publică metropolitane ca o parte a serviciilor sociale și educaționale acordate tuturor cetățenilor.

- Multe orașe metropolitane din lume se confruntă cu mari probleme financiare în organizarea și extinderea serviciilor oferite de bibliotecile publice.

- INTAMEL face apel la toate organismele municipale metropolitane să facă tot ce le stă în putere în sensul acordării unei mai mari priorități extinderii și dezvoltării sistemelor de bibliotecă publică metropolitane. Asociația este preocupată în mod deosebit ca fondurile de cărți ale metropolei să fie făcute accesibile și locuitorilor din afara zonei metropolitane, printr-o rețea de bibliotecă asemănătoare.

- INTAMEL își afirmă prin prezenta dispoziția de a lucra, pe orice cale posibilă, cu autoritățile municipale, regionale și naționale din toate țările pentru a le ajuta în dezvoltarea și extinderea sistemelor bibliotecilor publice metropolitane.

(Din buletinul INTAMEL "METRO",
nr. 18, iulie 2000)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

EBLIDA – Orizonturi, programe, inițiative

Strategii europene pentru Societatea Informațională

Sub titlul "Utilizarea resurselor umane, reforme economice și coeziune socială – pentru o Europă a inovației și a cunoașterii", în zilele de 23 – 24 martie 2000, la Lisabona s-a ținut un Consiliu european care s-a axat în special pe re-definirea strategiei europene privind creșterea competitivității și a utilizării resurselor umane.

S-au avut în vedere ultimele evoluții, cum ar fi globalizarea, Runda WTO de la Seattle și schimbările survenite în domeniul tehnologic. Etapa pregătitoare a început deja și se va concentra asupra câtorva documente prezentate de Comisia Europeană și de Președinția Portugheză, cum ar fi: **Inițiativa Europa – E, Strategii pentru locuri de muncă și Expunerea Strategiei Președinției.**

Inițiativa Europa – E

Pe 8 decembrie, Comisia Europeană a lansat inițiativa "Europa – E. O Societate Informațională pentru Toți" care își propune obiectivul ambițios de a aduce beneficiile Societății Informaționale la îndemâna tuturor europenilor.

Europa – E este menită să accelereze schimbările pozitive în cadrul Uniunii Europene. Inițiativa urmărește zece obiective prioritare. Acestea includ, printre altele:

- Tineretul european în Era Digitală (de ex. până la sfârșitul anului 2001, toate școlile să aibă acces la Internet).

- Ieftinirea accesului la Internet.
- Accelerarea comerțului – e (de ex. până la sfârșitul anului 2001 să existe toate reglementările referitoare la comerțul – e).

- Internet rapid pentru cercetători și studenți

(de ex. îmbunătățirea calității infrastructurii Internet pentru cercetătorii și studenții europeni, până la sfârșitul anului 2000).

- Participare – e pentru persoanele defavorizate (de ex. până la sfârșitul anului 2000 să fie revizuită legislația în domeniu și programele standard în legătură cu Societatea Informațională).

- Legături directe cu instituțiile guvernamentale (de ex. acces ușor la informații juridice, administrative, culturale, despre mediu).

Inițiativa **Europa** – e va fi implementată pe durata președinției portugheze în cooperare cu Comisia și cu statele membre. S-a dorit ca ea să fie adoptată la Consiliul European special care s-a ținut la Lisabona în zilele de 23 – 24 martie 2000 și dezvoltată ulterior, în timpul Conferinței ministeriale speciale asupra Societății Informaționale care a avut loc la Lisabona, în luna următoare.

Consiliul European a salutat în mod deosebit această inițiativă și a invitat Comisia ca, în colaborare cu Consiliul, să pregătească Planul de Acțiune **Europa** – e, să prezinte Consiliului European special ce va avea loc la Lisabona în martie 2000 un raport privind desfășurarea evenimentelor și să finalizeze Planul de Acțiune până în iunie 2000.

O sinteză a Strategiei Președinției

Documentul Președinției portugheze referitor la strategia europeană pentru Societatea Informațională poate fi consultat în toate limbile europene oficiale pe website-ul președinției: <http://www.portugal.ue-2000.pt/>

În cadrul capitolului “Dezvoltarea unei zone a cercetării europene – deschisă lumii întregi”, una din priorități este: “Crearea unei rețele trans-europene de transmitere a datelor cu viteză superioară și la un preț de cost redus, pentru a susține realizarea acestei zone a cercetării. Această rețea de mare capacitate va susține nu numai dezvoltarea cooperării tehnico-științifice europene ci și cooperarea dintre școli și centre de perfecționare, biblioteci și instituții de știință și muzee”.

O strategie a locurilor de muncă

În februarie 2000 a fost adoptată încă o comunicare intitulată “Strategii privind locurile de muncă în Societatea Informațională” a cărei autoare este comisarul Anna Diamantopoulou (Probleme sociale și de muncă). Comunicarea înglobează rezultatele studiilor anterioare întreprinse în acest domeniu.

În urma unui summit special ținut în noiembrie 1997, s-a constituit – la cel mai înalt nivel – un grup de lucru care, împreună cu Comisia Europeană, să studieze posibilitățile de creare a locurilor de muncă în Societatea Informațională. Grupul și-a lărgit imediat aria de cercetare de la oportunități la strategii privind locurile de muncă, realizând cu succes strategiile propuse de statele membre și ocupându-se de problemele

specifice cărora trebuie să le facă față sistemul de învățământ și cel al forțelor de muncă în Societatea Informațională.

Comunicarea menționată este rezultatul activității depuse de Direcția Generală pentru Probleme Sociale și de Muncă în cooperare cu Direcțiile Generale pentru Educație și Cultură în Societatea Informațională. Statele membre au elaborat strategii naționale privind Societatea Informațională cu scopul de a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor atât în timpul cât și în afara orelor de muncă. Grupul la nivel înalt s-a constituit într-un forum unde s-au schimbat opinii referitoare la aceste strategii și unde fiecare a învățat din experiența celorlalte state membre. S-au făcut comentarii asupra celor mai bune realizări în domeniu la nivel național, reprezentând standardul de la care Europa să poată avansa rapid spre era informațională. Raportul stabilește o strategie care să pregătească Europa pentru viitor, o strategie direcționată către oameni și comunități a căror participare la avansarea Europei spre Societatea Informațională este esențială. Acesta propune statelor membre și partenerilor sociali 18 recomandări precise pentru care grupul la nivel înalt și-a exprimat susținerea generală. Recomandările se referă la patru capitole principale: învățământ, forțe de muncă, societate și servicii publice.

Învățământul în Societatea Informațională

În conformitate cu obiectivele Strategiei Europene asupra utilizării forțelor de muncă, cu privire la tranziția de la școală la munca/ (activitatea) salariată, toate statele membre au lansat ori au pregătite planuri privind dotarea școlilor cu tehnologie de informare și comunicare. În unele cazuri, aceste planuri conțin prevederi speciale referitoare la pregătirea corespunzătoare a profesorilor.

Propunerile pentru “Ghidul Forțelor de Muncă 2000” vin în întâmpinarea dorinței de a îmbunătăți accesul la instrumentele Societății Informaționale prin solicitarea ca, până la sfârșitul anului 2002, școlile să fie dotate cu echipamente iar tineretul studios să aibă acces la Internet. În plus, existența poștei electronice (e-mail), a computerelor personale (PC) și a rețelelor computerizate locale este esențială pentru completarea infrastructurii.

Serviciile publice în Societatea Informațională

Pentru a accelera utilizarea instrumentelor Societății Informaționale în interacțiunea lor cu publicul și cu lumea afacerilor, este necesar un efort hotărât al tuturor autorităților publice. Se consideră că acest lucru va spori eficiența și calitatea serviciilor publice. Se va acorda prioritate tranzacțiilor efectuate prin rețeaua computerizată, achizițiilor pe baza sistemului digital și serviciilor sociale și culturale.

În ceea ce privește furnizarea de servicii compu-

terizate pentru cetățeni, prioritate va avea accesul la informații de interes public relevante pentru viața de fiecare zi, prezentate într-o formă convenabilă utilizatorului și coroborate cu referințe despre alte servicii, pentru a facilita demersurile administrative. În acest sens, printre altele se recomandă statelor membre ca, până la finele anului 2000, să creeze pagina Internet pentru cetățeni, servicii de telefonie și teletext cu o reprezentare clară a site-ului, să ofere informații despre drepturile civile și legături cu serviciile publice importante.

Pentru ca publicul divers să beneficieze de informații și servicii directe, accesarea acestora trebuie să se facă rapid și ușor. Înființarea punctelor de acces electronic va fi completată de programe de pregătire pentru utilizarea instrumentelor Societății Informaționale. S-a făcut recomandarea ca, până la sfârșitul anului 2001, să se înființeze – în cadrul tuturor comunităților – puncte publice de acces la Internet susținute de cursuri de pregătire, organizate în incinta bibliotecilor sau a oficiilor poștale, pentru dezvoltarea abilităților cerute de Societatea Informațională.

Obiective strategice ale Comisiei pentru perioada 2000 – 2005

Pe data de 9 februarie a fost publicată comunicarea Comisiei privind obiectivele strategice pentru anii 2000 – 2005. Acest document susține că nicicând nu a fost nevoie de Europa mai mult ca acum: democrația și drepturile omului pot fi promovate cel mai bine prin politici și instituții comune; globalizarea și revoluția digitală schimbă modalitățile de comunicare astfel că lumea afacerilor, societatea și economia trec printr-o transformare fundamentală. Mai mult, într-o perioadă în care încrederea publicului în instituțiile noastre naționale și europene este la o cotă scăzută, siguranța și calitatea vieții impun tot mai mult soluții globale.

Obiectivele de realizat sunt multe. Acest document evidențiază răspunsurile Comisiei la aceste provocări sub forma a patru obiective strategice pentru următorii cinci ani:

Promovarea noilor forme de guvernare europeană

UE trebuie să își adapteze instituțiile la cerințele pe care le implică extinderea. Ea trebuie, de asemenea, să creeze noi forme de parteneriat între diferitele niveluri de guvernare din Europa și să asigure contribuția activă și distinctă a Europei la procesul guvernării globale. Comisia trebuie să urmărească pro-

pria reformă internă, acordând cea mai mare atenție obiectivelor esențiale și, prin aceasta, dând un exemplu și celorlalte organisme. Comisia va informa în mai mare măsură cetățenii în legătură cu drumul pe care Europa îl are de parcurs.

Crearea unei Europe stabile, cu o voce mai puternică în lume

Comisia trebuie să concluzeze cu statele membre pentru edificarea unei politici externe efective și pentru succesul extinderii UE. Ea trebuie să își propună o cooperare mai strânsă între instituțiile europene și cu statele membre și să facă posibil ca Europa să preia conducerea în edificarea noii economii globale.

Crearea unei noi agende economice și sociale

UE trebuie să prindă momentul revirimentului economic și să realizeze o creștere constantă pentru o perioadă îndelungată.

În scopul realizării acestui obiectiv, UE trebuie să urmărească în mod sistematic o politică de modernizare astfel încât:

- Să se promoveze crearea de locuri de muncă și dezvoltarea în ritm susținut.
- Să se înfăptuiască reforme structurale.
- Să se accelereze absorbția noilor tehnologii și să crească nivelul cercetării europene.
- Să fie promovată reforma ce vizează bunăstarea socială, sănătatea și pensiile.
- Să se creeze o forță de muncă educată în spiritul erei electronice, ale cărei idei să își găsească o exprimare imediată pe piață.

Elaborarea unei noi agende economice și sociale va spori competitivitatea și va crea locuri de muncă.

Îmbunătățirea calității vieții

Comisia va căuta să coordoneze, să îmbunătățească și să accelereze răspunsul Europei la problemele care afectează viețile oamenilor, în special cele privind mediul înconjurător, alimentația, drepturile consumatorului, justiția și protecția împotriva criminalității și transportul.

Documentul a fost înaintat Parlamentului European, Consiliului și altor instituții. El este însoțit de un al doilea document ce evidențiază mult mai detaliat programul de lucru al Comisiei pentru anul 2000.

(Din **EBLIDA Magazine** – "Information Europe", trim. I/2000, pag. 8 – 11)

Traducere de Aura **CONSTANDACHE**

ISTAR: Information Society Training and Awareness raising Networks

Rețele pentru Creșterea Pregătirii și a Cunoștințelor în Societatea Informațională

Rețelele computerizate ISTAR constituie un proiect-pilot de importanță majoră sprijinit de programul Uniunii Europene RISI 2 (Regional Information Society Initiatives) și având ca termen de finalizare 27 aprilie 2000. Început încă din noiembrie 1997, acesta a constituit un test privind noul rol-cheie pe care îl joacă bibliotecile publice în concurența cu alte agenții din sectoarele public și privat, pentru susținerea economică a regiunilor "periferice" ale Europei, prin furnizarea de informații și de servicii de instruire pentru utilizatori la prețul de cost efectiv al acestora. Prezentul articol evidențiază derularea și rezultatele acestui proiect.

ISTAR și-a propus să ofere unor persoane care desfășoară o activitate pe cont propriu sau prin intermediul telecomunicațiilor precum și celor care practică învățământul la distanță un model care să încurajeze creșterea nivelului cunoștințelor și a accesibilității la rețelele computerizate și la serviciile furnizate de Societatea Informațională. Pentru aceasta, în cadrul Obiectivului 1, au fost desemnate trei regiuni: Imathia (Grecia), Thüringen (Germania) și WELB – Western Education and Libraries Board (Irlanda de Nord). O regiune deosebit de avansată (Essex, din Marea Britanie) a funcționat ca bază de resurse pentru managementul proiectului, acționând în parteneriat cu un subcontractant din sectorul privat, "Education for Change Ltd." Proiectul – care pare să-și fi atins toate obiectivele – a inițiat și testat diverse servicii în toate cele trei regiuni menționate. În contextul recente lansări a strategiei CE privind locurile de muncă în noua economie informațională, constatările făcute sunt cât se poate de relevante. Raportul recomandă în mod expres, printre altele, crearea de puncte de acces public pe Internet până la sfârșitul anului 2001 precum și posibilități de pregătire pentru Societatea Informațională în toate bibliotecile și oficiile poștale comunitare.

În urma unei etape pregătitoare de un an și care a cuprins activități de fezabilitate, definire, marketing, specificații tehnice, instruire și achiziții, a luat ființă în fiecare regiune o rețea centrală ISTAR plus "nodurile" aferente. În prezent sunt în curs de operare servicii-pilot, pe durata unui an întreg, sub o atență monitorizare și evaluare, în vederea creșterii calității și a gradului de utilizare a rețelei și a altor servicii relevante în cadrul fiecărei economii regionale.

Contextul regional

Partenerii ISTAR care formează rețeaua, în cadrul fiecărei regiuni, se deosebesc între ei în funcție de structura instituțională și economică a regiunii:

Imathia: Prefectura; Biblioteca publică din Veria; Camera de Comerț din Imathia; Oficiul pentru Dezvoltare Industrială din Naousa; Institutul de Muncă și Activități Sindicale, Veria; Municipalitatea din Plati (biblioteca).

WELB: Departamentul pentru Educație și Bibliotecă; Colegiul North – West pentru studii superioare și de perfecționare; Parcul folcloric american din Ulster; Închisoarea HMP Magilligan.

Thüringen: Șapte municipalități locale și bibliotecile lor (Erfurt, Gera, Gotha, Greiz, Ilmenau, Meiningen, Nordhausen); Landesfachstelle für Öffentliche Bibliotheken (Agenție de Consultanță); Centrul Educațional pentru Adulți.

În fiecare regiune participantă a fost creată o Echipă de Management Regional ce include parteneri care au atât calitatea de participanți cât și pe aceea de contribuabili precum și un Grup pentru Activitatea Tehnică Regională.

Mare parte din activitatea ISTAR a fost preluată de Grupuri pentru Probleme Inter-Regionale alcătuite din tehnicieni specialiști, din partea fiecărui partener la acest proiect. Aceste Grupuri au fost create pentru a se ocupa de aspecte ce țin de specificația tehnică, de instruire, promovare și publicitate, evaluarea performanțelor și pentru a optimiza schimbul de experiență și sistemul de învățământ inter-regional.

Deși toate regiunile implicate în acest parteneriat sunt de acord cu obiectivele propuse, există deosebiri în privința priorităților și a managementului proiectelor locale. În Imathia, de exemplu, serviciile ICT (Information and Communication Technology) existente erau atât de puține încât principala sarcină a managerului Proiectului Regional a fost de a induce și menține la nivelul sectorului privat și al politicului credința că proiectul ar putea fi, totuși, o reușită. Spre sfârșitul etapei de fezabilitate și definire (și cu o nouă Bibliotecă Centrală inaugurată în iulie 1999, la Veria) optimismul a atins cote înalte atât la nivel local cât și regional – lansarea oficială a serviciilor fiind făcută de Ministrul Culturii din Grecia, în octombrie 1999. Politicienii – cei de la nivel local și regional, dar și membri ai Parlamentului European – reprezentând cele patru regiuni implicate, au susținut cu tărie acest proiect. Lansări asemănătoare de servicii de înaltă calitate au avut loc și în Irlanda de Nord și Germania.

Alți factori importanți au fost:

- Gradul de penetrare a Internetului și a Computerelor.
- Atitudinea față de implicarea sectorului privat în asigurarea pregătirii publicului, de exemplu (o vastă Inițiativă de Finanțare Publică astfel încât să se poată crea, în sectorul privat, o bază pentru funcționarea serviciilor destinate pregătirii în domeniul educațional, în cadrul WELB).
- Rolul jucat de și sprijinul pentru munca desfășurată în fața ecranului calculatorului, în cadrul economiilor regionale (mai puțin semnificativ în Thüringen decât în WELB).
- Rolul jucat de și sprijinul pentru "instruirea permanentă" și învățământul deschis/la distanță.
- Politici care urmăresc accesul Internet (există o inițiativă guvernamentală britanică la scară largă ce vizează WELB, dar în Imathia astfel de politici sunt rare).
- Politici în favoarea serviciilor plătite (în cazul WELB s-a hotărât ca serviciile să fie gratuite, în Imathia și Thüringen se percep taxe în principal pentru accesarea Internetului, alte servicii fiind gratuite).
- Existența unui parteneriat în relațiile dintre bibliotecile publice și alte instituții sociale/culturale/economice/de învățământ (un precedent existând deja în cazul WELB, în timp ce în Imathia un astfel de parteneriat a luat ființă în cadrul obiectivului-pilot, iar în Thüringen după ce serviciile au devenit operaționale).

Servicii ISTAR

Serviciile ISTAR, așa cum au fost concepute, se împart în patru grupe mari ce conțin 16 categorii distincte, fiecare cu propriul obiectiv specific diferitelor regiuni:

Grupa A. Capacitate sporită a cunoștințelor: sesiuni vizând capacitatea computerelor; sesiuni vizând seturi de măsuri pentru optimizarea calității rețelei; sesiuni destinate utilizatorului de Internet; imagine electronică.

Grupa B. Seturi de măsuri în sprijinul instruirii și perfecționării: instruirea pentru activități specifice; pregătirea în domeniul E-mail; proiectarea și cercetarea site-urilor Web; abilități de bază dobândite prin auto-perfecționare.

Grupa C. Servicii plătite: utilizarea punctelor de lucru; crearea de site-uri Web; videoconferințe; captarea/prelucrarea imaginilor electronice.

Grupa D. Furnizarea de Informații: accesul la informații din sfera afacerilor; accesul la bazele de date ale partenerilor; accesul la informații specifice.

În cadrul regiunilor respective, serviciile au început să funcționeze la date diferite și în zone și puncte de acces diferite, în funcție de condițiile operaționale și financiare locale. Numărul și particularitățile punctelor de servicii ISTAR diferă și ele de la o regiune la alta. Nu toate regiunile și-au planificat să ofere toată gama de servicii, iar aceste servicii au început să se modifice pentru a răspunde necesităților locale.

Rezultate obținute până în prezent

Proiectele RISI 2 sunt evaluate în funcție de cele patru criterii de bază: disponibilul de forțe/locuri de muncă, antreprenoriat, adaptabilitate și oportunități egale. ISTAR a pus în lumină o serie de aspecte cum ar fi impactul serviciilor computerizate asupra decalajelor între nivelurile de pregătire, asupra forței de muncă, economiei, companiilor locale, numărului de cetățeni care și-au dezvoltat abilități noi – și care sunt acestea – și cum se raportează ele la strategiile economice/carențele profesionale locale, precum și numărul persoanelor care au urmat o formă de pregătire și au obținut un loc de muncă. S-a făcut, de asemenea, o evaluare a contribuției potențiale a acestui proiect la strategiile regionale privind informarea publică și la strategiile educaționale.

Instrumentele utilizate pentru monitorizarea activității regionale includ:

- Statistici – care eștimează capacitatea de funcționare (de exemplu: numărul de utilizatori, de cursuri de pregătire, site-urile existente).
- Studii de caz – pentru a demonstra, de exemplu, creșterea nivelului performanțelor.
- Rapoarte – pentru a testa ușurința în utilizarea noilor tehnologii, îmbunătățirea performanțelor, impactul asupra utilizatorilor. Astfel de rapoarte s-au întocmit pentru fiecare regiune.
- Grupuri-țintă – pentru a se testa mai în profunzime reacția utilizatorului.

În general, ISTAR a constatat puține diferențe relevante între planul de acțiune inițial și funcționarea efectivă. Cu toate acestea, în etapa de fezabilitate și definire a proiectului a devenit evident faptul că un număr de probleme importante necesitau, într-o oarecare măsură, o reorientare.

Curând, a devenit clar că succesul Rețelelor ISTAR în furnizarea de noi capacități și pregătire ICT depinde în mare măsură de recrutarea, pregătirea și repartizarea personalului, astfel încât utilizatorii să beneficieze de servicii de calitate în toate punctele de acces ale rețelei. Acest fapt a impus creșterea resurselor destinate recrutării și pregătirii personalului.

Pe durata implementării acestui proiect s-au folosit diverse metode care să asigure personalului ISTAR competența necesară atât în domeniul ICT cât și ca îndrumători și furnizori de servicii pentru public. Fiecare regiune a realizat un Plan de Pregătire Profesională bazat pe un audit al competențelor din acea regiune. Pentru susținerea pe termen lung a serviciilor ISTAR, modalități ce se bazează pe competență, cum ar fi ECDL (European Computer Driving Licence) și acreditarea ofertelor par să ofere o direcție de urmat.

S-a pus, totuși, problema dacă rețelele ISTAR pot oferi publicului servicii care să aibă ca finalitate obținerea unor calificări, cum ar fi ECDL, de exemplu. În acest sens, sunt posibile mai multe variante: de exemplu, centrele și nodurile ISTAR să

fie acreditate să ofere pregătirea în vederea calificării, sau, acestea să se concentreze în special pe rezolvarea, în tandem cu alte centre de pregătire din sectorul public și privat, unor probleme cum ar fi inițierea în acest domeniu, acumularea cunoștințelor esențiale, colaborarea individuală, îndrumându-i pe cei care doresc să obțină calificări acreditate și punând la dispoziția acestora puncte de acces și facilități în sprijinul "învățământului deschis". Ulterior, și alte centre de pregătire pot deveni membre ale rețelei regionale ISTAR. În perioada rămasă de parcurs din acest proiect, o atenție mai mare va fi acordată chestiunilor privind pregătirea personalului și a utilizatorilor.

Încă din etapa de fezabilitate s-a constatat că, prin intermediul unui proiect cum este ISTAR, nu e posibil să fie remediate deficiențele la nivel macro existente în infrastructura telecomunicațiilor regionale. Prin urmare, trebuie să se pună accentul pe infrastructura tehnică a organizațiilor instituționale aflate în relații de parteneriat și pe sistemul de rețele existent între ele.

Din momentul în care cele trei regiuni au început să ofere servicii ISTAR, în martie 1999, s-a trecut și la întocmirea rapoartelor aferente. Un raport trebuia să analizeze situația demografică și abilitățile ICT ale clienților ISTAR la începutul utilizării de către aceștia a serviciilor ISTAR. Clienții au fost invitați să completeze chestionare. Raportul inițial este urmat de unul final pentru a se studia dacă între ele există diferențe.

Utilizatorii ISTAR

Între martie și octombrie 1999, 24% dintre persoanele care și-au propus să utilizeze serviciile ISTAR erau cei aflați în căutarea unui loc de muncă, iar 5% lucrau pe cont propriu. Imathia a fost regiunea care a înregistrat cel mai mare succes în atragerea unor astfel de grupuri de populație, dar nici rezultatele obținute în celelalte regiuni nu sunt neglijabile, dacă ținem cont de contextul diferit.

Studentii constituie grupul cel mai numeros datorită cifrelor ridicate înregistrate în Germania, unde utilizarea masivă a serviciilor ICT în procesul de învățământ a făcut ca bibliotecile să atragă un public numeros. Distribuția utilizatorilor în funcție de vârstă atinge cota maximă între 25 – 34 ani (în Imathia ajunge la 50%). Analiza făcută pe grupurile-țintă și studiile de caz pot explica acest lucru, dar, probabil că utilizatorii respectivi sunt atât persoane care și-au însușit o educație înainte ca tehnologia digitală să devină un lucru obișnuit precum și părinți care doresc să își ajute copiii sau să țină pasul cu aceștia. Numărul celor în vârstă de peste 55 de ani se reduce considerabil, poate și din cauză că această categorie de vârstă nu constituie un grup-țintă în cadrul ISTAR. Cu toate acestea, datele furnizate de WELB arată că, dacă este atras să utilizeze serviciile computerizate, și acest grup le apreciază ca fiind folositoare și interesante.

Atât Imathia cât și WELB au înregistrat succese importante în atragerea celor neinițiați încă în tainele computerelor. În cazul Germaniei, cifrele mai scăzute pot fi explicate, într-o oarecare măsură, prin numărul tinerilor care au fost incluși în mostra respectivă.

Oameni care nu au utilizat niciodată un computer:

	acasă	la serviciu	la un curs
Imathia	328 (66%)	340 (69%)	315 (64%)
Thüringen	38 (8%)	157 (34%)	71 (15%)
WELB	287 (57%)	250 (50%)	158 (32%)
Total	653 (45%)	747 (51%)	544 (37%)

Aceste constatări sunt mai edificatoare dacă ținem cont de nivelul și abilitățile demonstrate:

Oameni care nu au utilizat anterior:

	Imathia	Thüringen	WELB	Total
Procesare de date	305	23	130	458 (32%)
Foaițe de calcul	381	113	234	728 (50%)
Email	406	135	257	798 (55%)
Internet	368	89	234	958 (66%)
CD-Rom	361	65	267	693 (48%)

În general, regiunile ISTAR au înregistrat succese notabile în atragerea începătorilor în una sau mai multe aplicații. Cifrele provenite din Imathia sunt de reținut: cel puțin 67% din clienți nu aveau nici un fel de cunoștințe de procesare de date iar mai mult de 80% nu aveau cunoștințe de email. Aceasta situație este generată parțial de un marketing foarte precis direcționat, beneficiind de inaugurarea unei clădiri noi ultradotată, și de pătrunderea destul de lentă a acestor tehnologii în domeniile educațional și al afacerilor din această regiune. S-a constatat că, în două regiuni, e-mail-ul este procedeul cel mai puțin familiar. Foaița de calcul este pe locul doi în alte două regiuni, iar Internetul este pe locul trei. Dacă ne referim la toate cele trei regiuni, în general, se poate spune că Internetul este mai puțin familiar, urmat îndeaproape de e-mail, foaița de calcul și CD-Rom-uri.

Tabelul următor arată că un număr destul de mare de clienți ISTAR nu posedă nici măcar cunoștințele de bază. Din nou, nivelul cel mai scăzut s-a înregistrat în Imathia iar cel mai ridicat în Thüringen.

Utilizatori care nu știau să:

Pună în funcțiune computerul	182 (13%)
Folosească tastatura	186 (13%)
Utilizeze mouse-ul	196 (14%)
Creeze un fișier	295 (20%)
Salveze un document	269 (19%)
Închidă o fereastră de lucru	225 (16%)
Formateze o dischetă	463 (32%)
Tipărească un document	294 (20%)
Închidă corect computerul	267 (18%)

La sfârșitul lunii octombrie 1999 unele regiuni încă mai planificau introducerea de noi servicii, în conformitate cu planul inițial, sau intenționau – precum WELB – să își extindă serviciile prin înființarea de noi centre care nu fuseseră prevăzute în planul original, ca urmare a succeselor înregistrate.

O sinteză a programelor de pregătire și a utilizatorilor în perioada martie – octombrie 1999:

Regiunea	Sesiuni	Utilizatori
Imathia*	111	960
Thüringen**	405***	8.812
WELB****	928	8.352
Total	1.444	18.124

* Serviciile au început să funcționeze în iunie 1999.

** Serviciile au început să funcționeze în martie 1999.

*** O sesiune înseamnă o serie de cursuri de predare de cunoștințe, planificată din timp și desfășurată într-un cadru organizat. În Thüringen, o trăsătură caracteristică a serviciilor oferite au constituit-o ședințele de pregătire individuală (instructor-utilizator). În total, au avut loc 4.393 de astfel de sesiuni la care au participat 6.124 persoane – număr ce a fost inclus în tabelul anterior.

**** Serviciile au început să funcționeze în iunie 1999.

În cadrul acestor sesiuni, mărimea grupurilor a variat în funcție de solicitări, spațiu disponibil și dotări. Cel mai solicitat serviciu s-a dovedit a fi Internetul, cu 551 de sesiuni dintr-un total de 1.444, în condiții de supraveghere competentă și interactivitate în rândul participanților. Imathia a ocupat primul loc la

crearea de website-uri. Website-ul propriu al bibliotecii (legat de site-ul ISTAR) este considerat un model pentru bibliotecile publice din Grecia. Din cele 56 website-uri create în Imathia în cadrul ISTAR, 49 sunt pentru companii locale, ceea ce reprezintă o creștere enormă a numărului companiilor locale prezente pe Internet.

Natura deschisă a punctelor de acces ISTAR și atmosfera prietenoasă și lipsită de stress favorizează într-o mare măsură interacțiunea socială în rândul utilizatorilor. Utilizatorii își pun unii altora întrebări și se ajută reciproc. Aceasta creează o resursă comunitară neoficială, accesibilă tuturor. Raportul demonstrează succesul obținut în cazul grupurilor-țintă precum și faptul că lipsa abilităților poate fi în mare măsură remediată prin ISTAR.

Statisticile scot în evidență faptul că se apelează cu entuziasm și pe scară largă la serviciile ISTAR. În Plati (Imathia), o comunitate rurală izolată, au aderat aproximativ 10% din cei 1.500 de locuitori. Aceste concluzii sunt verificate de personalul din cele trei regiuni partenere și toți declară că ISTAR a produs o reală schimbare în cadrul acestor comunități.

Concluzii

ISTAR are potențialul de a se constitui într-o acțiune de anvergură, transferabilă pe întreg continentul european, dacă se au în vedere interesele politice într-o Europă unde bibliotecile publice și serviciile de informare computerizate se dezvoltă și se transformă pentru a veni în întâmpinarea cerințelor grupurilor-țintă. Dacă ne referim la potențialul de a influența și susține aceste evoluții, în special în regiuni periferice, ISTAR rămâne de actualitate în privința următoarelor aspecte:

- Conținutul acțiunii: în special proiectarea și furnizarea de servicii.
- Model pentru parteneriate intersectoriale intra-regionale între bibliotecile publice și alți furnizori de informații și de programe de pregătire.
- Model pentru pregătirea personalului.
- Parteneriat inter-regional de succes și utilizarea grupurilor comune pe o bază dinamică.
- Continuarea cu succes a procesului de atragere a sprijinului politic și financiar, la nivel regional.

Gama serviciilor identificate ca fezabile ca și cerințele pentru fiecare regiune sunt în mare parte asemănătoare. Conținutul acestor servicii are suficiente elemente comune pentru a ne da încrederea că, pe baza experienței-pilot ISTAR, se poate ajunge la o abordare la nivel european. Particularitățile regionale nu invalidează – în această etapă – o abordare la acest nivel. Valabilitatea acestor concluzii a fost discutată prin contactarea altor regiuni și comunități cu obiective similare. La nivel național, ISTAR a fost prezentat în Grecia la conferința autorităților locale, din septembrie 1999, cu privire la Kefalonia, și a fost discutat în aprilie 2000 la Conferința Nord/Sud a Asociațiilor Bibliotecilor din Irlanda. La conferința PubliCA "Something for Everyone" (Ceva pentru fiecare), ținută în octombrie 1999 la Copenhaga, ISTAR și-a prezentat primele constatări iar Ioannis Koukiades, membru al Parlamentului European, a vorbit din partea inițiatorilor proiectului.

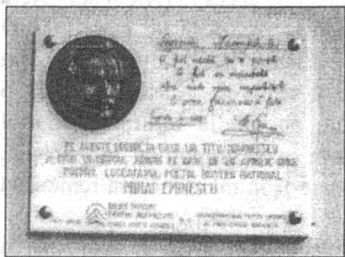
ISTAR a organizat, de asemenea, o serie de seminare în diferite regiuni "periferice", în ultimele două luni de aplicare a acestui proiect (martie și aprilie 2000).

(Din EBLIDA Magazine – "Information Europe",
trim. I/2000, pag. 14 – 17)

Traducere de Aura CONSTANDACHE

Agenda culturală

Omagiu Poetului Național

Bucureștenii care treceau prin dreptul magazinului Eva, în ziua de 20 iunie a.c., s-au oprit câteva minute să asiste la dezvelirea plăcii memoriale închinată Poetului Național.

Pe albul marmurei, chipul turnat în bronz este însoțit de o strofă din *Legenda Luceafărului*, iar dedesubt sînt sculptate următoarele cuvinte: *Pe aceste locuri, în casa lui Titu Maiorescu, a citit în cercul Junimii, pe data de 24 aprilie 1882, poemul Luceafărul, poetul nostru național MIHAI EMINESCU.*

Numeroși scriitori, oameni de cultură, simpli trecători au luat parte la momentul dezvelirii plăcii prin grija Inspectoratului pentru Cultură al Municipiului București.

Despre semnificația evenimentului au vorbit criticul Dan CRISTEA, inspector șef al Inspectoratului pentru Cultură al Municipiului București, director al editurii Cartea Românească și Adrian George SĂHLEAN, autorul volumului *Mihai Eminescu – Poezii alese / Selected Poems*.

Lucrarea în bronz și marmură este realizată de sculptorul Chifu PANAITE.

EMBAIXADA DE
PORTUGAL
BUCARESTE
București,
30 iunie 2000

DI. Florin ROTARU
Director
Biblioteca Municipală
"Mihail Sadoveanu"
Str. Take Ionescu 4, sector 1
București

Stimate Domnule Director,

Îmi face o deosebită plăcere să vă mulțumesc pentru urările transmise cu ocazia **Zilei Naționale a Portugaliei** și doresc să exprim, la rândul meu, urări de fericire și prosperitate, atât în numele poporului portughez cât și al meu personal.

Vă rog să primiți, Stimate Domnule Director, asigurarea deosebitei mele considerații și stimei personale.

José Augusto SEABRA
Ambasadorul Portugaliei la București

eurart
Fondul Cultural European pentru România

București, 12 iulie 2000

Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din București

Pentru: Domnul Florin Rotaru

Nume proiect: **Biblioteca sonoră pentru nevăzători și ambliopi – dotare tehnică și proiect educațional de integrare informațională a nevăzătorilor**

Nr. Proiect: 1035

Stimate domnule Florin Rotaru,

Avem plăcerea să vă anunțăm că în urma analizării proiectelor înscrise în cadrul programului **euroart** proiectul dumneavoastră **Biblioteca sonoră pentru nevăzători și ambliopi – dotare tehnică și proiect educațional de integrare informațională a nevăzătorilor** a fost selecționat pentru finanțare în valoare de: **24800 Euro**.

Pentru discutarea contractului de finanțare, vă rugăm să ne contactați la sediul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile până miercuri 19 iulie 2000, la telefon 01 310 0177, dna Lorita Constantinescu. Programul nostru cu publicul este de luni până vineri, între orele 10:00 – 17:00.

Așa cum vă imaginați, procesul de evaluare a 512 proiecte din diverse domenii culturale a fost extrem de dificil, iar comisiile au trebuit să țină seama de faptul că bugetul alocat pentru finanțarea proiectelor este limitat. În aceste condiții proiectul dvs. a întrunit criteriile de selecție și se află printre cele 31 de proiecte care vor primi finanțare.

Vă mulțumim pentru participarea în cadrul competiției programului **euroart** și sperăm să colaborăm cu succes.

Cu considerație,
Alison Coutts
Director de Program
euroart

Festivalul "Eminescu 2000"

**Consiliul Local al
Sectorului 2 - Bucuresti**

**Anul
EMINESCU
2000**

**Casa de Cultură
"MIHAI EMINESCU"**
Sector 2 - Bucuresti
Str. Mihai Eminescu nr. 89

TEATRUL DE VARĂ
Str. Arh. Hârjeu nr. 61, sect. 2 - BUCUREȘTI
Tel./Fax: 322 69 57

Itinerariul manifestărilor din spațiul **Anului Eminescu** duce dincolo de bariera Vergului, acolo unde **Casa de Cultură** care poartă numele poetului adaugă manifestărilor centrale ale Capitalei un bogat program început în ianuarie și anunțat până la sfârșitul anului aniversar.

Casa de Cultură "Mihai Eminescu" a fost înființată prin grija Fundației Culturale Regale "Principele Carol" la 10 octombrie 1939, oferind unor generații întregi cadrul adecvat manifestărilor spirituale, în sediul din str. M. Eminescu nr. 89. După abdicarea regelui Mihai I, a trecut în patrimoniul statului, sub denumirea de Căminul Cultural orășenesc Dichiu, pentru ca, prin 1954 – 1955, printr-un decret al Prezidiului fostei Mari Adunări Naționale, să-și schimbe denumirea și aria de activitate, devenind Casa de Cultură "Mihai Eminescu" București.

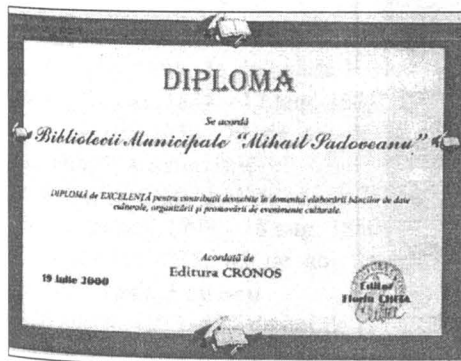
Astăzi, Casa de Cultură "Mihai Eminescu" funcționează în Teatrul de vară din Parcul Național "Lia Manoliu", oferind publicului programe educaționale, culturale și artistice, sub inimoasa conducere a Doamnei Ionela Niculae.

Cu sprijinul Consiliului local al Primăriei sectorului 2 București și în colaborare cu Cenaclul literar "Amurg sentimental" condus de poetul Ion Machidon, manifestările **Anului Eminescu** au cunoscut o largă participare, de colaboratori și de public. Astfel, în ianuarie a avut loc un spectacol **Jubileu Eminescu**, o Expoziție de pictură Galeria Arte 2, o seară literar-artistică **Orizontul literar "Amurg sentimental"**, precum și lansarea revistei "Enigmaticul". Manifestările din zilele de 15 – 16 iunie, pe lângă vernisajul expoziției de pictură semnată de pictorul basarabean Simion Ciumeică, un documentar video Eminescu, o expoziție de carte, precum și Colocviul "Mihai Eminescu – poet național și universal", au cuprins, ca evenimente centrale, dezvelirea unui bust al marelui Poet și decernarea premiilor Concursului Național de poezie "Mihai Eminescu", ediția I.

În luna septembrie este prevăzută o Tabără de sculptură și pictură pentru copii, în octombrie se pregătește apariția Antologiei de poezie premiată la Concursul Național de poezie, ediția I, în noiembrie lansarea revistei "Enigmaticul" nr. 4 iar în decembrie, dezvelirea plăcii memoriale "Mihai Eminescu" în str. Buzești nr. 5.

Dincolo de imaginara Barieră, în cartierul tumultuoaselor evenimente sportive, prin care mai trece, încărcată de tragică poezie, umbra domnișoarei Nastasia, **Anul Eminescu 2000** se conturează solemn în orizontul culturii. (I.H.)

Lansarea programului INFO București

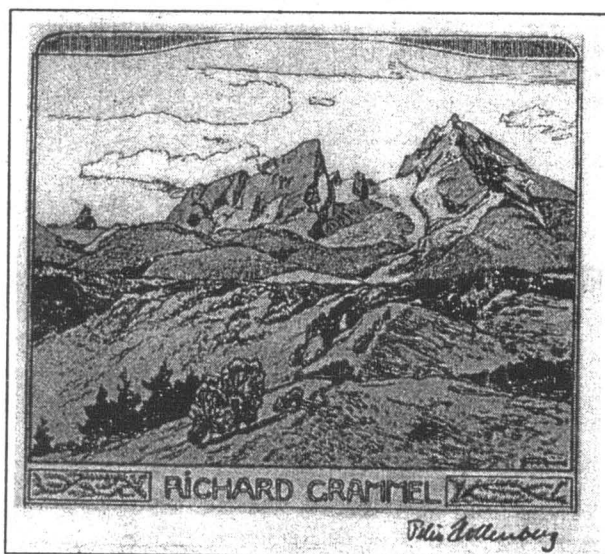

La sediul Camerei de Comerț și Industrie a României și a Municipiului București a avut loc, miercuri 19 iulie a.c., ceremonia de acordare a diplomelor de excelență unor instituții și firme specializate în realizarea bazelor de informații. Manifestarea, la care au participat numeroși reprezentanți ai presei scrise și audiovizuale, a fost inițiată de Editura Cronos, în colaborare cu firma Kappa.

În cadrul acestei festivități, Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a primit o diplomă specială "pentru contribuții deosebite în domeniul elaborării băncilor de date culturale". Cu această ocazie, Biblioteca Municipală a lansat proiectul **INFO București** la care sînt invitate să participe instituțiile care dețin baze de informații despre orașul București. Domnul Aurel Vainer, vicepreședintele Camerei de Comerț și Industrie a României, a declarat că instituția pe care o reprezintă se angajează să sprijine această inițiativă care, după părerea sa, e de un real folos pentru ediliile bucureșteni. (Horia FRUNZĂ)

Noutăți editoriale

- Albulescu, Mircea, *Bazar sentimental*, Editura Cartea Românească, București, 2000, 164 p., 30.000 lei
- Balotă, Nicolae, *Eminescu, poet al inițierii în poezie*, Editura Cartea Românească, București, 2000, 218 p.
- Bălu, Ion, *Viața lui Lucian Blaga*, vol. IV (iulie 1947 – mai 1961), Editura Libra, București, 2000, 440 p., 42.000 lei
- Beldie, Constantin, *Memorii – Caleidoscopul unei jumătăți de veac în București (1900 – 1950)*, prefață de prof. univ. dr. ing. Nicolae P. Leonăchescu, Editura Albatros, București, 2000, 376 p.
- Borges, Jorge Luis, *Opere*, 3, traducere de Irina Dogaru, Cristina Hăulică, Andrei Ionescu, Tudora Șandru-Mehedinți, ediție îngrijită de Andrei Ionescu, Editura Univers, București, 2000, 520 p., 89.000 lei
- Danilov, Nichita, *Suflete la second-hand*, poeme, Editura Vinea, București, 2000, 86 p.
- di Mascio, Patrick, *Freud după Auschwitz*. Psihanaliza culturală, traducere de Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 2000, 195 p.
- Iuga, Nora, *Inima ca un pumn de boxeur*, prefață de Gheorghe Grigurcu, Editura Vinea, Colecția "Ediții definitive", București, 2000, 288 p.
- Judt, Tony, *Povara responsabilității*. Blum, Camus, Aron și secolul XX francez, Editura Polirom, Iași, 2000
- Le Goff, Jacques, *Sfântul Francisc din Assisi*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Lorenz, Konrad, *Și el vorbea cu patrupelele, cu păsările și cu peștii. Așa a descoperit omul câinele*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Mishima, Yukio, *Templul de aur*, traducere de Angela Hondru, Editura Humanitas, Colecția "Cartea de pe noptieră", București, 2000, 238 p.
- Radcliffe – Brown, A.R., *Structură și funcție în societatea primitivă*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Roth, Joseph, *Tarabas. Un trecător pe acest pământ*, traducere și prefață de Bogdan Mihai Dascălu, Editura Univers, București, 2000, 174 p., 29.000 lei
- Simuț, Ion, *Arena actualității*. Confidențe, Editura Polirom, Iași, 2000
- Vulcănescu, Mircea, *Războiul pentru întregirea neamului*, prefață de Titus Vulcănescu, postfață de Horia Stamatu, Editura Saeculum, București, 2000, 160 p., 19.900 lei

Ex-Libris. Felix Hollenberg

Katalog zur Ausstellung in der Stadtbücherei Stuttgart Wilhelmshpalais. 25 Januar bis 23 Februar 1991

Calendarul evenimentelor culturale

august 2000

- ◆ 1 august 1865. 135 de ani de la apariția, la București, a revistei **"Tipograful român"**, prima gazetă muncitorească din România
- ◆ 1 august 1915. 85 de ani de la nașterea lui **Gellu Naum**, poet și traducător
- ◆ 4 august 1875. 125 de ani de la moartea lui **Hans Christian Andersen**, scriitor danez (2 apr. 1805 - 4 aug. 1875)
- ◆ 4 august 1900. 100 de ani de la nașterea lui **Vasile Pavelcu**, eseist și psiholog (4 aug. 1900 - 21 feb. 1991)
- ◆ 5 august. **Ziua Presei Române**
- ◆ 5 august 1850. 150 de ani de la nașterea lui **Guy de Maupassant**, scriitor francez (5 aug. 1850 - 6 iul. 1893)
- ◆ 5 august 1930. 70 de ani de la nașterea lui **Neil Armstrong**, renumit astronaut american, primul om care a pus piciorul pe Lună, la 20 iulie 1969
- ◆ 9 august 1850. 150 de ani de la nașterea lui **Haimann (Hariton) Tiktin**, lingvist german (9 aug. 1850 - 13 mart. 1936)
- ◆ 9 august 1880. 120 de ani de la nașterea lui **Ioan Lupaș**, istoric și om politic, membru al Academiei Române (9 aug. 1880 - 3 iul. 1967)
- ◆ 10 august 1910. 90 de ani de la nașterea poetului **Vladimir Cavarnali** (10 aug. 1910 - 20 iul. 1966)
- ◆ 11 august 1900. 100 de ani de la nașterea lui **Ștefan Lupașcu**, filosof francez de origine română, membru de onoare post-mortem al Academiei Române (11 aug. 1900 - 1988)
- ◆ 11 august 1930. 70 de ani de la nașterea scriitorului **Teodor Mazilu** (11 aug. 1930 - 1980)
- ◆ 14 august 1905. 95 de ani de la nașterea scriitorului **Ștefan Tita** (14 aug. 1905 - 1 sept. 1977)
- ◆ 14 august 1925. 75 de ani de la nașterea poetului **Cezar Drăgoi** (14 aug. 1925 - 16 dec. 1962)
- ◆ 15 august 1870. 130 de ani de la apariția, în revista **"Convorbiri Literare"**, a poemului eminescian **"Epigonii"**
- ◆ 16 august 1880. 120 de ani de la nașterea lui **Constantin Antoniadă**, filosof, diplomat și istoric al culturii (16 aug. 1880 - 1954)
- ◆ 16 august 1920. 80 de ani de la nașterea lui **Virgil Ierunca**, eseist și critic literar
- ◆ 16 august 1935. 65 de ani de la nașterea poetului **Ion Gheorghe**
- ◆ 17 august 1925. 75 de ani de la moartea scriitorului **Ioan Slavici** (18 ian. 1848 - 17 aug. 1925)
- ◆ 17 august 1930. 70 de ani de la nașterea lui **Marcel Chirnoagă**, artist plastic
- ◆ 18 august 1850. 250 de ani de la moartea lui **Honoré de Balzac** (20 mai 1799 - 18 aug. 1850)
- ◆ 19 august 1935. 65 de ani de la nașterea scriitorului **Dumitru Radu Popescu**
- ◆ 20 august 1875. 125 de ani de la nașterea lui **Constantin Giurescu**, istoric (20 aug. 1875 - 28 oct. 1918)
- ◆ 20 august 1900. 100 de ani de la moartea lui **G. Dem. Teodorescu**, folclorist și istoric literar (25 mart. 1849 - 20 aug. 1900)
- ◆ 20 august 1920. 80 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Zoe Dumitrescu-Buşulenga**, membră a Academiei Române
- ◆ 22 august 1850. 150 de ani de la moartea lui **Nikolaus Lenau**, poet austriac (13 aug. 1802 - 22 aug. 1850)
- ◆ 22 august 1890. 110 ani de la moartea lui **Vasile Alecsandri** (14 iun. 1818 - 22 aug. 1890)
- ◆ 22 august 1900. 100 de ani de la nașterea lui **Vlad Bănăţeanu**, lingvist și filolog (22 aug. 1900 - 15 nov. 1963)
- ◆ 24 august 1820. 180 de ani de la moartea lui **Ion Budai-Deleanu**, cărturar iluminist, autorul **"Țiganiadei"** (6 ian. 1760 - 24 aug. 1820)
- ◆ 25 august 1900. 100 de ani de la moartea lui **Friedrich Nietzsche**, poet și filosof german (15 oct. 1844 - 25 aug. 1900)
- ◆ 25 august 1925. 75 de ani de la nașterea criticului literar **Marin Nițescu**
- ◆ 25 august 1935. 65 de ani de la nașterea poetului **Mihai Sabin** (25 aug. 1935 - 10 aug. 1975)
- ◆ 25 august 1940. 60 de ani de la nașterea scriitorului **Mihai Pelin**
- ◆ 26 august 1510. 490 de ani de la apariția **"Octoihului"** slavon, a doua carte imprimată de ieromonahul și tipograful **Macarie la Târgoviște**
- ◆ 26 august 1880. 120 de ani de la nașterea lui **Guillaume Apollinaire**, poet, prozator și eseist francez (26 aug. 1880 - 9 nov. 1918)
- ◆ 27 august 1770. 230 de ani de la nașterea lui **Georg Wilhelm Friedrich Hegel**, filosof german, unul dintre reprezentanții cei mai de seamă ai filosofiei clasice germane (27 aug. 1770 - 14 nov. 1831)
- ◆ 27 august 1930. 70 de ani de la nașterea lui **Zigu Ornea**, estetician și critic literar
- ◆ 28 august 1300. 700 de ani de la moartea lui **Guido Cavalcanti**, poet și cântăreț italian, întemeietor al școlii **"Dolce stil nuovo"** (1255 - 28 aug. 1300)
- ◆ 28 august 1915. 85 de ani de la nașterea scriitoarei **Irene Mokka** (28 aug. 1915 - 12 feb. 1973)
- ◆ 29 august 1935. 65 de ani de la nașterea lui **Titus Raveica**, filosof și eseist
- ◆ 30 august 1535. 465 de ani de la încheierea lucrărilor de construcție a **Bisericii Sf. Dumitru din Suceava**, ctitorie a lui **Petru Rareș**, domn al Moldovei (lucrările au început la 10 august 1534)
- ◆ 30 august 1910. 90 de ani de la nașterea lui **Augustin Pop**, editor și istoric literar
- ◆ 30 august 1940. 60 de ani de la **Dictatul de la Viena: partea de nord a Transilvaniei este smulsă României și cedată Ungariei horthyste**

NOTĂ: Rubrică realizată de colectivul *Serviciului Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

Contents

The Eminescu Anniversary Year	2
<i>Victor CRĂCIUN</i> – Eminescu and Bucharest. 1866	4
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Old Bucharest Buildings – Creators and their Work: Cristofi Cerchez 7	
<i>Hugo von GAUDI</i> – Biographical Sketch of Radu Șerban, Prince of Wallachia	9
<i>Ion Heliade RĂDULESCU</i> – The Romanian National Bookshop	13
Friedrich Nietzsche Centenary	20
<i>Horia BĂDESCU</i> – Portrait of the Artist – Poems	22
<i>Teofil BĂLAJ</i> – A Day in the Life of “Goncourt” Prize (II)	24
The Romanian National Civic Forum	
<i>Daniela BUȘĂ</i> – South-East Europe States and Nationalities at the End of 19 th Century and the Beginning of 20 th Century	25
<i>Paul IOAN</i> – <i>Florin ROTARU</i> : Do We Still Need Public Libraries?	28
INTAMEL Conference , St. Louis, USA	29
EBLIDA – Horizons, Programmes, Initiatives	30
Tribute to Mihai Eminescu	36
Letters from José Augusto Seabra / euroart	36
The “Eminescu 2000” Festival	37
The Launching of the INFO Bucharest Programme	37
New Books	38
The Calendar of Cultural Events – August 2000	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4,
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob2@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar general de redacție: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacție: Iulia MACARIE
Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
„BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista „Biblioteca Bucureștilor” pe o perioadă de luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.

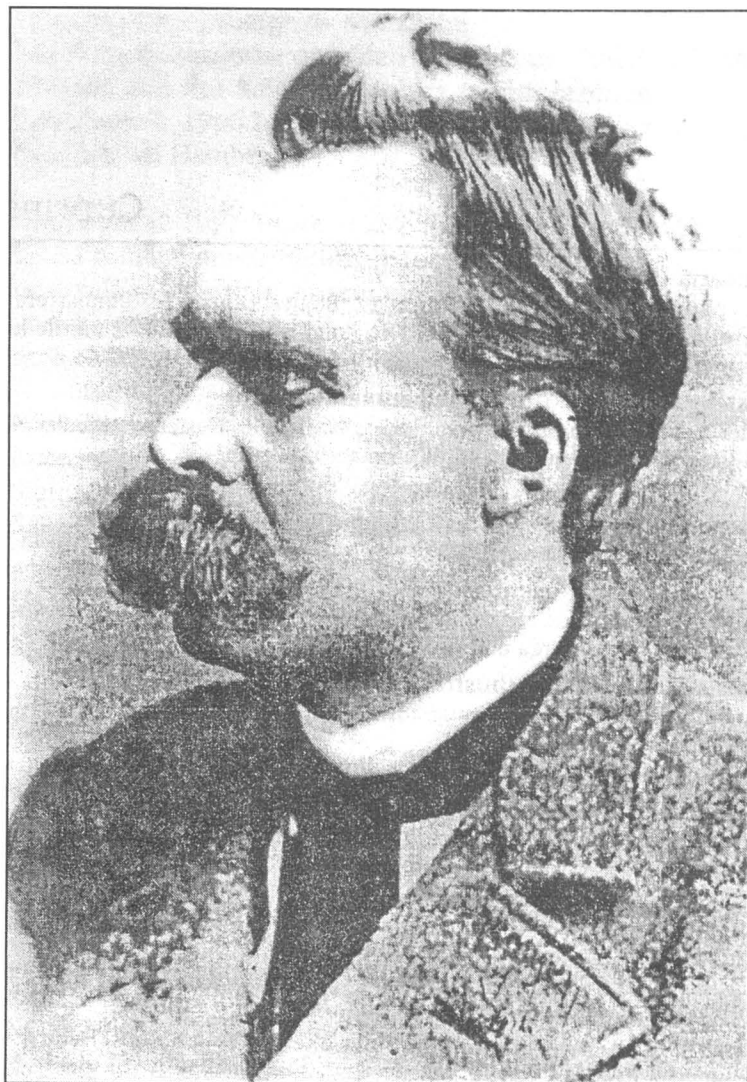
Anexez chitanța de plată a sumei de lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară „BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia “Semne”

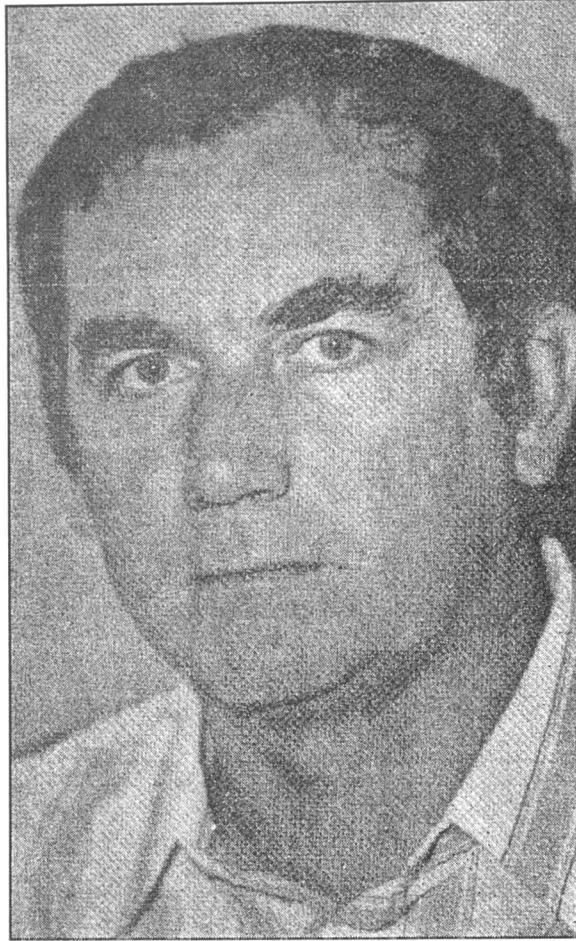
Redacția revistei “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR” respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

Centenar
FRIEDRICH NIETZSCHE

1844 - 1900

"Să nu privim spre speranțe viitoare sau binecuvântări necunoscute ci să trăim așa cum am fi dorit să mai retrăim odată și să ne dorim să trăim în eternitate așa cum am trăit acum, cu adevărat. Această viață este viața ta eternă pentru că totul este o eternă reîntoarcere".

DUMITRU RADU POPESCU

65 de ani de la naștere

"... omul este un animal bipolar: stă cu capul în nori, în eter, este eteric, și cu bielele picioare se lovește de toate cruditățile, asperitățile, mlaștinile, noroaiele. Trecând prin ele, și acest animal etern care e omul nu poate să se desprindă decât cu gândul de partea sa terestră, de propriul său trup, care este o năclăială, în ultimă instanță, necunoscută de nimeni, un noroi sfânt, sau știu eu ce... Trebuie să ținem cont de acest întuneric din lume, de această zonă naturalistă a omului, care este uneori și vitalitatea lui – fiindcă fără această forță a instinctelor, a necuprinsului din om, nu am putea nici visa".